เพื่อนำเสนอข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชน สังคม ศาสนา และสิ่งแวดล้อม
ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๑๑๕ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๔

วารสาร ผู้ใส่

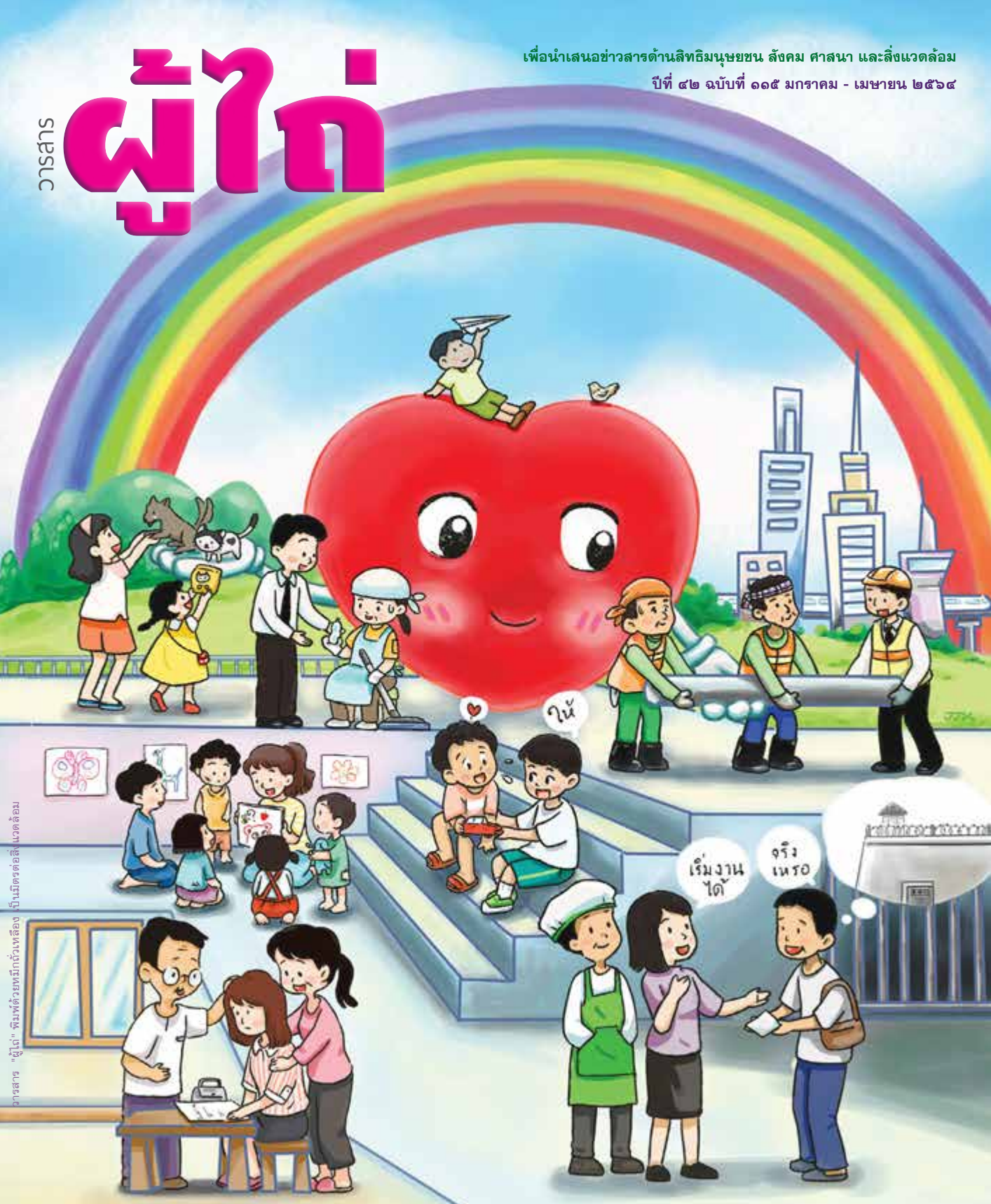

A Culture of Care as a Path to Peace

“วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ”

ผู้ไถ่ (ฉบับย้อนหลัง)

บนชั้นหนังสือของท่านมีหนังสือเหล่านี้หรือยัง? วารสาร “ผู้ไถ่” แหล่งข้อมูลความรู้ที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลา

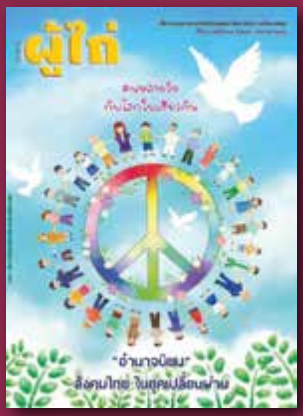

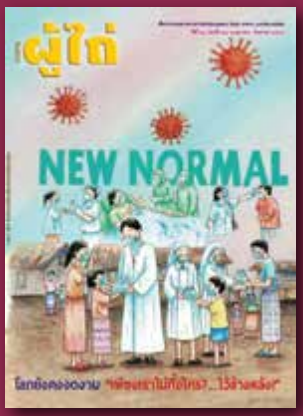

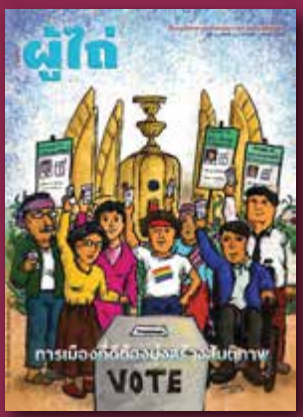

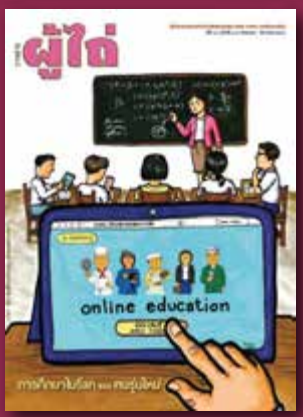

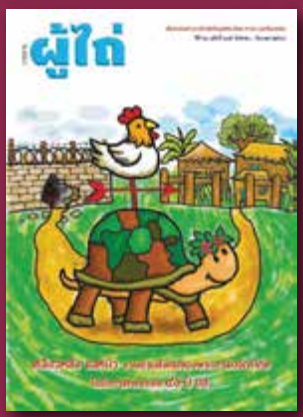

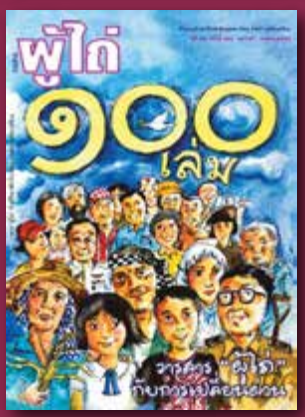

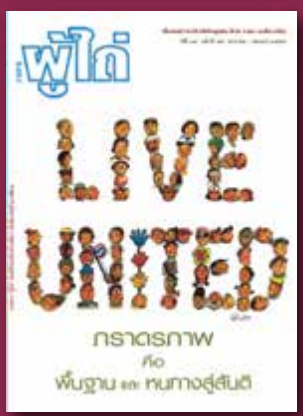

แสงไฟในกระท่อม

ศิวกานท์ ปทุมสูติ

ภาพ: www.vermontfolklifecenter.org

โลกปฏิสนธิผลิดอกไม้
ง้วนดินกลิ่นฝนดั่งกลกัน
“ฉันสวยสดใสเหมือนไม้แม่
ฉันหวานซ่านอวลนวลผกา
แม้บางหนอนแทะกินฉันวิ่นแหว่ง
เมื่อดักแด้ติดปีกเสรี

เด็กน้อยช่วยแม่ถากพรวน
“แม่คะ แม่ขา...ดอกสีคราม
แม่ว่าอัญชันพลางเด็ดชม
นั่นดอกเหลืองเหลืองแตงไทย
บวบแคมะเขือพริกขี้หนู
กระเพราแมงลักฟักทอง
มะม่วงมะนาวมะละกอ
คนงานบ้านใกล้คนขายแรง

“เขามาจากไหนหรือคะแม่”
แม่กระซิบ *“จากฟากสาละวิน*
อาทิตย์อัสดงลงลับฟ้า
เด็กน้อยมองกระท่อมไฟวอมแวม
เฉดสีเรืองไรฉายเฉิดฉัน
ปลุกตื่นคืนวันจำนรรจา
ฉันหอมจริงแท้แม่รักษา
ด้วยใครหนอกรุณาปรานี
ก็สู้ลมสู้แล้งไม่แหนงหนี
ฉันจะมีชีวิตใหม่ให้ผลงาม”

เหงื่อพร่างกลางสวนช่างซักถาม
แตกเถาเลื้อยลามนี่ดอกอะไร”
"นี่นะทำขนมกินได้
บางลูกสุกใกล้ได้ลิ้มลอง
มะระถั่วพูบนพื้นร่อง
กล้วยตองออกปลีสีแดง
ผักบุ้งริมบ่อนั้นพอแบ่ง
ได้ต้มได้แกงแบ่งกันกิน”

ลูกชะแง้ฉงนคนพลัดถิ่น
แผ่นดินเขาร้อนต้องรอนแรม”
รอยยิ้มก่อนสนธยายังจ้าแจ่ม
ความสุขแซมเดียงสาราตรีกาล

ผู้ไถ่

ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๑๑๕ ๑/๒๕๖๔

ผู้ก่อตั้ง
บิชอปบุญเลื่อน หมั้นทรัพย์

ที่ปรึกษา
บิชอปบรรจง ไชยรา
รศ.ดร.วไล ณ ป้อมเพชร
อัจฉรา สมแสงสรวง
จักรชัย โฉมทองดี
ชื่นสุข อาศัยธรรมกุล
นริศ มณีขาว
ศราวุฒิ ประทุมราช

บรรณาธิการ
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

กองบรรณาธิการ
เอมมิกา คำทุม
สนธยา ตั้วสูงเนิน
ชุติมา ศรีเสน
ปริณฑร วาปีกัง

ฝ่ายสมาชิกและการเงิน
ปริญดา วาปีกัง

ภาพปกหน้า
จันเจ้าค่ะ

ภาพปกหลัง
ปริณฑร วาปีกัง

รูปเล่ม
บุศรินทร์ อังศกุลชัย

โรงพิมพ์
ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ โทร. ๐ ๒๒๗๖ ๖๕๔๕

จัดพิมพ์โดย
แผนกยุติธรรมและสันติ (ยส.)
ในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาสังคม
๑๑๔ (๒๔๙๒) ซ.ประชาสงเคราะห์ ๒๔
ดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๗๕ ๗๗๘๓, ๐ ๒๒๗๗ ๔๖๒๕
โทรสาร ๐ ๒๖๙๒ ๔๑๕๐
www.jpthai.org
E-Mail : ccjpthai@gmail.com

ราคา ๖๐ บาท

วารสาร "ผู้ไถ่" จัดพิมพ์โดยแผนกยุติธรรมและสันติ (ยส.) ในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาสังคม เพื่อเสนอข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ศาสนา สิ่งแวดล้อม และสาระทางสังคมที่นอกเหนือไปจากข่าวสารกระแสหลักตามหน้าหนังสือพิมพ์ โดยไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรมากไปกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม

"ผู้ไถ่" ยินดีรับความคิดเห็นของผู้รักความเป็นธรรม นักคิด นักเขียน นักวิชาการ ศิลปิน ในทุกรูปแบบที่สอดคล้องตามแนวของวารสาร โดยบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขขัดเกลาต้นฉบับตามความเหมาะสม แต่จะรักษาไว้ซึ่งเจตนารมณ์ของผู้ผลิตงาน

อนึ่ง ข้อเขียนทั้งหมดที่ตีพิมพ์ใน "ผู้ไถ่" เป็นทัศนะเฉพาะของผู้เขียน รับผิดชอบร่วมกันระหว่างนักเขียนและบรรณาธิการ แต่ไม่จำเป็นว่าผู้จัดทำต้องเห็นด้วย และไม่ผูกพันกับแผนกยุติธรรมและสันติ (ยส.) ในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาสังคม

ภาพและข้อเขียนใน "ผู้ไถ่" ยินดีให้คัดลอก เผยแพร่ เพียงแต่โปรดแจ้งให้เราทราบด้วย

วารสาร "ผู้ไถ่" ถือกำเนิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยกำลังประสบวิกฤติทางการเมืองและสังคม จากเหตุการณ์เดือนตุลาคม ปี ๒๕๑๖ และ ๒๕๑๙ โดยมีคนกลุ่มเล็กๆ จำนวน ๓ – ๔ ท่าน ที่ตระหนักดีว่าเป็นความจำเป็นที่พระศาสนจักรคาทอลิกต้องอยู่ในความเป็นจริงของสังคม เข้าใจปัญหาและความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับประชาชน จากกรณีความขัดแย้งทางลัทธิอุดมการณ์ และเพื่อช่วยมิให้พระศาสนจักรถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง หากสมาชิกพระศาสนจักรไม่เข้าใจว่า อะไรคือความเป็นจริง ความยุติธรรม และความถูกต้องที่แท้ของสังคมในขณะนั้น

การเลือกใช้คำว่า "ผู้ไถ่" ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากพระคัมภีร์ไบเบิล ในสมัยที่โมเสสเป็นผู้นำชาวยิวอพยพจากประเทศอียิปต์ เป็นการปลดปล่อยชาวยิวให้เป็นอิสระจากการอยู่ใต้อำนาจของต่างชาติ และจากการตกเป็นทาสและเชลย ซึ่งมีนัยถึงการไถ่กู้ การช่วยให้ประชาชนหลุดพ้นจากพันธนาการที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาความเป็นคน และได้รับอิสรภาพ เสรีภาพ เพื่อบรรลุถึงความเป็นคนที่ครบครันทั้งทางด้านจิตใจและสังคม

ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์ตุลาคมวิปโยคจึงเป็นบทเรียนที่สะท้อนถึงการต่อสู้ของภาคประชาชนเพื่อให้ตนเองและสังคมหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหง จากกลุ่มผู้มีอำนาจในการปกครอง และโครงสร้างทางสังคมที่อยุติธรรม วารสาร "ผู้ไถ่" ในยุคเริ่มต้นนั้น จึงทำหน้าที่เสมือน "สื่อ" นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น วิเคราะห์และไตร่ตรองบนจุดยืนของคุณค่าศาสนา เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่าน ได้ใช้วิจารณญาณในการเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสำนึกถึงบทบาทการมีส่วนร่วมสร้างความเป็นประชาธิปไตย การเคารพสิทธิของประชาชนให้เกิดขึ้นในสังคม

และถึงแม้เส้นทางของการทำหน้าที่เป็นสื่อของวารสาร "ผู้ไถ่" ยาวนานมากว่า ๔๐ ปี แต่เราก็ยังยืนยันที่จะสืบสานต่อภารกิจการไถ่กู้ด้วยความเชื่อมั่นว่า เราแต่ละคนและทุกคนต่างมีหน้าที่ในการสร้างสรรค์สังคมให้ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและสันติ เพราะเรามีศักดิ์ศรี มีอิสรภาพและเสรีภาพ ที่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์

จากสารวันสันติสากลของพระสันตะปาปาฟรังซิส ปีนี้ **"วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่เป็นหนทางสู่สันติภาพ"** ทำให้ฉันนึกถึงประสบการณ์ดีๆ น่าประทับใจที่เกิดขึ้นกับตัวเองในช่วงต้นปี จึงอยากแบ่งปันแก่คุณผู้อ่านค่ะ

เรื่องก็มีอยู่ว่า...

บ่ายวันหยุดนั้น ขณะที่ฉันเคลิ้มหลับไป เสียงโทรศัพท์มือถือดังขึ้น ฉันรับ *"คุณธัญลักษณ์ใช่ไหมครับ"* ฉันตอบ *"ใช่ค่ะ"* เสียงปลายสาย *"ผมชื่อ ปกรณ์ บุญรอด เป็นหัวหน้า รปภ. แผนกอาหาร Take Home เดอะมอลล์บางกะปิ คุณทำกระเป๋าสตางค์ตกไว้ สะดวกมารับเมื่อไหร่ครับ"*

ฉันซึ่งสติยังไม่กลับเข้าร่างดีด้วยความงวงงุน ค่อยๆ นึกทบทวน *"กระเป๋าสตางค์?"* แล้วลุกขึ้นไปค้นหาดูในกระเป๋าถือ ฉับพลันนั้นสติกลับเข้าร่างทันที เพราะกระเป๋าสตางค์ไม่อยู่จริงๆ! ***"ใช่ค่ะ กระเป๋าหาย"*** จากนั้นตะลีตะลานตอบรับการนัดหมายไปรับกระเป๋าสตางค์ทันที

shutterstock • 1538449673

ใครที่เคยกระเป๋าสตางค์หาย คงเข้าใจความรู้สึกนี้เป็นอย่างดี เมื่อเอกสารบัตรสำคัญๆ ทุกอย่างมันอยู่ในนั้น ทั้งบัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต บัตรประชาชน ใบขับขี่ และบัตรอีกสารพัดที่คุณมีและยัดมันเข้าไปในกระเป๋าสตางค์นั้น แค่คิดเท่านั้นแหละ ใจมันวูบ อย่างที่มีสำนวนว่า "ใจตกไปอยู่ที่ตาตุ่ม" ***"ตายแล้ว เงินจะเหลืออยู่ในบัญชีธนาคารไหม บัตรเครดิตจะถูกใครขโมยวงเงินไปเท่าไหร่ จะต้องมีหนี้ที่ไม่ได้ก่อเท่าไรกัน จะอายัดบัตรต่างๆ ทันไหม จะต้องเสียเวลาไปแจ้งบัตรประชาชนหาย แล้วต้องทำบัตรใหม่..."*** ความทุกข์เริ่มก่อตัวเมื่อนึกถึงสิ่งที่จะตามมา

เมื่อไปถึงจุดนัดหมาย คุณปกรณ์นำกระเป๋าสตางค์ส่งคืนให้ฉัน พร้อมบอกให้ฉันตรวจเช็คว่าทุกอย่างอยู่ครบถ้วนดีหรือไม่ ฉันเปิดกระเป๋าสตางค์ ทุกอย่างอยู่ครบ เงินในกระเป๋าก็ยังครบถ้วนในนั้นมีแบงค์พันอยู่ ๑ ใบ

ความคิดที่อยากตอบแทนสิ่งที่ฉันอาจสูญเสียไปถ้าไม่ได้กระเป๋าคืน ฉันจึงหยิบขึ้นมาส่งให้คุณปกรณ์ บอกว่า ขอให้รับไว้ เพื่อเป็นการขอบคุณ คุณปกรณ์ตอบว่า ***"มันมากไปครับ ผมรับไม่ได้"***

ฉันขอบคุณแล้วขอบคุณอีก เราคุยกันถึงการพบกระเป๋าสตางค์ที่ไหน อย่างไร คุณปกรณ์เล่าว่าพนักงานร้านอาหารที่ฉันไปซื้อ พบมันตกอยู่หน้าร้าน จึงนำไปส่งให้หัวหน้าแผนกอาหาร Take Home แล้วจึงส่งต่อให้แผนก รปภ. ของห้างเป็นผู้ติดต่อลูกค้ามารับคืน

ฉันเดินไปหาพนักงานร้านอาหาร Take Home ซึ่งอยู่ตรงนั้น ๓ คน ขอบคุณพวกเขาที่เก็บกระเป๋าสตางค์ไว้ พวกเขาผลัดกันเล่าให้ฟัง ฉันขอให้เขารับเงิน ๑,๐๐๐ บาท แทนคำขอบคุณ แต่ไม่มีใครยอมรับเงินนั้น

สิ่งที่ฉันพอจะทำได้ขณะนั้น ฉันซื้ออาหารที่เขาทั้งสามคนทำขาย แต่ก็ยังรู้สึกว่ามันไม่เพียงพอต่อสิ่งที่พวกเขาได้ช่วยฉันไว้ ฉันจึงเดินไปหาซื้ออะไรเพื่อแทนคำขอบคุณ พอดีกับในช่วงนั้นยังอยู่ในเทศกาลปีใหม่ ฉันจึงได้ซื้อ

ขนมเค้กเพื่อเป็นการขอบคุณและสวัสดีปีใหม่พวกเขาคนละกล่อง พนักงานทั้งสามคนยิ้มกว้าง ขอบคุณฉัน และบอกว่า ไม่ต้องซื้ออะไรมาให้เลย

แล้วฉันก็ยิ่งซึ้งใจมากขึ้นไปอีกกับคำพูดของน้องผู้หญิงคนที่เห็นกระเป๋าเป็นคนแรกและบอกอีก ๒ คน เพื่อเก็บและประสานส่งคืน เธอบอกว่า ***"แค่นึกถึงว่าเจ้าของกระเป๋าจะลำบากเดือดร้อน ต้องไปจัดการเกี่ยวกับบัตรต่างๆ ที่หายไปแล้ว เห็นเจ้าของได้คืนก็ดีใจแล้ว ไม่ต้องซื้ออะไรมาให้เลย"***

เราคุยกันอีกสักพัก พี่พนักงานอีกคนเล่าว่า *"ตอนเจอกระเป๋าสตางค์ก็พยายามเดินหาเจ้าของ แต่ไม่เจอแล้ว ก็เลยส่งให้กับหัวหน้าแผนก เขาเป็นคนประสานให้แผนกที่ติดต่อลูกค้ามารับของคืน พอดีตอนนี้เขาไม่อยู่ หัวหน้าพี่เขาเป็นคนประสานให้ หัวหน้าพี่เขาดีกับลูกน้องมาก คอยเอาใจใส่ดูแลลูกน้อง คอยสอนคอยเตือน โดยเฉพาะเรื่องเจอของลูกค้าทำตกหาย หรือลืม ให้รับผิดชอบต่อหน้าที่"* ฉันบอก *"เสียดายจังที่ไม่ได้เจอหัวหน้าที่ดีของลูกน้องฝากขอบคุณ และขอฝากอาหารที่ซื้อให้หัวหน้าด้วยแล้วกันนะคะ"* *"ว่างๆ แล้วจะมาอุดหนุนนะคะ"* เราขอบคุณกันและกัน แล้วจึงร่ำลากัน

นึกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น... ฉันช่างโชคดีจริงๆ ฉันได้กระเป๋าสตางค์คืน ฉันได้รับพลังบวกเพิ่มขึ้น ได้มีประสบการณ์ดีๆ ฉันได้รู้จักพนักงานที่ดีในองค์กรใหญ่แห่งหนึ่ง แม้พวกเขาจะเป็นคนเล็กๆ ในสังคมใหญ่ เป็นพนักงานขายอาหารที่เราจะพบเจอพวกเขาแค่ผิวเผิน สั่งอาหาร จ่ายเงิน รับอาหาร หรือ รปภ. พนักงานรักษาความปลอดภัยที่ยืนเปิดประตูให้เราเข้าออกห้าง แค่นั้นจริงหรือ!

ไม่ใช่เลย...ความจริงแล้วในสังคมที่เราอยู่ร่วมกัน เราต่างพึ่งพากันและกัน เราต่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เราต่างได้รับการดูแลเอาใจใส่จาก 'ใครๆ' ที่เราไม่เคยรู้จักอีกมากมาย คนที่ต่างก็ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด รับผิดชอบงานที่ทำอย่างเต็มที่ มีอยู่ในทุกๆ ที่เสมอ เพราะฉะนั้น... อย่าลืมดูแลเอาใจใส่คนที่อยู่รอบตัวคุณ... เพราะสักวันหนึ่ง คุณก็จะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพวกเขาเช่นกัน

ภาพ: pixta.jp • 43067017

สารบัญ

ผู้ไก่ ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๑๑๕ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๔

สังคม - การเมือง

สร้างทัศนคติความเข้าใจ ๑๑
'สังคมที่พึ่งพาและเกื้อกูลกัน'
ระหว่างนายจ้างไทยและลูกจ้างแรงงานข้ามชาติ
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

จากมือถึงมือ: Hand to Hand ๒๐
ปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม
สู่พี่น้องประชากรข้ามชาติ
ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-๑๙ ระลอกที่สอง
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

แนวทางการทำงานของ LPN ๒๔
ในการส่งเสริมสิทธิ
และคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

เรื่องราวชีวิต 'หล้าเคตี' จิตอาสาชาวเมียนมา ๒๖
สื่อกลางสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐไทย
และชาวเมียนมา ในวิกฤติโควิด-๑๙ ที่สมุทรสาคร
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

บทบาท บนจ. ต้นทางนำเข้าแรงงานข้ามชาติ ๓๑
กับ การส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
และสิทธิของแรงงานข้ามชาติ
ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี

'แสงไฟ' ของ 'คนหลงทางชีวิต' ๔๗
พระศาสนจักรคาทอลิก
กับงานเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ
วรพจน์ สิงหา

การศึกษา

มนุษย์กับสันติภาพ ๓๙
รศ.ดร.วไล ณ ป้อมเพชร

สิทธิมนุษยชน

ชาวบ้านบางกลอย กับ สิทธิมนุษยชน ๗๕
ศราวุฒิ ประทุมราช

สิ่งแวดล้อม - กลุ่มชาติพันธุ์

"ใจเขา ใจเรา ใจแผ่นดิน" ๕๗
กับ การเผชิญปัญหาใหญ่อีกระลอกหนึ่ง
ของชาวกะเหรี่ยงบางกลอย
องอาจ เดชา

ปกิณกะ - วรรณกรรม

บทกวีเปิดปก: แสงไฟในกระท่อม (หน้าแรก)
ศิวกานท์ ปทุมสูติ

ปักดอกไม้ในแจกันใจ: ไตร่ตรองชีวิต: ๖
วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ นำสู่สันติ
นริศ มณีขาว

พื้นที่เล็กเล็ก: ฉันเปลี่ยนโลกทั้งใบ ๔๒
ด้วยการคุยกับตัวเอง *"สวัสดี...ตัวฉัน"*
น้ำค้าง คำแดง

เนื้อในหนัง: SOUL อัศจรรย์วิญญาณอลเวง ๕๔
แมวอินดี้

นกเขาครวญ อาลัยกิ่งที่เคยเกาะ: ๗๒
ชายที่แอบซ่อนตัวอยู่หลังหมู่บ้าน
หญ้าน้ำ ทุ่งขุนหลวง

นริศ มณีขาว

ไตร่ตรองชีวิต:

วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ นำสู่สันติ

ขอสันติสุขของพระเจ้า พระบิดา และพระเยซูคริสต์ สถิตกับท่าน!

พระสันตะปาปาฟรังซิสได้มอบสารวันสันติสากลในปีนี้ **เพื่อเชิญชวนเราให้**มีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ นำครอบครัว ชุมชน สังคมโลกของเราสู่สันติ

การมีโอกาสพิจารณาไตร่ตรองชีวิตของเราอย่างลึกซึ้งในเรื่องวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่กับเพื่อนมนุษย์ และธรรมชาติ ตามแนวทางของสารวันสันติสากลในปีนี้ เป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มแรงบันดาลใจ เพิ่มทางเลือกในการลงมือปฏิบัติเพื่อให้โลกของเรามีสันติเพิ่มมากยิ่งขึ้น...

การดูแลเอาใจใส่ในคริสต์ศาสนา

พระสันตะปาปาฟรังซิสกล่าวถึงการดูแลเอาใจใส่จากพระคัมภีร์ของชาวคริสต์ ซึ่งสรุปได้ ๕ ประเด็นดังนี้

๑) พระเจ้าเป็นผู้ให้กำเนิดมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเจ้า กับธรรมชาติ กับเพื่อนมนุษย์ในฐานะที่เป็นพี่น้องกัน รวมถึงการมีความซื่อสัตย์และยุติธรรมต่อผู้อื่น

๒) พระเจ้าให้ความสำคัญกับการดูแลเอาใจใส่ การปกป้องคุ้มครอง และความสามารถในการเกื้อหนุนชีวิต... พระองค์ทรงมอบความไว้วางใจแก่มนุษย์ ทรงมอบให้มนุษย์เป็นนายและเป็นผู้ปกป้องสิ่งสร้างทั้งหลาย

ภาพ: www.heartmath.org

๓) มนุษย์ทุกคนมี***ศักดิ์ศรีที่ล่วงละเมิดไม่ได้***เพราะมนุษย์ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า และ

มีส่วนร่วมในแผนการของพระเจ้า ทะนุบำรุงรักษาความกลมกลืนของสิ่งสร้างของพระองค์

๔) การดูแลเอาใจใส่สิ่งสร้าง ด้วยการฟื้นฟูระเบียบสังคม และความสนใจห่วงใยต่อคนยากจน อาทิ มีการหยุดพัก เพื่อพักการใช้ที่ดิน เพื่อทาส ผู้ที่เป็นหนี้ และผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดจะได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับโอกาสใหม่ในชีวิต

๕) ชุมชนให้ความช่วยเหลือสมาชิกชุมชนที่อ่อนแอที่สุด... รวมถึงการเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่คนยากจน ซึ่งเต็มไปด้วยความเปราะบางและไร้อำนาจ...

คำถามเพื่อการไตร่ตรอง

- ท่านมีประสบการณ์กับการได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างไรบ้าง และท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับการดูแลเอาใจใส่
- ท่านมีประสบการณ์กับการให้การดูแลเอาใจใส่ การปกป้องคุ้มครอง และเกื้อหนุนชีวิตผู้คน รวมถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

การดูแลเอาใจใส่ในชีวิตพระเยซูเจ้า

การดูแลเอาใจใส่ เป็นพันธกิจของพระเยซูเจ้า

พระสันตะปาปาฟรังซิสให้ความชัดเจนเกี่ยวกับชีวิตพระเยซูเจ้าและศิษย์ผู้ติดตามพระองค์เพื่อเป็นแรงบันดาลใจและแบบอย่างแก่คริสตชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่สรุปได้ ๕ ประเด็นต่อไปนี้

๑) ชีวิตและพันธกิจของพระเยซูเจ้า เป็นการแสดงถึงความรักขั้นสูงสุด ที่พระบิดาทรงมีต่อมนุษยชาติ พระเยซูเจ้า *“ถูกส่งมาให้ประกาศข่าวดีแก่คนยากจน ประกาศการปลดปล่อยแก่ผู้ถูกจองจำ คืนสายตาให้แก่คนตาบอด และปลดปล่อยผู้ถูกกดขี่ให้เป็นอิสระ”*

๒) พระเยซูเจ้าทรงดูแลเอาใจใส่ผู้เจ็บป่วยทั้งกายและวิญญาณ และทรงรักษาพวกเขา พระองค์ทรงให้อภัยคนบาปและทรงประทานชีวิตใหม่แก่พวกเขา พระเยซูเจ้าทรงดูแลเอาใจใส่มนุษย์ทุกคน พระองค์ทรงช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ผู้คนที่บาดเจ็บทั้งกายและใจ

๓) พระเยซูเจ้าทรงมอบพระองค์เองบนไม้กางเขน เป็นการมอบพระองค์เพื่อดูแลเอาใจใส่เรา เพื่อปลดปล่อยเราให้เป็นอิสระจากการเป็นทาสของบาปและความตาย การสละชีวิตของพระองค์เพื่อมอบเป็นของขวัญนั้น พระเยซูเจ้าทรงเปิดเส้นทางแห่งความรักให้แก่เรา และพระองค์ทรงตรัสกับเราแต่ละคน ให้ทำตามพระองค์ ให้เราออกไปและทำเช่นเดียวกับพระองค์

ภาพ: catholicnews.ie

วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ ในชีวิตของผู้เป็นศิษย์ติดตามพระเยซูเจ้า

๔) งานเพื่อความเมตตาทางจิตวิญญาณและทางร่างกาย เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติความรักเมตตาศิษย์ผู้ติดตามพระเยซูเจ้าทำให้ชุมชนเป็นบ้านที่ต้อนรับทุกคน... ห่วงใยในความต้องการของมนุษย์ทุกคน และพร้อมที่จะดูแลเอาใจใส่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

๕) งานของพระศาสนจักรต่อคนยากจน เป็นงานที่มีความร่วมมือช่วยเหลือกัน มีสถาบันต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เพื่อบรรเทาทุกข์ความขัดสนของมนุษย์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาล ที่พักสำหรับคนยากจน บ้านเด็กกำพร้า บ้านสำหรับเด็กทารกที่ถูกทอดทิ้ง ที่พักพิงสำหรับนักเดินทาง ฯลฯ

คำถามเพื่อการไตร่ตรอง

- สิ่งที่ท่านได้รับจากการไตร่ตรองชีวิตของท่านตามแนวทางของพระเยซูเจ้าและศิษย์ผู้ติดตามพระองค์?

หลักพื้นฐานของวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่

พระสันตะปาปาฟรังซิส ยังได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานของวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ ตามคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกดังต่อไปนี้

๑) กิจเมตตา

กิจเมตตาอันกระตือรือร้น เต็มไปด้วยชีวิตชีวาของคริสตชน เป็นหัวใจสำคัญของหลักคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร เป็น **"หลักพื้นฐาน" ของการดูแลเอาใจใส่**

๒) ความมุ่งมั่นในการส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน

มนุษย์แต่ละคนล้วนมีจุดหมายปลายทางในตนเอง แต่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของตนเท่านั้น มนุษย์ถูกสร้างให้อยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยที่ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

มนุษย์มีหน้าที่ต่างๆ ด้วยเช่นเดียวกับที่มนุษย์มีความรับผิดชอบ ในการต้อนรับและช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ป่วย ผู้ถูกกีดกัน และทุกคนที่เป็น *"เพื่อนบ้านใกล้และไกล ทั้งในแง่พื้นที่และเวลา"*

ภาพ: www.tnp.no

ภาพ: www.unitedworldproject.org

๓) การมุ่งสร้างประโยชน์ผาสุกส่วนรวม

ทุกแง่มุมของชีวิตทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ จะบรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างเต็มเปี่ยมเมื่อทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

แผนงานและโครงการต่างๆ ของเรา ควรคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อครอบครัวมนุษยชาติเสมอ และพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากโครงการเหล่านี้ต่อชนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อๆ ไป

"เราอยู่ในเรือลำเดียวกัน พวกเราทุกคนเปราะบางและสับสน แต่ในขณะเดียวกัน มีความสำคัญและจำเป็นที่พวกเราทุกคนได้รับเรียกให้พายเรือไปด้วยกัน" เนื่องจาก *"ไม่มีใครได้รับความรอดด้วยตัวเอง"*...

๔) ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันกับคนยากจนและผู้ที่เปราะบาง

ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกัน เป็นการแสดงออกถึงความรักที่เรามีต่อผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นความตั้งใจที่แน่วแน่และอดทนที่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของทุกคนและแต่ละคน

ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันช่วยให้เราคำนึงถึงผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือในวงกว้างมากขึ้น ในฐานะของประชาชน หรือประเทศ

ทุกคนมีคุณค่า เป็นเพื่อนบ้านของเรา เพื่อนร่วมเดินทางของเรา ที่รับเรียกให้มีส่วนร่วมเช่นเดียวกับเรา ทุกคนได้รับเชิญจากพระเจ้าอย่างเท่าเทียมกัน

๕) ความห่วงใยในการปกป้องคุ้มครองสิ่งสร้าง

เราตระหนักดีว่าสิ่งสร้างทั้งมวลเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เรามีความจำเป็นที่เราต้องรับฟังเสียงร้องของคนยากจน และในเวลาเดียวกัน ก็รับฟังเสียงร้องของสิ่งสร้างด้วย

การรับฟังอย่างสม่ำเสมอและตั้งใจ นำไปสู่การดูแลเอาใจใส่อย่างมีประสิทธิผลต่อโลกซึ่งเป็นบ้านที่เราอาศัยอยู่ร่วมกัน และเพื่อพี่น้องหญิงชายของเรา ที่ต้องการความช่วยเหลือ

"ความรู้สึกใกล้ชิดเป็นหนึ่งเดียวอย่างลึกซึ้งกับธรรมชาติไม่อาจเป็นความจริงได้ หากหัวใจของเราขาดความอ่อนโยน เมตตากรุณา และความห่วงใยต่อเพื่อนมนุษย์ของเรา"

ภาพ: www.scholastic.com

"สันติภาพ ความยุติธรรม และการดูแลเอาใจใส่สิ่งสร้าง" เป็นคำถาม ๓ ประการ ที่เชื่อมโยงกันโดยเนื้อแท้ และไม่สามารถแยกออกจากกันในทางปฏิบัติ

คำถามเพื่อการไตร่ตรอง

- หลักพื้นฐานของวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องใด ที่กระทบใจท่าน หรือมีความหมายต่อท่าน?
- ท่านปรารถนาจะนำหลักพื้นฐานของการดูแลเอาใจใส่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของท่านอย่างไรบ้าง?

การศึกษาเพื่อวัฒนธรรมแห่งการเอาใจใส่

พระสันตะปาปาฟรังซิส ยังได้เขียนให้แนวทางเพื่อ**การส่งเสริมวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ จำเป็นต้องมีกระบวนการศึกษา** ดังต่อไปนี้

๑) เริ่มต้นที่ครอบครัว

การให้การศึกษาด้านการดูแลเอาใจใส่เริ่มต้นในครอบครัว ซึ่งเป็นแก่นกลางทางธรรมชาติและพื้นฐานของสังคม เป็นสถานที่ที่เราเรียนรู้การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยจิตวิญญาณแห่งการเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสนับสนุนครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวย ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญนี้ด้วย

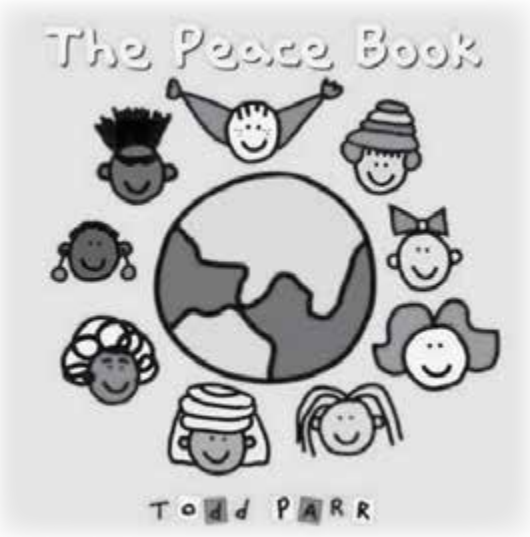

ภาพ: www.scholastic.com

๒) โรงเรียน มหาวิทยาลัย สื่อสารมวลชน

ความร่วมมือกับครอบครัว โรงเรียนและมหาวิทยาลัย สื่อสารมวลชน เพื่อถ่ายทอดระบบคุณค่าบนพื้นฐานของการยอมรับศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน แต่ละภาษา ชาติพันธุ์ ชุมชน และบุคคล ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกิดจากการยอมรับนั้น การศึกษาเป็นหนึ่งในเสาหลักของสังคมที่มีภราดรภาพ และสังคมเป็นธรรมมากขึ้น

๓) ศาสนา

บรรดาศาสนาโดยทั่วไป ผู้นำทางศาสนาสามารถมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณค่าของความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกัน การเคารพความแตกต่าง และความห่วงใยต่อพี่น้องหญิงชายที่ขัดสนที่สุด

๔) องค์กรและทุกคนที่เกี่ยวข้อง

สนับสนุนให้ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะ องค์การระหว่างประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน และคนอื่นๆ ทุกคนที่เกี่ยวข้องให้ทำงานมุ่งไปสู่เป้าหมาย

ภาพ: www.scholastic.com

ของ *“การศึกษาที่เปิดกว้างและครอบคลุมทุกคนมากขึ้น มีการรับฟังอย่างอดทน มีการเสวนาที่สร้างสรรค์ และความเข้าใจซึ่งกันและกันที่ดีขึ้น”*

คำถามเพื่อการไตร่ตรอง

- ท่านมีความปรารถนาที่จะสนับสนุนการศึกษาเพื่อวัฒนธรรมแห่งการเอาใจใส่ในครอบครัว ในการทำงานและชีวิตประจำวันของท่านอย่างไรบ้าง?

หวังว่า **การไตร่ตรองชีวิต** : วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่นำสู่สันติ จะช่วยให้ท่านผู้อ่านมีกำลังใจเพิ่มมากขึ้นในการลงมือทำ เพื่อช่วยให้ครอบครัว ที่ทำงาน ชุมชน สังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม บ้านส่วนรวมของเราเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ส่งเสริมชีวิตทุกชีวิตทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ขอพระบิดาเจ้า พระเยซูคริสต์ และแม่พระอวยพรแด่ท่านและครอบครัวให้มีความสุข สันติในชีวิตและจิตใจ ขอให้ความตั้งใจดี และความมีน้ำใจจงบังเกิดผลดีต่อตัวท่าน ผู้คน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมตลอดไป

“วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ”

สร้างทัศนคติความเข้าใจ ‘สังคมที่พึ่งพาและเกื้อกูลกัน’ ระหว่าง นายจ้างไทย และ ลูกจ้างแรงงานข้ามชาติ

ภาพ: matichon-co-th

ณ ตำบลบ่อวิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ย่านนิคมอุตสาหกรรมใหญ่ที่ประกอบไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก

จากถนนใหญ่ สองฟากฝั่งเป็นพื้นที่ที่มีโรงงานใหญ่น้อยให้เราได้เห็นถึงความเป็นเขตเศรษฐกิจฟันเฟืองหลักที่ขับเคลื่อนประเทศไทย ...ลึกเข้ามาในซอย ใกล้กับมัสยิดนูรุ้ลอิสลาม (บ้านพันเสต็จใน) มีชุมชนที่แรงงานชาวเมียนมาและกัมพูชาได้พักอาศัยอยู่อย่างมีความสุข ภายใต้ร่มเงาของนายจ้างคนไทยที่มองเห็นในคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันของทุกผู้คน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดๆ

ออย และ**รวด** ลูกจ้างชาวกัมพูชา ๒ สาวต่างวัย ออยอายุ ๓๗ ปี ส่วนรวดอายุ ๒๓ ปี จากเพื่อนร่วมงานที่ต้องทำงานร่วมกันมาหลายปี กับงานขายอาหารและเครื่องดื่มประเภทลูกชิ้นทอด ผลไม้ และน้ำปั่น ให้กับคนงานที่มีจำนวนหลายพันคน ในโรงงานของทุนจีนที่นิคมอุตสาหกรรม ทุกวันนี้พี่ออยและน้องรวด ผูกสมัครรักใคร่เป็นพี่สาวน้องสาวที่รู้ใจกัน และต่างช่วยเหลือเอื้ออาทรกันและกัน

แต่กว่าจะมาถึงวันนี้ วันที่แรงงานข้ามชาติคนหนึ่งยอมจากบ้านเกิดเมืองนอนของเธอ ออกมาเผชิญโชคชะตา ด้วยความหวังที่จะมีงาน มีเงิน มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเส้นทางของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในไทยนั้น ไม่ได้แตกต่างกันนัก คือเข้ามาแบบถูกกฎหมาย และเข้ามาแบบผิดกฎหมาย

ออย นึกทบทวนเรื่องราวเล่าถึงการเข้ามาในไทยของเธอ *“บ้านหนูติดตลาดโรงเกลือ แต่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย มันเข้ามาได้ง่ายกว่า เข้ามากับรถกระบะ เขาใส่คนเยอะได้ประมาณ ๒๐ คน ก็ต้องนอนทับกัน เสียเงินให้นายหน้าเยอะ เขาคิดหัวละ ๘,๐๐๐ บาท เขาบอกว่าเขาแบ่งให้ตำรวจชายแดนกัมพูชากับชายแดนไทย เขาก็แบ่งกัน”*

ออยแต่งงานมีครอบครัวแล้ว เธอมีลูก ๒ คน ออยจากบ้านเกิด จากคนที่เธอรักและรักเธอมา ในวันที่ลูกคนเล็กของเธอลืมตามาดูโลกได้เพียงหนึ่งอาทิตย์ ออยฝากฝังให้แม่ของเธอช่วยดูแลเลี้ยงดูลูกๆ แทนเธอ เพื่อให้เธอได้ออกมาหางานทำ ส่งเงินกลับไปช่วยครอบครัว

เหตุผลของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในไทยนั้นเหมือนๆ กัน *"เราจน ไม่มีตังค์ เราก็ต้องมาที่บ้าน รัฐบาลหนูก็แย่มาก"*

แล้วเรื่องราวเส้นทางชีวิตของออยในเมืองไทยก็เริ่มต้น *"มาถึงเมืองไทย ตอนนั้นหนูมาอยู่ชลบุรี เขามาส่ง แล้วเถ้าแก่ก่อสร้างก็มารับไปทำงาน แต่ทำได้อาทิตย์เดียว รัฐบาลเขาประกาศจับคนที่ผิดกฎหมายส่งกลับประเทศ ตอนนั้นรัฐบาลเขามีเลือกตั้งใหม่ เขาให้ส่งเขมรกลับประเทศ คนอื่นเขากลับหมด เหลือแต่หนู เพราะเรากู้เงินเขามาด้วย กู้จากธนาคารเขมรมา ๒๐,๐๐๐ เราก็เอาที่ดินที่บ้านเราไปจำนองไว้ จ่ายดอกเขาทุกเดือน เดือนละ๓,๐๐๐กว่า เราทำงานก็เก็บไว้กินด้วย จนเงินเดือนออก เก็บให้คนที่บ้าน (ที่กัมพูชา) กินด้วย"*

ภาระที่แบกไว้มันช่างหนักหนาสำหรับผู้หญิงคนหนึ่ง แม่ที่ต้องยอมผละลูกน้อยออกจากอกในวัยที่ทารกน้อยควรจะได้อิ่มอุ่นจากอกของแม่ ประกอบกับหนี้ก้อนโตที่มีแต่จะพอกพูนขึ้นหากไม่มีงานไม่มีเงินมาใช้หนี้ ที่ดินผืนเดียวที่เป็นสมบัติของครอบครัวคงจะสูญ

ไป แล้วแม่ของเธอกับลูกๆ จะอยู่กันอย่างไร ในห้วงเวลานั้น สำหรับออย มีแต่เดินหน้าต่อไปเท่านั้น จะถอยหลังกลับไม่ได้เด็ดขาด!

"หนูไปทำที่ใหม่ เถ้าแก่ก่อสร้างเขาก็ไม่รับแล้ว เราพูดไทยได้นิดหน่อย ก็เลยไปของานร้านอาหารทำ เป็นเด็กเสิร์ฟ ล้างจาน พอรัฐบาลเขาให้ต่อบัตรสีชมพู[๑] เถ้าแก่ร้านอาหารเขาเลยพาไปทำบัตรสีชมพู ตั้งแต่นั้นก็เลยทำงานถูกกฎหมาย เขาให้เงินเรา แล้วเขาก็หักเงินทำงานเราด้วย อย่างเสียค่าทำบัตร ๑๔.๐๐๐ บาท เขาก็หักวันละ๑๐๐ บาท"

ออยทำงานที่ร้านอาหารอยู่ได้ ๒ ปีครึ่ง จึงลาออก เธอเล่าถึงเหตุผลที่ลาออกว่า *"ได้เงินวันละ ๓๐๐ บาท แต่ไม่ขึ้น คนมาทีหลังเขาได้วันละ๕๐๐บาท เพราะเขาบอกว่าเข้างานตีสี่ เลิกตีหนึ่ง เถ้าแก่เขาก็เลยให้ ๓๐๐ ไม่มีโอทีเลยนะ เป็นเด็กเสิร์ฟร้านอาหาร ขายส้มตำ ลาบก้อยไก่ย่าง เขาก็ให้กินอยู่แล้ว เพราะขายอาหาร แต่ว่าค่าแรงมันน้อย ตอนนั้นต่อพาสปอร์ตก็แพง แต่เขาไม่ขึ้นค่าแรงให้หนู หนูก็ขอร้องเขาว่า พี่หนูขอ ๔๐๐ ได้ไหม เพราะเราก็ต้องเช่าห้องด้วย เขาช่วยหนูเดือนละ ๑,๐๐๐ แล้ว แต่รวมค่าแรงก็ได้เดือนละ ๑๐,๐๐๐ เอง ค่าวีซ่าก็แพง สองปีก็ ๑๔,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ หนูไม่ไหวก็เลยขอเขากลับบ้าน"*

แล้วจุดเปลี่ยนชีวิตของออยก็เริ่มขึ้นอีกครั้ง แต่ครั้งนี้สายลมแห่งโชคชะตาได้นำพาชีวิตของออยให้พบหนทางที่สว่างสดใส เป็นหมุดหมายที่ออยสามารถตั้งหลักตั้งฐานได้อย่างมั่นคง

"มีเพื่อนเขมรด้วยกัน เขาแนะนำมาทำแถวๆ นี้แหละ ก็มาทำก่อสร้างได้อาทิตย์หนึ่ง แต่เขาไม่เบิกเงินให้ มีคนเขมรเหมือนกันเขารู้จักเจ๊ เจ๊กำลังขาดคน หนูก็มีพร้อมทั้งบัตรสีชมพูถูกต้องทุกอย่าง"

ออย เข้ามาเป็นคนงานของเจ๊ หรือ คุณนาย ที่เข้าไปเปิดร้านขายอาหารและเครื่องดื่มในโรงงานของทุนจีน ตั้งแต่เมื่อ ๔-๕ ปีที่แล้ว

"หนูขายผลไม้ ลูกชิ้นทอด น้ำปั่น ขายให้โรงงานจีนเขามีคนงานหลายพันคน ทำงานทุกวัน จันทร์ถึงอาทิตย์ ไม่มีวันหยุด โรงงานนั้นเขามีกะกลางวัน และมีกะกลางคืนด้วย คนตอนเช้าก็มี ๒ คน หนูทำกะกลางคืน เข้าบ่ายสาม ทำถึงแค่ ๘ ถึง ๑๐ โมง เราก็มีเวลาพักผ่อนเยอะ วันไหนที่เราเหนื่อยมาก อยากพักก็ขอเจ้านายหยุด ๑ วัน เราก็หยุดได้ แต่เราก็ไม่อยากหยุดเพราะว่าเราไม่มีโอที ก็เลยไม่ได้หยุดเลย"

---

[๑] บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย สำหรับแรงงานข้ามชาติ ๓ ประเทศ เมียนมา, ลาว, กัมพูชา ที่มีบัตรชมพู แสดงว่าเป็นแรงงานที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่และทำงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

"ทำที่นี่ได้ ๔ ปีแล้ว อยู่กับเจ๊สบาย ทำงานวันเว้นวัน ห้องก็อยู่ดี ค่าห้องก็ไม่แพง เดือนละ ๑,๕๐๐ มาทำงานที่นี่ก็พอใจแล้วเพราะว่าเจ้านายเขาก็ดี เราทำงานก็ทำตลอดปี เงินเดือนออกทุกวัน วันละ ๔๐๐ เบิกเงินสดเลย อาหารการกินเราก็ซื้อกินเอง ที่โรงงานเขามีอาหาร เราก็ซื้ออาหารจานเดียวราคา ๓๐-๓๕ บาท แล้วแต่เราเอาหลายอย่าง บางทีไม่อยากกินก็ต้มมาม่า"

ปัญหาหลักของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ก็คือ ค่าใช้จ่ายในการต่อใบอนุญาตในการทำงาน ค่าทำพาสปอร์ต ค่าต่อวีซ่า ค่าตรวจสุขภาพ และที่เพิ่มเข้ามาในช่วงโควิด-๑๙ ก็คือ ค่าตรวจโควิด-๑๙ ค่าจัดเก็บอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) และต้องซื้อประกันสุขภาพ ๒ ปี เหล่านี้ล้วนเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่แรงงานข้ามชาติต้องแบกรับ เป็นเงินจำนวนหลักหมื่นถึงเกือบสองหมื่นบาทเลยทีเดียว

ยิ่งในสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจส่วนใหญ่ในประเทศ ทั้งนายจ้างและลูกจ้างต่างได้รับผลกระทบต่ออาชีพและรายได้กันไปถ้วนหน้า สำหรับออยและเพื่อนแรงงานข้ามชาติที่นี่ ถือเป็นโชคดีของเธอที่มีนายจ้างที่เห็นใจและเข้าอกเข้าใจลูกจ้างข้ามชาติที่อยู่ในความดูแลของตน

ออย บอกถึงภาระในส่วนนี้ของเธอว่า *"คุณนายก็เคลียร์ทั้งหมดให้ก่อน เขาก็ค่อยมาทยอยหักจากลูกน้องวันละร้อย เพราะค่าแรงคนละ ๔๐๐ บาท อีก ๓๐๐ เราก็ซื้อกินซื้อใช้ และส่งกลับบ้าน"*

ชีวิตทุกวันนี้ของออย มีลูกๆ และแม่ที่กัมพูชา เป็นน้ำทิพย์ที่ช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตให้เธอมีพลังและมีกำลังใจที่จะทำงานเพื่อส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ออยเล่าถึงครอบครัวที่กัมพูชาว่า *"โทรคุยกับลูกทุกวัน บ้านติดโรงเกลือก็มีเบอร์ไทยติดต่อได้ทุกวัน มีเฟซบุ๊กก็โทรเห็นหน้ากันทุกวัน แต่ก่อนไม่มีก็ไม่เห็นหน้าลูก ได้ยินแต่เสียง ก็คุยกันทุกวันเพราะแม่อายุเยอะแล้ว จริงๆ ก็อยากให้แม่มา แต่เราต่างด้าวต้องเสียค่าต่อวีซ่า ทำวีซ่าเยอะ ก็เลยไม่มา เราต่างด้าวต้องเสียทุกอย่าง"*

หากถามถึงความหวัง ความฝันของแรงงานข้ามชาติคนหนึ่งวางแผนชีวิตในอนาคตไว้อย่างไร สำหรับออย เธอบอกว่า *"ก็ยังไม่คิดถึงเพราะว่าทุกวันยังลำบากอยู่ คงอีกหลายปี หนูมีลูก ๒ คน ลูกคนโตอายุ ๑๑ ปี คนเล็ก ๘ ปี แม่แก่ (ยาย) ช่วยเลี้ยงให้อยู่ที่กัมพูชา เราก็ต้องใช้ประหยัด ทุกวันนี้เศรษฐกิจไม่ดี เราใช้อะไรก็ต้องคิดทุกอย่าง ต้องประหยัดหน่อย เราก็ทนอยู่ที่นี่อีก ๒-๓ ปี ดีขึ้นกว่านี้ เราก็จะกลับไปอยู่บ้าน ค้าขายนิดหน่อย ก็จะเลี้ยงชีพอยู่ต่อได้"*

สุดท้าย เมื่อถามออยว่าอยากบอกอะไรนายจ้างบ้าง?

"หนูอยากจะบอกเขาว่า หนูมีความสุขมาก แต่ก่อนจะมาเจอเขา หนูก็ลำบาก เงินเดือนก็ออกเป็นวีคเป็นเดือน ที่บ้านเงินไม่พอใช้ จะโอนไปก็โอนไม่ได้ แต่มาอยู่กับเขารู้สึกมีความสุขเพราะเงินเดือนออกทุกวัน เขาดูแลพวกหนูดี เวลามีตรุษจีน ปีใหม่ สงกรานต์ เขาก็เลี้ยง เขามีซื้อของแจกทุกคน ลูกน้องมีเยอะ เขาก็แบ่งให้เท่าๆ กัน"

รวด แรงงานชาวกัมพูชา อายุ ๒๓ ปี คู่หูคู่ทำงานของออย

สำหรับ **รวด** เธอเป็นลูกคนโต มีน้องอีก ๒ คน แม่ของรวดทำงานเป็นแม่บ้านให้กับบ้านของคุณนาย หรือ เจ๊

รวด เล่าว่า *"ทำที่นี่ได้ ๘ ปีแล้ว พ่อกับแม่หนูมาก่อน แม่มาอยู่ไทยก่อนครึ่งปี แม่ทำงานที่นี่เป็นแม่บ้าน หนูมาทีหลัง เคยทำก่อสร้าง เลิกจากก่อสร้างก็มาค้าขายที่โรงงาน ทุกวันนี้ก็ขายร่วมกันกับพี่ออย"*

ปัจจุบัน พ่อและน้องชาย ๒ คน กลับไปอยู่ที่กัมพูชาแล้ว เพราะสำหรับแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในไทยนั้น อย่างไรเสีย ย่อมมีความฝันที่จะกลับไปลงหลักปักฐานอยู่ที่บ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขา พ่อของรวดก็เช่นกัน เมื่อทำงาน

และสามารถเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งแล้ว พ่อและน้องชายคนที่สองถัดจากเธอจึงกลับไปอยู่บ้าน เริ่มวางรากฐานอาชีพเลี้ยงปลาไว้รองรับครอบครัวที่จะกลับไปอยู่ด้วยกันในอนาคต โดยตัวรวดเองก็ช่วยส่งน้องคนเล็กให้ได้เรียนหนังสือ ซึ่งขณะนี้น้องชายของเธอเรียนอยู่ ม.๑ แล้ว

รวด บอกว่า *"พ่อกลับบ้านไปแล้วกับน้อง หนูก็อยู่นี่ ๒ คนกับแม่ เดือนหนึ่งก็ส่งเงินกลับบ้าน ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ ใช้หนี้ด้วย กู้เงินธนาคารเขมร เป็นเงินไทยก็ ๑๐๐,๐๐๐ ก็พอกินพอใช้ เรามาผิดกฎหมาย ตอนมาเสียค่ารถประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าบาท แต่เดี๋ยวนี้เรามีพาสปอร์ต ก็จ่ายแค่ค่ารถไม่กี่ร้อย เถ้าแก่ออกให้ด้วย ทำงานแล้วก็หักไป"*

สำหรับความหวัง ความฝันในอนาคตของรวดก็คือ *"หนูอยากไปเรียนต่อ อยากเรียนภาษาเกาหลี หนูเลิกเรียนตั้งแต่ ม.๑ เข้ามาไทย อยากไปทำงานที่เกาหลี รอให้โควิดหมดก่อนค่อยไป จะไปต้องสอบก่อน"*

สุดท้าย รวด อยากบอกกับนายจ้างของเธอว่า *"อยากขอบคุณเขาเพราะอยู่กับเขาสบายดี ไม่เดือดร้อนอะไรมาก พอกินพอใช้ ตั้งแต่*

ยากจน วันนี้พอกินพอใช้ โอเคอยู่ค่ะ ขอบคุณเขามาก"

วิถีพึ่งพาและเกื้อกูลกัน ระหว่างนายจ้าง - ลูกจ้าง *"ผมก็ช่วยนายจ้าง นายจ้างก็ช่วยผม"*

เร มี หัวหน้าคนงานชาย ชาวเมียนมา อายุ ๓๖ ปี พี่เรของน้องๆ ชาวเมียนมาและกัมพูชา

เร เป็นหัวหน้าคนงานเมียนมาและกัมพูชาทั้งหมดในโรงงาน มีหน้าที่คอยกำกับดูแลลูกน้อง ช่วยสื่อสารความเข้าใจในการทำงานระหว่างนายจ้างไทยกับคนงานเมียนมา เร เล่าว่า ***"ทำงานอยู่กับเถ้าแก่ที่นี่ได้ ๕ - ๖ ปีแล้ว มีเมียมีลูกแล้ว แฟนทำงานที่นี่ เป็นแม่บ้าน เจอกันที่พม่า แล้วพาเขามาอยู่มาทำงานที่นี่ด้วย ส่วนลูกอยู่ที่เมียนมา ๒ คน เป็นผู้ชาย ลูกอยู่กับแม่แฟน ลูกคนโตอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี คนเล็กอายุ ๑๐ ปี"***

เรื่องราวชีวิตของ เร กับการเข้ามาเสี่ยงโชคหางานทำในเมืองไทย คงจะเรียกได้ว่า "ต้นร้าย ปลายดี" เร เข้ามาไทยตอนอายุได้ ๒๕ ปี

"แรกเข้ามาไม่ถูกต้อง มาอยู่แม่สอดทำพาสปอร์ตได้แล้ว เข้ามาอยู่ได้"

เร เล่าว่า *"มาอยู่ที่มหาชัย ๒ ปี ทำงานบริษัททำเกี่ยวกับไฟฟ้า เกิดอุบัติเหตุโดนเหล็ก มี ๒ คน จับเหล็กคนหนึ่ง คุมเครื่องจักรคนหนึ่ง อีกคนเขาไม่เห็น เครื่องลงมาตัดมือข้างขวา โดนสองคนเลย"*

ชะตาชีวิตของเรต้องพลิกผันอย่างไม่คาดคิด เมื่อเกิดอุบัติเหตุขณะทำงาน ส่งผลให้เขาต้องพิการสูญเสียอวัยวะสำคัญ คือ นิ้วมือข้างขวาข้อบนทั้ง ๕ นิ้วขาด (มือข้างขวานิ้วทั้ง ๕ กุดเหลือประมาณข้อที่สอง)

เร บอกว่า ตอนแรกไม่มีประกันสังคม มีแค่พาสปอร์ต ค่าใช้จ่ายทางบริษัทเขาช่วยให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท กลับไปเมียนมา ไปอยู่บ้านเพื่อพักรักษาตัว

ราวกับเวลาของชีวิตหล่นหายไปช่วงหนึ่ง... กับการพักรักษาบาดแผล ฟื้นฟูร่างกายให้กลับมาแข็งแรง พร้อมใจที่ต้องแข็งแกร่งกว่าเดิม ...เมื่อชีวิตยังต้องดำเนินต่อไป ด้วยความเป็นหัวหน้าครอบครัว เรต้องเป็นหลักให้ลูกและเมียให้ได้

เร กลับเข้ามาทำงานในไทยอีกครั้ง เขาเล่าถึงจุดเปลี่ยนของชีวิตครั้งใหม่ ราวกับฟ้าหลังฝน เมื่อแดดงามฉายแสงที่โค้งฟ้า พราวรุ้งก็ทอดสายให้เชยชม

"อยู่ที่มหาชัยได้งานไม่ดี เงินไม่พอใช้ ไม่ได้ส่งตังค์กลับบ้าน ผมเลยมาหาเถ้าแก่ ตอนแรกผมเป็นคนงานมาก่อน เรื่องมือไม่เป็นปัญหา เขารับเราทำงาน ผมก็ลองทำ แรกๆ ทำหน้าที่ขึ้นยาง (ยางรถยนต์)"

แม้มือข้างขวาซึ่งเป็นข้างที่ถนัด จะทำให้เรทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ด้วยความขยันขันแข็ง มีมานะ และความอุตสาหะต่องานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ เพียงระยะเวลา ๒ - ๓ ปี เรก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นหัวหน้าคนงาน

"ได้เงินเดือนประมาณ ๒ หมื่น ต้องดูแลคนงานเมียนมาและกัมพูชา หลายๆ คนก็ไม่อยากทะเลาะอะไร ดูคนงานอาจจะมองว่าเหนื่อย ผมก็ไม่เหนื่อย โรงงานเขาชอบเมียนมา เขาบอกว่า เมียนมาทำงานดี ไม่ขี้เกียจ กัมพูชามีไม่กี่คน ทำงานโอเคทุกคน ลูกน้องไม่ดื้อ ลูกน้องก็โอเคอยู่ ก็ผูกพันกับลูกน้องทุกคน"

ทุกวันนี้ ยามว่างจากงาน เรและภรรยาของเขาจะต้องโทรศัพท์ติดต่อกับลูกๆ ทุกวัน เพื่อคลายความคิดถึงที่มีต่อกัน *"โทรคุยกันทุกวัน ลูกโทรหาบอกว่า โทรศัพท์ไม่มีตังค์ เติมตังค์ให้หน่อย ก็คุยกันตลอด เวลากลับมาจากทำงานก็คุยกับลูก ไม่ได้กลับไปบ้านประมาณ ๓ ปีแล้ว ยังไม่ได้กลับไปหาลูกเลย ติด (สถานการณ์การระบาด) โควิดด่านปิดเลยกลับไม่ได้"*

วันนี้ ชีวิตของเรและครอบครัวเรียกได้ว่ามีความมั่นคงทั้งการงานและการเงิน เพราะมีรายได้จากทั้งเขาและภรรยา ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวที่เมียนมาทุกเดือน แม้จะคิดถึงลูกๆ ที่อยู่ห่างไกล และเริ่มวางแผนอนาคตที่จะกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิด แต่เรก็ยังเป็นห่วงเถ้าแก่

"ยังทำงานที่นี่ไปเรื่อยๆ ผมก็คิดว่าอยากกลับบ้าน เถ้าแก่เขาโอเคอยู่ คิดถึงเถ้าแก่ว่าถ้าผมไม่อยู่ เถ้าแก่ก็ไม่มีคนคุมลูกน้อง พอคิดว่าถ้าผมไม่อยู่ มีหัวหน้าใหม่ ลูกน้องจะไม่ฟัง เป็นผมก็ไม่ฟัง งานก็ไม่โอเค ก็ช่วยเถ้าแก่ดู อยากกลับบ้าน ก็เลยไม่กลับ เถ้าแก่ก็โอเค เถ้าแก่ก็ช่วยผม ผมก็ช่วยเถ้าแก่ จริงๆ ก็อยากกลับบ้าน"

"ทุกวันนี้มีความสุข พอใจนายจ้างเขาโอเค เขาไม่ว่าอะไร ถ้านายจ้างไม่โอเค ผมก็ไม่อยู่นานอย่างนี้ (หัวเราะ) ผมก็ช่วยนายจ้าง นายจ้างก็ช่วยผม นายจ้างไม่ได้ช่วยผมคนเดียว นายจ้างก็ช่วยลูกน้องทุกคนด้วย"

“ไม่ว่าเราจะเป็นชนชาติไหน เชื้อชาติไหน หรือศาสนาใดๆ ความรักเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่เราต้องมีให้กัน ความเห็นอกเห็นใจ การดูแลซึ่งกันและกัน ถ้าเราดูแลเขาดี ไม่มีทางเลยที่เขาจะทำไม่ดีกับเรา”

“เจ๊” หรือ **“คุณนาย”** ที่ออยและรวด กล่าวถึง ก็คือ **คุณณัฐชยา สะและวงษ์ (คุณมิลค์)** นายจ้างที่แสนดีของแรงงานข้ามชาติ เป็นผู้กล่าวประโยคข้างต้นนี้

คุณณัฐชยา เป็นหนึ่งกำลังหลักของ บริษัท เคบีเอ็ม ซัพพลาย แอนด์ เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด ซึ่งดำเนินธุรกิจผลิตยางรถยนต์ โดยมีบริษัท แอลแอลไอที ประเทศไทย จำกัด LLIT (THAILAND) Co.,Ltd. ผู้ผลิตยางรถยนต์สัญชาติจีน แบรนด์ หลิงหลง เป็นผู้ถือหุ้น โดยมีฐานการผลิตอยู่ในประเทศไทย จัดจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ อาทิ โครเอเชีย และยุโรป

คุณณัฐชยา เล่าถึงการเติบโตของบริษัทผลิตยางรถยนต์แห่งนี้ ที่มีแรงงานข้ามชาติเป็นกำลังสำคัญช่วยขับเคลื่อนให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและก้าวหน้า

“เดิมทีบริษัทเรายังย้อนกลับไปเมื่อ ๕-๖ ปีก่อน เราใหม่กับงานนี้มากๆ เราไม่เคยมีประสบการณ์ใดๆ เลย ไม่มีการสอนงานจากใคร เราต้องเริ่มปูทางทุกอย่างเอง คุณพ่อก็ต้องไปลุยหน้างานด้วยตัวเอง ลูกน้องทำอะไร คุณพ่อทำแบบนั้น จากเดิมที่มีลูกน้องอยู่แค่ประมาณ ๖ คน หรือ ๓ ทีม แต่พอระยะเวลาผ่านไป การดูแลเอาใจใส่ที่คุณพ่อมีต่อลูกน้อง ที่เรามีต่อแรงงานเมียนมา ที่คนไทยเราดูแลกันดี เพราะอยู่กันเหมือนพี่น้อง เรื่องการเงินเราค่อนข้างตรงกับเขา เรารับผิดชอบต่องาน วันหยุดปีใหม่บริษัทใหญ่หยุด เราไม่หยุด เราซัพพอร์ตโรงงานในเรื่องนี้ งานเขาก็สามารถเดินไปได้ไม่ชะงัก หลังจากนั้น พอเราดูแลลูกน้องดี เขาก็เริ่มชักชวนกันมา จาก ๖ คน ตอนนี้ก็มี ๑๐๐ คน งานเราก็มีออเดอร์เพิ่มขึ้นเพราะเรามีคนงานมาซัพพอร์ตโรงงานได้มากขึ้น”

คุณณัฐชยา บอกว่า *“เดิมคนงานเป็นเมียนมา ๑๐๐% ตอนนี้ก็จะมีสัดส่วนเมียนมาประมาณ ๙๕% กัมพูชา ๕% เริ่มมีกัมพูชาเข้ามา ตอนนี้พอกัมพูชาเข้ามาเรียนรู้งาน เป็นการอยู่ร่วมกันของเขาน่ะค่ะ เขาสามารถสอนงานกันได้*

เมียนมาสามารถสอนงานกัมพูชาได้โดยใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร”

คุณณัฐชยา กล่าวถึงเหตุผลที่ไม่มีคนงานที่เป็นคนไทยมาทำงานในโรงงานว่า *“คนไทยไม่มีเลย เพราะว่าด้วยปัจจัยหลายๆ อย่างที่ทำให้แรงงานไทยไม่เข้ามาทำงาน สิ่งสำคัญเลยคือ หน้าตาทางสังคมเพราะถ้าเขามาทำงานนี้ เขาเหมือนถูกมองว่าเป็นชนชั้นกรรมกร ซึ่งคนไทยก็จะรู้สึกว่า ทำไมฉันต้องมาทำงานเหมือนๆ กันกับเมียนมา แต่ความเป็นอยู่ คนไทยจะไม่สามารถควบคุมเรื่องห้องพักที่พักอาศัย หรือความเป็นอยู่เขาได้ แต่ลูกน้องเมียนมาหรือกัมพูชาเราจะอยู่ในสถานที่ปิด ซึ่งเราสามารถดูแลจัดการได้ แต่คนไทยพอเลิกงานก็กลับบ้าน สมมุติไปกินเหล้าเข้าไม่มาทำงานแล้ว อย่างนี้ค่ะ ก็*

จะมีปัญหาหลายๆ อย่าง เริ่มตั้งแต่เรื่องทางสังคมที่คนไทยจะไม่ค่อยโน้มเอียงมาทางเดียวกับเรา”

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ ระลอกใหม่ที่เกิดขึ้นในกลุ่มแรงงานเมียนมาเป็นส่วนใหญ่นั้น ส่งผลให้ทุกกิจการต้องมีมาตรการในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ อย่างเข้มข้น สำหรับโรงงานนี้ ก็มีมาตรการที่เข้มงวดเช่นกัน คือ *“กฎคนงานช่วงโควิดต้องสวมหน้ากาก ตรวจวัดอุณหภูมิ ๓ รอบ เช้า กลางวัน เย็น และห้ามคนนอกเข้าโดยเด็ดขาด”*

เมื่อถามถึงผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่มีต่อบริษัทและโรงงานของเธอ มีมากน้อยแค่ไหน และโรงงานมีการดูแลควบคุมคนงานอย่างไรในสถานการณ์เช่นนี้

คุณณัฐชยา อธิบายว่า *“อย่างระลอกสองที่ระบาดจากสมุทรสาคร เราด้วยความที่มีแรงงานเมียนมาเยอะ ต้องยอมรับว่าตรงนี้เป็นที่รังเกียจของเพื่อนบ้าน หรือรอบข้าง เพราะว่าไปไหนคนก็จะแบบ เอ๊ย! ‘พม่า’ ไม่ขายของให้ไปเดินตลาด ก็จะแบบ ไม่ๆ ‘พม่า’ หรือตัวเราเองที่เป็นนายจ้าง แล้วเขารู้ว่าเรามีแรงงานชาวเมียนมา เราก็โดนคนมองไม่ดีไปด้วย แต่เรามั่นใจว่าเราควบคุมได้ ๑๐๐% เพราะว่าแรงงานเมียนมาเราอยู่ในสถานที่ปิด เขาอยู่ในเขตบ้านเราที่มีรั้วรอบขอบชิด และเรามีการเช็กชื่อทั้งไปและกลับ ระหว่างเข้าทำงาน คือเขาก็จะไม่สามารถไปแวะตลาดก่อน หรือไปไหนได้เลย*

และโดยปกติจะมีรถขายอาหาร กับข้าวของเมียนมาเข้ามาทีนี้เราก็ต้องเบรกเพราะเราไม่รู้ว่าตัวรถกับข้าวเขาไปมากี่แคมป์แล้ว เขาไปเจอใครมาบ้าง ก็เลยต้องขอความร่วมมือ ไว้ขอให้มันซาก่อนนะให้ทุกอย่างมันสงบกว่านี้ก่อน ค่อยเข้ามา แล้วช่วงที่เราอยู่ ก็เหมือนเรากักตัวไปพร้อมๆกัน จนทุกอย่างเริ่มซา สถานการณ์เริ่มเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ก็จะมีการให้รถกับข้าวมาขายได้ แต่ถามว่าการ์ดตกไหม เราก็ยังให้คนงานเราทุกคนใส่แมสก์และมีการวัดไข้ทุกวันๆ ละ ๓ ครั้ง เหมือนเดิม”

คุณณัฐชยา ยอมรับถึงทัศนคติเชิงลบของคนไทยที่นี่ที่มีต่อแรงงานเมียนมาโดยเฉพาะเมื่อเกิดการระบาดระลอกใหม่ที่มาจากกลุ่มแรงงานเมียนมา

“ถ้าช่วงแรกๆ ใช่ค่ะ แต่ใช้เวลาไม่นานแค่สัปดาห์เดียว ทุกอย่างก็เหมือนจะเริ่มดีขึ้นเพราะว่าเราก็แสดงความบริสุทธิ์ใจ เรามีการแจ้งว่าเราเป็นที่พักอาศัยของชาวเมียนมา ก็มีเจ้าหน้าที่มาตรวจโควิด ซึ่งผลก็ออกมาว่าทุกคนไม่มีเชื้อโควิด คนรอบข้างเขาก็สบายใจ เราก็ทำทุกอย่างให้ชัดเจนเพื่อการอยู่ร่วมกัน

เรื่องทัศนคติเราไม่สามารถไปปรับเปลี่ยนใครได้ เราก็แค่ทำตัวเราให้เขาเห็นว่า โอเค เราทำเรื่องนี้แล้วนะ ถ้าเขาเคลือบแคลงใจในเรื่องชาวเมียนมา เราก็ให้เขามาตรวจ ให้ได้ผลออกมาให้สบายใจ

แต่ถามว่า ทัศนคติคุณจะมองคนเมียนมายังไง มันเปลี่ยนไม่ได้เพราะว่ามันอาจจะฝังรากลึกตั้งแต่สมัยไหนแล้ว

แต่สิ่งที่สังคมและชุมชนนี้อยู่ได้และไม่รังเกียจเมียนมาเพราะว่าเมียนมาเอื้อประโยชน์ให้เขาในเรื่องของการค้า สมดุลในเรื่องการค้า ร้านค้าทุกร้านในละแวกชุมชนนี้ ต้องยอมรับค่ะว่าทุกวันนี้อยู่ได้เพราะแรงงานเมียนมา การเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ต้องเรียกว่าเขาก็ง้อแรงงานเมียนมาเราพอสมควร"

คุณณัฐชยาให้ความเห็นถึงความสำคัญของแรงงานข้ามชาติที่มีต่อเศรษฐกิจไทย โดยยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ว่า

"จริงๆ แล้วในเรื่องของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เราปฏิเสธไม่ได้ว่าแรงงานข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นเมียนมา กัมพูชา เวียดนาม หรือลาว ทุกๆ สัญชาติ เขามีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเราอย่างมาก ถ้าลองคิดจินตนาการภาพตามค่ะ ถ้าวันนี้ลูกน้องหนูสไตรค์ไม่ทำงาน หยุดงาน สมมุติหนูจ่ายเงินเดือนเขาไม่ตรง แล้ววันรุ่งขึ้นลูกน้องประท้วงโดยการไม่ไปทำงาน หนูก็ยังนึกไม่ออกว่าธุรกิจของหนูจะดำเนินไปได้ยังไง

แต่สิ่งที่หนูเห็นเป็นภาพชัดเจนเลยก็คือ หนูดูแลลูกน้องอย่างดี เราอยู่ด้วยกันเหมือนพี่เหมือนญาติพี่น้อง ทุกๆ เทศกาล เขาจะมีกระเช้ามาขอพรจากพ่อแม่พากันมานั่งกราบไหว้เถ้าแก่ เจ๊ พอเราเห็นภาพนี้เรารู้สึกอบอุ่นหัวใจ มันเป็นภาพที่เราไม่เคยได้รับจากคนไทยด้วยกัน แต่จากแรงงานเมียนมา เราได้รับจากเขา และเราก็ปฏิบัติตนกับเขาดี และเขาอยู่กับเราแล้วเขามีความสุข เขาก็ไม่ทิ้งเราไปไหน นี่คือภาพชัดๆ ที่หนูเห็นได้ เพราะว่าพอเราเลี้ยงเขาดี ดูแลเขาดี เขาก็ทำงานให้เราดี เราก็ได้ผลประโยชน์ออกมาดี ผลตอบแทนของเราก็ดีตาม

ก็อยากจะบอกว่าไม่ว่าเราจะเป็นชนชาติไหน เชื้อชาติไหน หรือศาสนาใดๆ ความรักเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่เราต้องมีให้กัน ความเห็นอกเห็นใจ การดูแลซึ่งกันและกัน ถ้าเราดูแลเขาดีไม่มีทางเลยที่เขาจะทำไม่ดีกับเราค่ะ"

จากสารวันสันติสากล ของพระสันตะปาปาฟรังซิส "วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ" เราถามคุณณัฐชยาว่าเธอคิดว่าการทำงานของที่นี่ที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ สะท้อนเรื่องนี้อย่างไร

"จริงๆ แล้วเรื่องนี้เห็นชัดมากๆ ค่ะ ในทุกๆ สังคม อาจไม่

เฉพาะครอบครัวของหนู ทุกๆ สังคม มันคือหนทางไปสู่สันติภาพจริงๆ การรับฟังซึ่งกันและกัน การดูแลเอาใจใส่ ถ้าเราเริ่มจากสังคมเล็กๆ หนูกับน้อง (ลูกน้องคนสนิท) หนูเอาใจใส่น้อง ถ้าหนูมองว่าน้องเป็นแค่ลูกจ้างคนหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเรียกกินข้าว ไม่จำเป็นต้องมาใส่ใจหนูก็ทำได้ แต่มันก็จะเหมือนต่างคนต่างอยู่ เราก็ไม่ได้มีสายใยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่วันหนึ่งที่เรารู้สึกว่าเขาคือคนในครอบครัวของเรา การดูแลเอาใจใส่ก็จะต่างกัน จากเราเคยกินข้าวคนเดียว แค่เราโทรศัพท์ถามว่า ขนุน (ชื่อเล่นของลูกน้องคนสนิท) กินข้าวหรือยัง จากแค่คำพูดเล็กๆ หรือจุดเริ่มต้นเล็กๆ มันก็ทำให้เรามีการเชื่อมความสัมพันธ์ แค่เริ่มจากคนสองคน และถ้าหนูไปทำอย่างนี้กับอีก ๕ คน ขนุนก็ไปทำอย่างนี้กับ ๕ คน มันก็จะกลายเป็นกลุ่มสังคม ถ้าในกลุ่มสังคมมีการดูแลซึ่งกันและกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มันก็จะกลาย

เป็นสันติภาพ กลายเป็นชุมชนที่น่าอยู่

เหมือนกับสังคมของลูกจ้างเมียนมากับครอบครัวของหนู ในเมื่อเราเอาใจใส่เขาดีทุกอย่าง เรารับฟังปัญหา เราไม่กดขี่ข่มเหงเขา วันนี้คุณไปทำงาน คุณมีปัญหาอะไรในการทำงาน เรารับฟัง เราแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายไปทำงานเจอปัญหาอะไรขึ้นมา และพร้อมที่จะปรับและเรียนรู้ไปพร้อมกัน เราก็อยู่ร่วมกันได้"

เรื่องราวของคุณณัฐชยา ออย รวด และเร เป็นตัวอย่างที่ดีให้เราได้เห็นถึงสังคมที่พึ่งพาและเกื้อกูลกันระหว่างนายจ้างไทยกับลูกจ้างแรงงานข้ามชาติ ที่แสดงให้เราเห็นว่าสังคมแห่งสันติสุข สามารถเป็นจริงได้เสมอ เพียงแค่เราเอาใจใส่ดูแลและปฏิบัติต่อกันฉันพี่น้อง ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว หรือแม้แต่คนต่างเชื้อชาติ ต่างสัญชาติ ที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกันกับเราเพื่อให้ **"วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ"**

ดังที่พระสันตะปาปาฟรังซิส ทรงเรียกร้องต่อคริสตชนและศาสนิกทุกศาสนาทั่วโลกว่า *"ขอให้เราทำงานร่วมกัน เพื่อก้าวไปสู่ขอบฟ้าใหม่แห่งความรักและสันติภาพ มีความเป็นพี่น้องกันและเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกัน มีการสนับสนุนและยอมรับซึ่งกันและกัน ขอให้เราอย่ายอมแพ้ต่อการล่อลวงไปสู่การไม่ใส่ใจผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ขัดสนและต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด จงทุ่มเทอย่างเป็นรูปธรรมทุกวัน เพื่อสร้างชุมชนที่ประกอบไปด้วยพี่น้องหญิงชายที่ยินดีต้อนรับและดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน"*

ขอบคุณภาพประกอบจาก คุณณัฐชยา สะและวงษ์

ธัญลักษณ์ นวลักษณกวี สัมภาษณ์/เรียบเรียง

จากมือถึงมือ: Hand to Hand ปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม สู่พี่น้องประชากรข้ามชาติ ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-๑๙ ระลอกที่สอง

“เราต่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน
ไม่มีเขา ไม่มีเรา ไม่มีเรา ไม่มีเขา
เขาคือผู้ร่วมสร้างบ้านเมืองเราให้แข็งแรง
เราจะปล่อยให้เขาอยู่ยากลำบากได้อย่างไร”

สมพงศ์ สระแก้ว

จากการแพร่ระบาดจุดแรกที่ตลาดกลางกุ้งมหาชัย จ.สมุทรสาคร ส่งผลให้ทางจังหวัดต้องทำการล็อกดาวน์สถานประกอบการ ชุมชน และที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติ ห้ามการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่ชุมชนตลาดกุ้งโดยเด็ดขาด และเมื่อมีการสุ่มตรวจคัดกรองโรค พบว่ามีทั้งคนไทยและแรงงานข้ามชาติที่ติดเชื้อแบบมีอาการ และที่ยังไม่มีอาการ ยิ่งส่งผลให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติในพื้นที่กักตัวได้รับผลกระทบ ประสบภาวะยากลำบากในการดำเนินชีวิต ด้านการกินการอยู่ และสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ กังวลกับตนเองว่าติดหรือไม่ติด และส่งผลให้หลายครอบครัวต้องหยุดงานโดยปริยาย ทำให้ขาดรายได้ นอกจากนั้นยังมีเด็กๆ ลูกหลานแรงงานข้ามชาติอีกเป็นจำนวนมากที่ติดตามพ่อแม่เข้ามาอยู่ที่สมุทรสาครด้วย ยิ่งสร้างความวิตกกังวลว่าการติดเชื้อโควิด-๑๙ จะลุกลามไปสู่เด็กๆ และครอบครัว

ส่งผลให้จังหวัดสมุทรสาครต้องควบคุม เฝ้าระวัง มิให้มีการแพร่เชื้อโควิด-๑๙ ออกไปในวงกว้าง ในพื้นที่ที่ชุมชนแรงงานอยู่กันแบบกระจุกตัว สถานประกอบการต่างๆ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และมีมาตรการมิให้แรงงานข้ามชาติเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครด้วย

ในกลุ่มของผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะแรงงานข้ามชาตินั้น ชื่อของ **แอลพีเอ็น (LPN) Labour Protection Network** หรือ **มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน** เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในฐานะองค์กรด้านแรงงานที่ทำงานคุ้มครองสิทธิแรงงาน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และให้ความช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่ถูกละเมิดสิทธิ มาอย่างยาวนาน

ภาพจาก: จ.ส.100

เมื่อสถานการณ์โควิด-๑๙ ระลอกใหม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร การช่วยบรรเทาทุกข์ให้ทุกคนได้มีรอยยิ้มและมีความหวังท่ามกลางโควิด-๑๙ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำในยามนี้ **คุณสมพงศ์ สระแก้ว** ผู้อำนวยการมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) เล่าถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่สมุทรสาครในช่วงแรกที่ยังมีความสับสนวุ่นวาย

"ระยะแรกพอข่าวออกว่ามีจำนวนผู้ติดเชื้อเท่านั้นเท่านี้ เขาก็ยังอยู่ด้วยกัน ยังไม่แยก เพราะโรงพยาบาลสนามก็ยังไม่เกิดขึ้น ทีมงานผมเข้าไปก็พบว่า ทุกคนมีความกังวลว่าไม่รู้ใครติด ใครเป็น ลูกฉันจะติดไหม ถ้าสามีฉันติด แล้วฉันติดไหม เพราะเขาก็ไม่รู้ตัวน่ะ"

"พอเกิดขึ้น เรามองว่า เราจะช่วยได้อย่างไรบ้าง เราก็เป็นห่วงว่าข้างในมีเด็กผู้ติดตามอยู่ไม่น้อยทีเดียว พวกเราก็ถือว่ากล้าหาญที่เข้าไปสำรวจข้างในที่รับรู้ว่ามันมีการระบาดหลายร้อยคน ที่เราเข้าไปตรงนั้นได้ก็เพราะระบบรัฐช่วงแรกยังทำอะไรไม่ถูก ไม่ทันสถานการณ์ ก็เลยทำให้เราสามารถเข้าไปสำรวจได้ แต่เราก็ป้องกันตัวเองอย่างเต็มที่โดยใส่ชุดป้องกัน ชุดพีพีอี ใส่เข้าไปในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง แมสก์ก็ใส่สองชั้น ใส่เฟซชิลด์ด้วย และอยู่ระยะห่างปลอดภัย"

"ข้อกังวลคือ เขาจะอยู่จะกินอย่างไร ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ บางคนน้ำตาไหล เล่าว่า ลำบาก มาได้ของที่เราส่งไป บางที่เขาให้แค่หน้ากากอนามัยป้องกัน แต่เราแจกเรื่องการกินการอยู่ แจกไข่หนึ่งแผง ปลากระป๋อง ข้าวสาร ถ้าประหยัดๆ ได้ประมาณ ๒ อาทิตย์ ก็ช่วยยืดลมหายใจให้เขาได้อีกหน่อย อย่างน้อยทำให้ครอบครัวเขาไม่มีความเครียด"

การให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรง

ชีวิตในเบื้องต้น นำมาสู่โครงการ **‘จากมือถึงมือ: Hand to Hand ปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมสู่พี่น้องประชากรข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ รอบที่สอง’** ซึ่งมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน ร่วมกับภาคีความร่วมมือทั้งองค์กรภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายอาสาสมัครทางสังคมแรงงานข้ามชาติเมียนมาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร หรือกลุ่ม MMLG และสื่อสารมวลชน ได้เข้ามาช่วยเหลือโดยจัดทำถุงยังชีพ บรรจุข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ แจกจ่ายเพื่อบรรเทาทุกข์ในเบื้องต้นแก่ครอบครัวแรงงานเมียนมา

“ทำให้ทางจังหวัดพยายามป้อนเรื่องชุดยังชีพเข้าไป ทางเราก็เตรียมหาชุดยังชีพเข้าไปเติมได้ประมาณ ๑,๕๐๐ ชุด เราตีไว้ประมาณ ๑,๕๐๐ ครอบครัว เพราะเราเชื่อว่าถ้าเราไปถึงมือผู้ประสบปัญหา เราน่าจะเห็นปัญหาได้ดีกว่า เพราะฉะนั้นเราก็นำไปแจกให้คนที่ประสบปัญหาโดยตรงกลุ่มหนึ่ง และกลุ่มที่สองคือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม คือพอเกิดระบาดปุ๊บ บางตึกบางห้องก็ล็อกดาวน์ตัวเอง ไม่อยากให้คนของเขาออกไปไหน ก่อสร้างก็ไม่อยากให้เคลื่อนย้ายไปนู่นไปนี่ งานก็ลดลง เมื่อเกิดปัญหาตรงนี้เราก็ให้พี่น้องอาสาสมัครที่เราอบรมมาประมาณ ๓-๔ ปีที่แล้ว และกระจายอยู่ตามชุมชน เขาจะรู้จุดว่าแรงงานอยู่ตรงไหนบ้าง เขาก็ชี้ได้ว่าตรงนี้จุดนี้ มีแรงงานเท่าไร ประมาณ ๑๐๐ ครอบครัว โอเคล็อกชื่อไว้ เสร็จแล้วเราก็เตรียมชุดยังชีพ แล้วนัดหมายเข้าไป วางแผนจะเดินแบบไหนอย่างไร คือเราไม่แจกหว่าน เพราะถ้าแจกหว่านก็ไม่พอ ต้องใช้วิธีนี้ เราต้องมีข้อมูล อาสาสมัครต้องมีเอกสารหลักฐานมาว่าชุมชนประสบปัญหาอะไรบ้าง”

ความช่วยเหลือของโครงการจาก ‘มือถึงมือ’ ยังกระจายต่อไปยังพื้นที่รอยต่อที่พบการระบาดของโควิด-๑๙ ที่เริ่มลุกลามบานปลายออกไปยังจังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทำให้มีผู้เดือดร้อนอีกจำนวนมาก

คุณสมพงศ์ *“แล้วเราก็ไปช่วยรอบนอก ไม่ใช่เฉพาะสมุทรสาคร แต่เป็นข้อต่อระหว่างกรุงเทพฯ กับมหาชัย บางขุนเทียน บางบอน สมุทรปราการ หลังๆ มีอยุธยา บางไทร แต่พื้นที่ LPN เรามีสำนักงานอยู่ที่ระยองอีกจุดหนึ่ง ทำกับแรงงานกัมพูชา เราก็ให้น้องๆ เจ้าหน้าที่เขาสำรวจ แล้วเอาของจากที่นี่ไป อีกส่วนหนึ่งก็ซื้อจากที่โน่นไปแจก”*

โครงการแฮนด์ทูแฮนด์ จากมือถึงมือฯ จึงส่งผลให้มีผู้มีจิตศรัทธาอีกมากมายที่ได้เห็นภาพการทำงาน

ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่เผชิญวิกฤติโควิด-๑๙ เริ่มทยอยนำของมาบริจาคกันอย่างต่อเนื่อง

"เราทำงานกับสื่อด้วย อย่างไทยพีบีเอส หรือสื่อที่มาสัมภาษณ์เราก็ช่วยโปรโมทด้วยว่าตอนนี้เราทำอะไร เราทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ส่วนหนึ่งมูลนิธิกระจกเงาก็เป็นตัวช่วยประชาสัมพันธ์ร่วมด้วย ทำให้เราพอมีของไปช่วย และที่ช่วยได้มากคือ เครือข่ายพระสงฆ์ชาวเมียนมา พระอาจารย์อาชิน ติฮานยานา (Ashin Thihanyana) จาก Shwe Parami Free Education Center in Thailand ท่านตั้งศูนย์การเรียนและอบรมวันอาทิตย์ที่อำเภอบางเสาธง ซึ่งมีแรงงานข้ามชาติอยู่กันแถวโรงงานไก่ ผมก็ร่วมเป็นที่ปรึกษาของศูนย์ให้กับพระอาจารย์ รู้จักกันมานาน ช่วยเหลือกัน ด้วยความรักศรัทธาของพี่น้องแรงงานเมียนมา ก็ไม่ทิ้งกัน เวลามีน้ำท่วมที่เมียนมา ท่านก็ไปมอบของให้เพราะท่านทำแล้วมีความสุข ครั้งนี้ท่านก็ระดมคนบริจาคและแพ็คของยังชีพชุดละ ๕๐๐ บาท ประชาสัมพันธ์ในเพจของท่าน ผมก็ช่วยแชร์ในเพจผม พอได้เงินบริจาค ท่านก็ไปซื้อของมาแพ็คถุงยังชีพ อาทิตย์หนึ่งก็ได้แล้ว ๒๐๐ ชุด"

"ในมิติของการทำงานพัฒนา ในที่สุดแล้วแรงงานต้องพึ่งพาตัวเองให้ได้ คือไม่ใช่การแจกทุกอย่าง จึงกลายเป็นว่า เพื่อนพี่น้องแรงงานที่เขาพออยู่ได้ มีเรี่ยวแรงกำลังพอมีเงินนิดหน่อย เขาก็บริจาค และบริจาคข้ามชาติพันธุ์ด้วยนะ อย่างเมื่อวานก็คุยกับหลวงพ่อ ผมบอกว่าผมจะไประยอง ท่านบอกว่าท่านสนใจจะบริจาคให้ชาวกัมพูชา ๑๐๐ ชุดด้วย จากพี่น้องแรงงานเมียนมา ถึงพี่น้องแรงงานกัมพูชา ผมใช้คำว่า 'จากแรงงานเพื่อแรงงาน' ก็คือข้ามพรมแดนแล้ว เราก็ถือว่าเราได้ลงสมอง ลงความคิด ตั้งต้นด้วยศูนย์บาท อาศัยคอนเน็กชั่น อาศัยเครือข่ายกัลยาณมิตร ช่วยๆ กัน"

สำหรับโครงการแฮนด์ทูแฮนด์ จากมือถึงมือฯ คุณสมพงศ์ วาดหวังว่าความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้นให้แก่แรงงานข้ามชาติในประเทศ จะดำเนินไปจนถึงเดือนเมษายนนี้ แต่หากว่าสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙ ยังไม่สร่างซา ความเดือดร้อนของพี่น้องแรงงานข้ามชาติยังคงหนักหนาอยู่ โครงการก็คงดำเนินต่อไป ...จนกว่าเราจะผ่านวิกฤตินี้ไปด้วยกัน

“วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ”

แนวทางการทำงานของ LPN ในการส่งเสริมสิทธิและคุณภาพชีวิตให้แรงงานข้ามชาติ

มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน LPN
Labour Protection Network : LPN

“LPN เป็นองค์กรด้านแรงงานที่มุ่งมั่นส่งเสริมคุณภาพชีวิต คุ้มครองสิทธิ ความเสมอภาค การพึ่งตนเอง และสรรค์สร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ และกำลังต่อสู้เพื่อหยุดยั้งโศกนาฏกรรมของมนุษย์ที่อยู่เบื้องหลังอาหารทะเลที่ไม่ยั่งยืน”

“วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ”
ในทัศนะของ **คุณสมพงศ์ สระแก้ว ผู้อำนวยการมูลนิธิฯ**

วิสัยทัศน์ขององค์กรเราชัดเจน เรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน ความเสมอภาคเท่าเทียม การพึ่งตัวเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้าย การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เราต้องเข้าใจกัน เข้าใจหัวอกเขาหัวอกเรา น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ถ้าพี่น้องแรงงานที่มาอยู่เมืองไทย ถ้าเขาไม่ลำบาก ไม่แร้นแค้น เขาไม่มาหรอก ปัญหาคือเขาอยู่ไม่ได้ เขาจึงจำเป็นต้องมา เขาอยู่ที่นี่ ผู้ประกอบการหรือคนไทยต้องการให้เขาอยู่

ในฟันเฟืองขับเคลื่อนเศรษฐกิจก็ต้องดูแลคุ้มครอง คนไทยก็ต้องมองมิติคุ้มครอง มากกว่าควบคุม มองเรื่องของแบบแผนการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขให้ได้

ผมว่าต้องเอาขาที่สามของอาเซียน คือประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาพูดเยอะๆ ขาของความหลากหลาย มิติทางวัฒนธรรมสังคม เพราะตัวนี้ทำให้ภาคเศรษฐกิจอยู่ได้ การมองเห็นเรื่องความงามของวัฒนธรรม ประเพณีการฟ้อนรำ วัฒนธรรมการบริโภคการกินที่ไม่แตกต่างไปจากคนไทยมากนัก รวมถึงเรื่องของมิติศาสนาที่คล้ายคลึงกัน ประเพณีเหมือนกัน เราก็อยู่ด้วยกันได้ เราไม่ต้องคิดไปจัดการเรื่องอื่นเลย แค่เราจัดการให้เขาอยู่อย่างถูกต้อง มีค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียมน้อย เรามีความเป็นพลเมืองที่ใกล้ชิดกันอยู่แล้ว มันไม่ต้องไปแก้อะไรเลย คนไทยเอง อาจจะมองเขาเป็นแค่แขนกับขา มองแค่ว่ามีเรี่ยวมีแรงกายเท่านั้น ไม่ได้มองถึงภูมิปัญญาหรือวิธีคิดที่อยู่ข้างใน ถ้าเราเอาวิธีคิดมุมมอง ภูมิปัญญา มาประยุกต์ใช้มาช่วยพัฒนา ดึงเขามามีส่วนร่วมพัฒนาบ้านเมืองเราหลายๆ มิติ นี่คือ แนวคิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

เราต้องเปลี่ยนมายเซ็ต (Mindset)[๑] เราจะมองเขาแค่ใช้แรงกายเขาให้หนักๆ พอไม่สบายถีบหัวทิ้ง ไม่ได้ คิดว่าเขาอยู่เมืองไทยเมื่อเขากลับไปเขาน่าจะได้อะไรบ้าง นอกจากเงิน ก็ได้วิชาความรู้ติดตัว ทักษะอาชีพ ถ้าเขากลับบ้านไป เขาสามารถเอาสิ่งที่เขาเรียนรู้ในบ้านเราไปปรับใช้ได้ กุ๊กในเมียนมาส่วนหนึ่งก็มาจากทำงานร้านอาหารในเมืองไทย เขากลับไปเป็นกุ๊กที่เมียนมา ซ่อมรถมอเตอร์ไซค์ ก็มาจากบ้านเรา LPN มีศูนย์ฯ เป็น ๑๐ ศูนย์ ที่บางขุนเทียน สมุทรสาคร เพชรบุรี แต่ละศูนย์ก็มีเรียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ บางศูนย์เรียนขับรถ บางศูนย์เรียนทำไอศกรีม เรียนเย็บผ้า ช่วยเขาสร้างอาชีพเมื่อเขากลับบ้าน เขาประกอบอาชีพได้ สมุทรสาครถ้าไม่มีแรงงานข้ามชาติก็พิการ กรุงเทพฯ ตามห้าง ตามร้านอาหาร ถ้าไม่มีเขา ก็ตายเหมือนกัน

---

[๑] ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

- ภาพจาก facebook.com/บ้านLPN-Labour-Protection-Network-Pathumtani

เรื่องราวชีวิต ‘หล้าเคตี’ จิตอาสาชาวเมียนมา **สื่อกลาง** สร้าง **ความเข้าใจ** ระหว่าง **รัฐไทย** และ **ชาวเมียนมา** ในวิกฤติโควิด-๑๙ ที่สมุทรสาคร

ย้อนกลับไปเมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ภายในตลาดกลางกุ้งสมุทรสาคร และหอพักศรีเมือง ต.มหาชัย จ.สมุทรสาคร ท่ามกลางความโกลาหลอลหม่านของผู้คนทั้งคนไทยและแรงงานข้ามชาติ ซึ่งวิตกกังวลต่อการนำรั้วลวดหนามมาปิดกั้นการสัญจร พร้อมมาตรการที่ดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อประชาชนในการจัดการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-๑๙ ไม่ให้แพร่กระจาย โดยเฉพาะแรงงานชาวเมียนมาซึ่งถือเป็นประชากรหลักของตลาดกลางกุ้งสมุทรสาคร ในวันที่เริ่มมีการล็อกดาวน์ปิดตลาดกลางกุ้งสมุทรสาคร และหอพักศรีเมือง ห้ามคนเข้าออกจังหวัดสมุทรสาคร

ราตรี หรือ **หล้าเคตี** หญิงสาวชาวเมียนมา วัย ๕๐ ปี ได้เข้ามาเป็นล่ามภาษาช่วยสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องระหว่างชาวเมียนมากับทีมงานของผู้ว่าฯ และรองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงการช่วยจัดส่งอาหาร ให้ความรู้ด้านสุขภาพและระบบป้องกันโรค แก่ผู้ที่อยู่ภายในที่พัก เพื่อควบคุมสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่กำลังแพร่ระบาดที่จังหวัดสมุทรสาคร

ราตรี เล่าถึงที่มาของการเข้ามาช่วยเป็นล่ามภาษาเมียนมาในครั้งนี้ว่า *“รองผู้ว่าฯ สมุทรสาคร ให้ฉันไปช่วยแปลภาษาให้ท่านที่ตลาดกลางกุ้ง ภรรยาผู้ว่าฯ ก็ไปท่านผู้ว่าฯ ไม่สบาย (ติดโควิดจากการปฏิบัติงานในพื้นที่) ก็ไปกับทีมงานภรรยาท่านผู้ว่าฯ ก็ไปแปลภาษาให้พม่า”*

ในช่วงแรกของการล็อกดาวน์พื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในกลุ่มแรงงานเมียนมา ราตรีเล่าว่า *"ตอนแรกเขาก็ไม่เข้าใจกัน ว่าทำไมมาทำกับเขาอย่างนี้ เขาจะกินยังไง จะอยู่กันยังไง ค่ากิน ค่าห้อง เขาจะทำยังไง เขาก็โวยวายกัน ฉันก็ไปช่วยพูดแปลให้ว่า ไม่ต้องกลัว รัฐบาลจะมาช่วยแล้วนะ มีอะไรบอกได้เลย ฉันจะแปลให้ พูดออกมาให้หมด ไม่ต้องกลัว เราต้องช่วยกันแก้ปัญหา เอาเบอร์ฉันไว้ทุกคน มีปัญหาอะไรโทรมาหาฉันได้เลย ฉันจะบอกรัฐบาลให้ มาเป็นเพื่อนกับฉัน ส่งเป็นข้อความ (Message) มาก็ได้ โทรมาก็ได้ ฉันก็ให้เบอร์โทรศัพท์ทุกคน ให้จดไว้ เสร็จแล้วรัฐบาลก็เลยช่วยเขา ค่ากินค่าห้องก็เคลียร์ให้ ค่าพยาบาลดูแลรักษา ส่วนคนที่อยู่ข้างในก็บอกว่า ไม่ต้องห่วงนะ กินข้าวกินปลาก็ดูแลให้ และโรงพยาบาลสนามก็เปิดหลายที่ในสมุทรสาคร"*

ราตรีย้อนเล่าถึงความรู้สึกต่อสถานการณ์ขณะนั้นว่า *"โห! แรกๆ นี่เครียด ฉันก็เหนื่อย ทุกคนก็เหนื่อย พอให้คนรักษาพยาบาล รัฐรับผิดชอบแล้ว มาวันหนึ่งพยาบาลจะมาเก็บเลือด (ตรวจหาภูมิต้านทาน) แต่พม่าเขาไม่เข้าใจ เขาก็ไม่พอใจกันที่ตลาดกุ้ง ฉันก็เลยไปคุยกับพยาบาลที่ตลาดกลางกุ้ง ขอให้ชาวบ้านออกไปข้างนอกไม่ต้องมารวมกันอย่างนี้ เพราะเขาจะมารวมกันหมด โรงพยาบาลสนามที่หน้าตลาดกลางกุ้งจะมีเตียง ๓๐ เตียง คนป่วยที่มีลูกมีเต้ามีสามีก็ห่วงกัน เขาเลยให้เตียง ให้อยู่ที่นั่น ไม่ต้องไปส่งที่ไกลๆ ก็เลยคุยกับพยาบาล และให้เบิกเงินประกันสังคม เรื่องพวกนี้ฉันก็แปล เรียกพม่ามาคุยกับพยาบาลที่ตลาดกลางกุ้ง ก็เคลียร์กัน วันนั้นก็เรียบร้อยโอเคดีค่ะ แรกๆ ก็วุ่นวาย และยุ่ง ฉันก็บอกพม่าว่าไม่ต้องกลัว มารักษากัน รัฐบาลก็ดูแลให้ดี มีอะไรติดต่อมาหาฉันได้ แรกๆ ที่เปิดโรงพยาบาลสนาม บางทีน้ำไม่ไหลบ้าง น้ำไม่พอ ฉันก็แจ้งไปที่รัฐบาล ก็มาแก้ให้ปุ๊บปั๊บทันทีเลยค่ะ แก้ปัญหาได้ดีค่ะ พม่าโชคดีมากเลยค่ะ ทุกคนโชคดี ทีมรองผู้ว่าฯ สมุทรสาครเก่งค่ะ ดูแลอย่างดี แล้วทุกคนก็ร่วมมือกัน ปัจจุบันนี้ก็ดีขึ้นเยอะเลย"*

รักเกิดในตลาดสด: ชีวิตรักของหญิงเมียนมา กับนายตำรวจไทย

หล้าเคตี มีชื่อไทยว่า ราตรี เธอบอกว่า *"เถ้าแก่ที่แพกุ้งตั้งชื่อให้ บอกว่าไม่ต้องเรียกแล้ว "ตีๆ" สวยดี ชื่อราตรีดีกว่า"* ส่วนนามสกุลพลสารโสภณ นั้นได้มาหลังพบรักกับนายตำรวจหนุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นตำรวจจราจร เมืองสมุทรสาคร ส่วนเธอทำงานกับเถ้าแก่ผู้หญิงอยู่ที่ตลาดกลางกุ้ง ยังกับชื่อละคร 'รักเกิดในตลาดสด' จากนั้นเธอและเขาคบหาดูใจกันอยู่ประมาณ ๒ ปี จึงตกลงปลงใจแต่งงานกัน สามีของราตรีให้เธอลาออกจากงาน มาเปิด

ร้านขายของชำอยู่ในหมู่บ้านมหาชัย นิเวศน์ กระทั่งมีพยานรักเป็นบุตรสาว ๑ คน ซึ่งขณะนี้อายุ ๑๖ ปี แล้ว

เช่นเดียวกับแรงงานเมียนมา และแรงงานข้ามชาติอีกมากมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เพื่อจะหลุดพ้นจากความยากจน และความอดอยากแร้นแค้นในดินแดนบ้านเกิดของตน ด้วยความหวังอันเต็มเปี่ยมว่า เมื่อเข้ามาในไทยแล้ว เขาและเธอจะได้งานทำ ได้อยู่ดีกินดี ได้ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวที่รอคอยด้วยความหวัง และเพื่อสร้างอนาคตที่มั่นคงในบั้นปลายชีวิต

หล้าเคตี ในวัย ๑๙-๒๐ ปี ขณะนั้น ประกอบอาชีพค้าขาย อยู่ที่เมืองเมาะลำไย บ้านเกิดของเธอ *"ฉันอยู่เมาะลำไย จะไปส่งของที่ย่างกุ้ง วันนั้นฉันเอามาเยอะเกินไป ของเกินภาษี ตำรวจพม่าเลยจับของฉันหมดเลย ขอของคืนครึ่งหนึ่งให้ฉันเอามาทำมาหากิน เขาก็ไม่ให้เอาไปหมด ก็เครียด เราผู้หญิงทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ฉันไม่มีทุนจะสู้แล้ว ก็เลยเข้ามาไทย ตัดสินใจไม่กลับพม่าแล้ว คิดแบบนี้"*

ราตรี เล่าถึงจุดเปลี่ยนของชีวิต เมื่อหมดเงินหมดทุน ทางเดียวที่เหลือคือ การลองเข้ามาหางานทำในเมืองไทย โดยเข้ามาทางจังหวัดระนอง

"มีพี่ชายอยู่ที่บริษัททำเกี่ยวกับกุ้ง ทำที่นั่น ๘ เดือน หัวหน้าคนไทยเขาตีมือฉัน ฉันบอก ตีทำไม คุยกันได้ ไม่ใช่เอามือมาตีฉันอย่างนี้ ฉันเลยออกจากที่นั่น แล้วมาที่สมุทรสาคร มีนายหน้าพาเข้ามาเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว ค่ารถจากระนองมามหาชัย ๑,๕๐๐ บาท แล้วเขาไปส่งฉันที่โรงงานน้ำปลา ฉันเลยทำที่นั่นประมาณ ๔-๕ เดือนได้ค่ะ น้ำปลาไม่มี ไม่มีของทำ เขาเลยบอกนายหน้าที่ส่งฉันว่า ไม่มีของทำน้ำปลาให้หางานให้ฉันที ฉันเลยมาทำกระเพาะปลา ทำได้ ๓ ปี ไม่มีของทำ กระเพาะปลาหมด เลยไปสมัครที่ตลาดกุ้งสมุทรสาคร ทำแพกุ้งค่ะ คัดไซซ์ จัดของ ก็เจอกับสามีฉันเป็นตำรวจจราจรอยู่สมุทรสาคร ก็เลยแต่งงานกัน แล้วมาเปิดร้านขายของชำ"

ราตรีโชคดีที่ได้นายจ้างที่ดีเมื่อเธอย้ายมาทำงานที่สมุทรสาคร โดยเฉพาะเถ้าแก่แพกุ้งที่เธอทำงานอยู่ด้วยนานที่สุด กระทั่งเธอแต่งงาน มีครอบครัว และมีกิจการร้านขายของชำเป็นของตนเอง แม้จะไม่ได้ทำงานด้วยแล้ว แต่มิตรไมตรีที่มีให้กันระหว่างนายจ้างลูกจ้างยังคงแนบแน่นไม่เสื่อมคลาย

ราตรีเล่าว่า *"ทำงานกับเถ้าแก่ผู้หญิงที่แพกุ้ง ประมาณ ๕-๖ ปี ท่านดีมาก รักฉัน ไปไหนก็ไปด้วยกัน ฉันก็รักเขา เราก็เข้าใจกัน เวลาฉันไปตลาด ฉันก็ไปหาเถ้าแก่ประจำ*

ฉันก็เข้าไปสวัสดี ทุกวันนี้ก็คุยกัน ฉันก็ไปหาเถ้าแก่ฉันประจำ"

แม้ตอนจบของละครจะลงเอยแบบแฮปปี้เอนดิ้ง พระเอกนางเอกได้ครองรักกันไปจนแก่เฒ่า แต่นี่คือชีวิตของคนจริงๆ ที่ย่อมมีสมหวังและผิดหวัง เมื่อ ๓ ปีที่แล้ว สามีของราตรี ตรวจพบว่าเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย *"สามีเขาสูบบุหรี่เยอะก็เลยเป็นมะเร็งปอด รักษาได้ ๓ เดือนก็เสีย"*

แม้จะจากไปก่อนเวลาอันสมควร แต่สามีของเธอได้ให้สิ่งอันล้ำค่าไว้แก่เธอ นั่นคือ ลูกสาวที่ว่านอนสอนง่าย ที่จะเป็นหลักให้เธอในบั้นปลายชีวิต และสถานะของความเป็นไทย ที่ถือเป็นความมั่นคงของชีวิตหญิงต่างชาติคนหนึ่งที่มาอยู่ต่างบ้านต่างเมืองจะพึงได้

เมื่อถามถึงการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลลูกคนเดียว มีความยากลำบากอย่างไรบ้างไหม ราตรีตอบว่า *"ไม่มีค่ะ สบายมาก เราเป็นคนทำงาน ลูกฉัน ฉันก็สอนเขาว่าเราต้องช่วยเหลือตัวเอง เราต้องมั่นใจในตัวเอง แม่ให้ไปเรียน เราต้องตั้งใจเรียน เรียนจบแล้ว เราก็ทำงานสบาย ลูกก็เชื่อฟังฉันทุกอย่าง ลูกฉันเรียนเก่ง ตั้งใจเรียน แล้วฉันก็ขายของ ฉันเลี้ยงเขาได้สบาย"*

ปัจจุบัน ราตรียังคงเป็นจิตอาสาช่วยเหลืองานด้านสังคมภายในจังหวัดสมุทรสาคร ช่วยนำอาหารและของกินของใช้ที่จำเป็นเข้าไปให้แรงงานข้ามชาติที่ประสบปัญหา และช่วยเป็นจิตอาสาของมูลนิธิส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานหรือ LPN ซึ่งเธอทำมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ๑๓-๑๔ ปีที่แล้ว โดยช่วยรวบรวมรายชื่อเด็กลูกแรงงานเมียนมาที่ไม่มีใบเกิด ที่ต้องการเรียนหนังสือ ส่งให้มูลนิธิส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน หรือ LPN เพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนวัดกำพร้า และเธอยังเปิดศูนย์วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา จัดกิจกรรมเพื่อสังคม และอบรมบ่มเพาะเด็กและเยาวชนเมียนมา ที่เธอบอกว่า *"ให้มีน้ำใจ รู้จักคิด รู้จักอดทน และช่วยเหลือสังคม"* ทุกวันอาทิตย์ โดยนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาแปลให้เป็นเพลงเพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย แต่ด้วยสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่ยังระบาดอยู่นี้ จึงยังต้องปิดศูนย์ฯ อย่างไม่มีกำหนด

คุณราตรี พลสารโสภณ (หล้าเคตี)

อะไรคือหลักยึดทางใจที่ทำให้เราเข้มแข็ง และช่วยเหลือคนอื่นๆ ได้

ฉันชอบอ่านหนังสือ ก็เลยทำให้ชีวิตฉันปัจจุบัน กล้า และสู้ ไม่ย่อท้อ ให้กำลังใจตัวเอง สอนตัวเอง

ตอนนี้สถานการณ์รอบๆ ที่อยู่ เป็นอย่างไร

ก็ไม่เป็นไรนะ ปกติ ฉันก็ดูแลตัวเองตลอด (เอามือถือเลื่อนให้เห็นว่า มีแอลกอฮอล์ล้างมือ) นี่ไง เราต้องดูแลตัวเองให้ดี เราจะช่วยสังคมได้ เราต้องดูแลตัวเองให้ดีที่สุด เราต้องดูแลคนรอบข้างเราและช่วยสังคมได้ค่ะ ความกลัวทำอะไรเราไม่ได้ ปัญหาต้องแก้ค่ะ แล้วก็สู้ต่อไป ให้มาช่วยกันทำให้สถานการณ์มันสงบ ทุกคนก็สบาย พออยู่กันแบบกลัว ทุกคนก็ไม่ต้องทำอะไรกันแล้ว

อยากให้กำลังใจชาวเมียนมาว่าอย่างไร

ไม่ต้องกลัวเนาะ สู้ๆ ฉันจะมาช่วยทุกวัน ฉันจะมาส่งกับข้าวทุกวัน สู้ไปด้วยกัน เราจะผ่านไปให้ได้ พูดอย่างนี้ทุกวัน เวลาไปส่งกับข้าว สู้ๆ นะ ไม่ต้องกลัว บ๊ายบาย ฉันก็ส่งกำลังใจให้ทุกคน ทุกวัน จนปัจจุบัน

อยากบอกคนไทยให้มีทัศนคติกับแรงงานเมียนมาอย่างไร

อันไหนไม่เข้าใจก็อภัยให้พม่าด้วยนะคะ พม่าบางทีพูดอะไรออกไปไม่รู้เรื่อง อย่าไปโกรธ อย่าไปถือสา สงสารพวกเขา และช่วยพวกเขานะคะ

สำหรับคนไทยที่เผชิญโควิด-๑๙ อยากให้กำลังใจว่าอย่างไร

ไม่ต้องกลัวเนาะ สู้ไปด้วยกัน จูงมือและสู้ไปด้วยกันค่ะ เราต้องผ่านไปให้ได้

ขอขอบคุณ ภาพประกอบจาก คุณราตรี พลสารโสภณ

บทบาท **บนจ.**[๑] ต้นทางนำเข้าแรงงานข้ามชาติ กับ การ**ส่งเสริมศักดิ์ศรี**ความเป็น**มนุษย์** และ**สิทธิ**ของ**แรงงานข้ามชาติ**

“พิษโควิดระลอก ๒ เช็กบิลขบวนการแรงงานเถื่อน” [๒]

“ปมแรงงานต่างด้าว: คนข้ามแดนผิดกฎหมาย เหตุ ‘โควิด’ แพร่กระจายรอบสอง” [๓]

“แฉขบวนการขนแรงงานเถื่อน ชักศึกเข้าบ้าน ทำโควิดระบาดรอบใหม่ในไทย” [๔]

การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ รอบใหม่ที่พบการติดเชื้อภายในตลาดกลางกุ้งจังหวัดสมุทรสาครก่อนจะกระจายไปยังพื้นที่หลายจังหวัด ซึ่งมีการระบุว่ามีแรงงานข้ามชาติเป็นต้นตอของการแพร่เชื้อ ทำให้ประเด็นขบวนการลักลอบขนแรงงานเถื่อนโดยมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนรู้เห็นและได้รับผลประโยชน์ในขบวนการนั้น กลายเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างเผ็ดร้อนในสังคมโลกโซเชียลทันที ส่งผลให้นายกรัฐมนตรี สั่งเช็คบิล ‘ผู้มีอำนาจ’ ที่ร่วมขบวนการขนแรงงานเถื่อนเข้าประเทศ กระทั่งนำมาสู่มติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ ได้ผ่อนผันให้แรงงานข้ามชาติ ๓ สัญชาติ เมียนมา ลาว และกัมพูชา สามารถอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นกรณีพิเศษ

---

๑ บนจ. บริษัทนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศไทย

๒ www.thansettakij.com

๓ www.bangkokbiznews.com

๔ www.thairath.co.th

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโควิด-๑๙ ในรอบใหม่นี้ แต่ดูเหมือนว่าปัญหาการนำแรงงานที่อยู่ใต้ดินให้ขึ้นมาอยู่บนดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังที่รัฐได้ขีดเส้นใต้ยื่นกำหนดเวลาการลงทะเบียนไว้ภายในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา กลับไม่เป็นไปตามคาดหวังเพราะมีแรงงานข้ามชาติมาลงทะเบียนกันน้อยกว่าความเป็นจริง

"ผู้ไท" มีโอกาสได้สัมภาษณ์ **คุณดาวเรือง เลขวรนันท์** (คุณดาว) ที่ปรึกษาบริษัทนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศไทย ซีแอลเอ็มวี สมาร์ตเวิร์กเกอร์ (CLmv Smart Worker) จำกัด และเป็นหนึ่งในคณะทำงานผลักดันนโยบายการนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในกิจการประมงทะเลผ่านระบบ (MOU) ของสมาคมประมงแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒ ซึ่งเป็น บนจ. หรือบริษัทผู้ประกอบการที่นำแรงงานเพื่อนบ้าน ๔ สัญชาติ (ลาว กัมพูชา เมียนมา และเวียดนาม) เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในฐานะ บนจ. ต้นทางในการนำเข้าแรงงานข้ามชาติเข้ามาอย่างถูกกฎหมาย

ในฐานะที่ทำงานด้านการนำแรงงานข้ามชาติเข้ามาอย่างถูกกฎหมาย มีมุมมองต่อขบวนการนำเข้าแรงงานผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดการระบาดของโรคโควิด-๑๙ ระลอกใหม่อย่างไร

มุมมองของดิฉันมองว่าเหตุที่เกิดขึ้น การที่แรงงานตามตะเข็บชายแดนหลบหนีเข้ามาตามช่องทางธรรมชาติ เกิดขึ้นมายาวนานแล้ว อาจมีกระบวนการตามที่เป็นข่าว แต่รัฐและฝ่ายความมั่นคงของประเทศพยายามตรวจตราและจับกุมอย่างเข้มข้น อาจมีเล็ดลอดเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย "ข้อเท็จจริง" แรงงานผิดกฎหมายไม่สามารถทำงานในประเทศไทยได้เลย ต้องผ่านการนำเข้าโดยถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น เท่าที่ทราบนายจ้างเองก็ไม่ค่อยกล้ารับแรงงานผิดกฎหมายเข้ามาทำงาน

เพราะกฎหมายค่อนข้างรุนแรงทั้งจำและปรับ ไปจนถึงขั้นขึ้นบัญชีดำนายจ้าง ห้ามใช้แรงงานต่างด้าว แต่เมื่อตรวจพบแรงงานผิดกฎหมายติดเชื้อโควิด-๑๙ ที่ตลาดกลางกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร ทุกองค์กรทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างวิตกกังวลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจลุกลามและยากที่จะควบคุมได้ แรงงานที่ผิดกฎหมายเหล่านี้อยู่ที่ไหน? และมีอยู่เท่าไหร่?

แน่นอนว่า การบริหารจัดการแรงงานเหล่านี้ยากแน่นอน เพื่อความปลอดภัยของคนในชาติและแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงาน

ในประเทศ รัฐบาลจึงต้องประกาศให้แรงงานกลุ่มนี้สามารถเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงเป็นที่มาของมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งดิฉันเห็นด้วยตามมติ ครม. ฉบับนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งเพื่อความปลอดภัยของคนทั้งประเทศ สิ่งที่สำคัญที่สุดตามมา แรงงานกลุ่มนี้ (กลุ่มที่อยู่ใต้ดิน กลุ่มที่เคยทำผิดเงื่อนไขของภาครัฐจนกลายเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย) ก็จะได้รับการตรวจคัดกรองโควิด-๑๙ และเข้าสู่หลักประกันสุขภาพและสวัสดิการภายใต้กฎหมายของประเทศไทย

แต่เมื่อมีประกาศ ขั้นตอนการดำเนินการให้นายจ้างและลูกจ้างลงทะเบียนระบบออนไลน์ก่อนวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แต่สิ่งที่น่ากังวลก็คือ ค่าธรรมเนียมครั้งนี้ ซึ่งค่าธรรมเนียมแบ่งเป็นค่าตรวจโควิด-๑๙ ๓,๐๐๐ บาท ค่าประกันสุขภาพ ๒ ปี ๓,๒๐๐ บาท ค่าตรวจสุขภาพปีที่หนึ่ง ๕๐๐ บาท ปีที่สอง ๕๐๐ บาท ค่าใบอนุญาตทำงาน ๒ ปี ๑,๙๐๐ บาท ค่าบัตรประจำตัวแรงงานจากกรมการปกครอง ๘๐ บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๙,๑๘๐ บาท ยังไม่รวมกรณีค่าดำเนินการ ค่ายานพาหนะในการไปโรงพยาบาล ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง หากรวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ คนหนึ่งไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป แน่นอนเพดานมันค่อนข้างสูงเกินไป ขาดแรงจูงใจให้แรงงานกลุ่มนี้มาลงทะเบียน ด้วยสถานการณ์โควิด-๑๙ สถานประกอบการ นายจ้าง ได้รับผลกระทบเป็นห่วงโซ่มาถึงลูกจ้างแรงงานข้ามชาติแน่นอน

ก่อนหน้านี้ เคยมีการลงทะเบียนแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหลายครั้ง ทุกครั้งพวกเขาช่วยเหลือกันและกัน ให้หยิบยืมกันง่ายดาย ดิฉันเคยมีโอกาสสอบถามพี่น้องแรงงานข้ามชาติหลายครั้ง แต่ครั้งนี้ต่างกัน ทุกคนล้วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-๑๙ ส่วนใหญ่พวกเขาไม่สามารถหยิบยืมจากนายจ้างหรือญาติพี่น้องได้เลย เพราะต่างก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน

ดิฉันเองได้รับเชิญไปหลายเวที เพื่อแสดงความเห็นและข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับมติ ครม. ฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ดิฉันได้เข้าร่วมกับหลายองค์กรภาคประชาสังคม มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ (LPN) เครือข่ายทางสังคมแรงงานข้ามชาติเมียนมาในไทย (MMLG) สมาคมผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าและให้บริการแรงงานต่างด้าว (สนบต.) สมาคมการค้าผู้ประกอบการที่จ้างแรงงานต่างด้าว (MWETA) ขอให้รัฐเห็นควรทบทวนค่าธรรมเนียมจาก ๒ ปี เป็น ๑ ปี เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของพี่น้องแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในประเทศไทย ดิฉันมองว่า ในสถานการณ์ไม่

ปกติ เราควรแก้ไขสถานการณ์แบบรวดเร็วและต้องสร้างแรงจูงใจให้แรงงานที่อยู่ใต้ดิน หรือแรงงานที่ทำผิดเงื่อนไขของภาครัฐ จนกลายเป็นแรงงานผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบให้มากที่สุด เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของมติ ครม. ฉบับนี้

เรามาดูสถิติจังหวัดสมุทรสาคร แรงงานต่างด้าวที่อยู่จังหวัดสมุทรสาครโดยประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน แต่ลงทะเบียนสิ้นสุด ๑๓ กุมภาพันธ์ เพียง ๓๕,๐๐๐ กว่าคนเท่านั้น มันน้อยผิดปกติ แต่จังหวัดอื่นๆ ที่มีแรงงานน้อยกว่าสมุทรสาคร อย่าง เชียงใหม่ ชลบุรี ปทุมธานี กรุงเทพฯ หรือสมุทรปราการ ๕ จังหวัดนี้มีตัวเลขที่นำโด่งสมุทรสาครไปอีก อันนี้ก็ต้องกลับมาที่สถิติ ดิฉันเชื่อว่าผู้ใหญ่บ้านเมืองก็มองที่สถิติเช่นกันว่า เอ๊ะ! สมุทรสาคร ทำไมถึงมีคนลงทะเบียนแค่ ๓๐,๐๐๐ กว่าคนเท่านั้น

เรามองว่าตัวเลขควรมากกว่านี้ เพราะข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ปฏิบัติการที่ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ อย่างองค์กรหลายๆ องค์กรภาคประชาสังคมที่เข้าไปช่วยเหลือแรงงาน ท่านเหล่านั้นทราบดีว่าแรงงานเหล่านั้นมีมากน้อยเพียงใดจากการนำสิ่งของ ข้าวสาร อาหารแห้ง ไปแจกจ่ายแก่พี่น้องแรงงานที่ไม่มีรายได้ อยู่ในสภาพว่างงานจำนวนมาก ขาดปัจจัย ขาดแม้แต่อาหาร กระจายไปในหลายพื้นที่ หนักที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสาคร องค์กรภาคประชาสังคมหลายองค์กรทราบดี ต่างวิตกกังวลและเกรงว่าแรงงานหากไม่สามารถลงทะเบียนให้แล้วเสร็จได้ จึงพยายามที่จะเรียกร้องและส่งเสียงไปยังผู้มีอำนาจ ขอให้รัฐทบทวนและช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่พี่น้องแรงงานและผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างด้าว และหากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-๑๙ จบลง พี่น้องแรงงานข้ามชาติเหล่านี้จะเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเราอย่างแน่นอนค่ะ

อยากทราบถึงภาพรวมผลกระทบกับบริษัทนำเข้าแรงงานข้ามชาติ จากภาวะโควิด-๑๙ เป็นอย่างไรบ้าง

ได้รับผลกระทบแน่นอนค่ะ การเกิดโรคระบาดโควิด-๑๙ ในระลอกแรกตั้งแต่วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๓ อธิบดีกรมการจัดหางานมีหนังสือชะลอการนำเข้าแรงงานมายังบริษัทผู้ประกอบกิจการธุรกิจนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างไทย และขณะนี้ยังไม่สามารถเปิดชายแดนได้ พวกเราทราบดีและติดตามข่าวอย่างต่อเนื่อง พูดง่ายๆ ว่า เราไม่สามารถดำเนินกิจการนี้ ๑ ปี และยังต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่าย เงินเดือนพนักงานหลายชีวิต และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกมากมาย ดิฉันเข้าใจถึงเหตุสุดวิสัยในครั้งนี้เพราะมันเป็นปรากฏการณ์ที่กระทบไปทั้งประเทศและทั่วโลก

แหม! อยากให้คำถามนี้ของน้องนักข่าว เป็นคำถามของอธิบดีกรมการจัดหางานจังเลยค่ะ (หัวเราะ) ท่านได้รับผลกระทบในภาวะโควิด-๑๙ อย่างไร? และต้องการให้รัฐแก้ไขอย่างไร? ผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าแรงงานต่างด้าวที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ เราอยากให้รัฐมองเราเหมือนเพื่อนร่วมงาน เหมือนผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพราะเอาเข้าจริง ผู้ออกแนวนโยบายและผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติรู้และทราบปัญหาปลายทางได้เป็นอย่างดี การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานกับนายจ้างไทยก็เป็นหนึ่งในงานที่พวกเราทำและมีประสบการณ์ในการทำงานค่ะ

แล้วมีความเห็นว่ารัฐบาลควรแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อวิตกกังวลเรื่องการลงทะเบียนครั้งนี้ อาจไม่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานดำเนินการขั้นตอนให้แล้วเสร็จก็เป็นได้ เนื่องจากขาดปัจจัยในการนำมาจ่ายค่าธรรมเนียมภาครัฐ ดิฉันยังคงยืนกรานขอให้รัฐเห็นควรทบทวนค่าธรรมเนียมทั้งหมด จาก ๒ ปี เหลือเพียง ๑ ปี อาจบรรเทาความเดือดร้อนและเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาดำเนินการให้แล้วเสร็จตามขบวนการที่รัฐกำหนดไว้ภายในวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๔

ถ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จะนำเข้ามาได้เมื่อไร ดิฉันมองว่า จากสถานการณ์ที่เป็นตามข่าว ยังไม่สามารถควบคุมการระบาดครั้งนี้ ทั้งต่างประเทศและในประเทศ หรือวัคซีนยังไม่ได้รับทั่วถึง โอกาสในการเปิดการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างไทยอย่างถูกกฎหมาย (MOU) ดิฉันมองว่า ยังคงต้องรออีกสักระยะหนึ่ง จนกว่าสถานการณ์โรคระบาดครั้งนี้ โลกเราหรือประเทศของเราควบคุมมันได้จริงๆ อันนี้ดิฉันตอบตามความรู้สึกของดิฉันค่ะ อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาอย่างไร ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับการทำงานดิฉันต้องการให้รัฐ (กรมการจัดหางาน) มองผู้ประกอบธุรกิจนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างไทยเสมือนผู้ร่วมงาน อาจใช้ทักษะและความรู้ของพวกเราในการบริหารจัดการแรงงานในประเทศ อยากให้รัฐเปิดกว้างและรับฟังผู้ปฏิบัติงานอย่างจริงจังและจริงใจ อยากให้รัฐออกระเบียบและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ต้องพึงระวัง!

ในฐานะที่เป็นต้นทางของการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ บริษัทนำเข้าแรงงานข้ามชาติสามารถช่วยส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของแรงงานข้ามชาติได้อย่างไรบ้าง

การประกอบกิจการธุรกิจการนำเข้าแรงงานที่ถูกกฎหมาย ก่อนอื่นเราต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งพระ-ราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ แก้ไขเพิ่มเติม ระบุหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนว่า *"การประกอบธุรกิจนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างไทย บนจ. มิได้มีหน้าที่แค่ดำเนินการยื่นเอกสาร*

คำร้อง (Demand Letter) มิใช่มีหน้าที่แค่ Recruit รับสมัครคนงานเท่านั้น และมิใช่เป็นธุรกิจบริการ ซื้อมาและขายไป แต่งานของเราคือ การนำชีวิต ๑ ชีวิต ที่พวกเขามีศักดิ์และศรีเทียบเท่าเราเข้ามาทำงานในประเทศอย่างถูกต้อง" ผ่านขั้นตอนตามกฎหมาย และเมื่อเข้ามาทำงานในประเทศแล้ว พวกเขาก็จะได้รับสิทธิและอยู่ภายใต้กฎหมายสวัสดิการคุ้มครองแรงงานของไทย บนจ. มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตลอดอายุสัญญา ๒ ปี (ตามกฎหมาย) จนส่งพวกเขากลับถึงประเทศต้นทางอย่างปลอดภัย เมื่อสิ้นสุดอายุสัญญา แต่หากพวกเขาต้องการทำงานในปีที่ ๓ และ ๔ ก็สามารถทำงานได้เช่นกัน

การมีภาระผูกพัน ๒ ปี แสดงว่าเราสามารถติดตามความเป็นอยู่ของเขา เช่น เขาได้รับสิทธิตามกฎหมายไหม เขาได้รับสิทธิประกันสังคมไหม เมื่อไหร่ที่เขาได้รับสิทธิประกันสังคม ถือว่าเขาอยู่ภายใต้กฎหมายโดยสมบูรณ์ แต่หากว่าเขาไม่ได้รับสิทธิประกันสังคม เราบนจ. ต้องเรียกร้องหรือติดต่อไปยังนายจ้างว่า นายจ้างต้องนำเข้าสู่ประกันสังคม เพราะมิฉะนั้น หากแรงงานเกิดอุบัติเหตุในการทำงานหรือเสียชีวิตระหว่างการทำงาน นายจ้างอาจจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมด และนายจ้างอาจจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อดังกล่าว ก่อนเซ็นสัญญากับนายจ้าง จะแจ้งข้อปฏิบัติตามกฎหมายให้แก่นายจ้างทุกครั้งก่อนเซ็นสัญญา

4 | CURRENT NEWS DEMOCRACY

เคยมีกรณีแรงงานเกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บ และเสียชีวิต ซึ่งเป็นข่าวโด่งดังที่จังหวัดภูเก็ต กรณีนั่งร้านถล่ม เรารู้สึกเสียใจกับครอบครัวแรงงานที่อยู่ประเทศต้นทางอย่างมาก ทีมงานรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ครั้งนี้มาก แต่ก็ทราบดีว่ามันเป็นอุบัติเหตุ การนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยในวันนั้น แต่วันนี้ต้องส่งเถ้ากระดูกกลับไปให้แก่ครอบครัว ทีมงานเราเร่งให้ความช่วยเหลือและเยียวยาทั้งผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในทันที และเร่งติดตามเงินสินไหมทดแทนแก่ครอบครัวของผู้เสียชีวิตเพื่อให้ได้รับเงินเยียวยาจากภาครัฐให้ได้เร็วที่สุด

หลายร้อยหลายพันชีวิตที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ผ่านกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย จะได้รับสิทธิความคุ้มครองภายใต้กฎหมายสวัสดิการคุ้มครองแรงงานของไทยในระหว่างอายุ

สัญญา ๒ ปี หากนายจ้างเกิดเจอกับสภาวะเศรษฐกิจไม่สามารถจ้างแรงงานเพื่อทำงานต่อไปได้ บนจ. ต้องเข้าไปช่วยเหลือและหางานใหม่หานายจ้างใหม่ที่ดีกว่าหรือเทียบเท่านายจ้างเดิมภายใน ๓๐ วัน และเมื่อสิ้นสุดสัญญา ๒ ปี ต้องส่งพวกเขากลับบ้านอย่างปลอดภัย นี่คือการสิ้นสุดภาระหน้าที่ของเราตามกฎหมาย

เราก็รู้สึกภูมิใจ ถ้าเขามาทำงานแล้วมีความสุข และมีความปลอดภัย มีรายได้ส่งกลับไปยังครอบครัว เราก็รู้สึกเสมือนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น นี่คือบทบาทหน้าที่ของ บนจ. อย่างพวกเราค่ะ

พระสันตะปาปาฟรังซิส ได้ออกสารวันสันติสากล ถึงคริสตชนทั่วโลก เพื่อปลุกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคมของเรา โดยในปี ๒๕๖๔ นี้มีหัวข้อ 'วัฒนธรรมแห่งการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ' ในฐานะที่ปรึกษา และผู้ประกอบธุรกิจนำแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศ อยากให้ช่วยแบ่งปันแง่มุมการทำงานที่สามารถนำไปสู่สันติภาพได้

แรงงานที่ต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทยล้วนต้องการมาทำงาน ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อเก็บเงินไปจุนเจือและสร้างครอบครัวที่ดีที่ประเทศตนเอง เพราะฉะนั้น ดิฉันสนับสนุนการนำเข้าโดยผ่านการบันทึกข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ (MOU) เป็นสิ่งที่ถูกต้องและสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับประเทศของเรา เพราะรัฐประกาศให้การนำเข้าระบบ (MOU) เป็น ๑ ใน ๗ มาตรการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

ประเทศไทยเรามีบันทึกข้อตกลง (MOU) ที่ทำไว้ระหว่างรัฐบาลไทย และรัฐบาลต่างประเทศ (เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) โดยบังคับใช้พระราชกำหนดของสำนักงานบริหารการจัดการแรงงานต่างด้าว ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ แก้ไขเพิ่มเติม ๑ ในข้อบังคับกำหนดเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับนายจ้าง และผู้ประกอบกิจการนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย เพื่อให้แรงงานที่เข้ามาได้อยู่และอาศัยในประเทศไทยอย่างสันติ

แต่นอกเหนือจากบทบาทและภาระหน้าที่ตามกฎหมายแล้วนั้น มโนธรรมในจิตใจ การดูแลผู้ที่อ่อนแอ การเกื้อกูลผู้ที่ด้อยโอกาสขาดความรู้ความเข้าใจ บทบาทของ บนจ. อย่างเรา จึงขาดมโนธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเหล่านี้ไม่ได้เลย นอกเหนือจากต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมายแล้ว ดิฉันเชื่อว่าการดูแลเอาใจใส่เป็นหนทางสู่สันติภาพจริงๆ ค่ะ

ในฐานะที่ทำงานในการนำเข้าแรงงาน ได้สร้างทัศนคติต่อนายจ้าง ให้มีทัศนคติต่อแรงงานข้ามชาติที่สังคมไทยต้องพึ่งพาเขาอย่างไรบ้าง

การสร้างทัศนคติมุมมองระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สิ่งแรกต้องทำความเข้าใจก่อนว่าแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติเหล่านี้สื่อสารไม่ได้เลย ไม่เข้าใจภาษาไทยเลย เพราะฉะนั้น เราต้องให้นายจ้างเข้าใจถึงบริบทของพวกเขาก่อน ก่อนที่คุณจะต้องการแรงงานจากประเทศต้นทาง คุณต้องเข้าใจว่าแรงงานเหล่านี้ไม่เข้าใจภาษาไทยเราจริงๆ และไม่สามารถสื่อสารกับเราได้ เพราะฉะนั้น ความอดทน ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจกันต้องมี หากนายจ้างมีอารมณ์หรือไม่เข้าใจพวกเขา แรงงานก็ไม่เข้าใจก็ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างเช่น พวกเขาเจ็บป่วย อยากบอกเรา แรงงานบอกว่าปวดท้อง ปวดหัว แต่นายจ้างไม่เข้าใจ แรงงานอาจจะรู้สึกกดดันว่า ตัวเองไม่สบาย แต่ไม่สามารถสื่อสารกับนายจ้างได้ เพราะฉะนั้น หากนายจ้างมีน้ำใจ มีใจที่เป็นมนุษธรรม เป็นห่วงเป็นใย เขาจะหาทางที่จะเข้าใจและสื่อสารกับลูกจ้างของเขาเอง

ขอยกตัวอย่าง ดิฉันเมื่อหลายปีก่อน มีแรงงานต่างด้าวเป็นแม่บ้าน ขอแชร์ให้ฟัง คืออยู่กันนานแล้วนะคะ แต่เขาก็ยังไม่เข้าใจ เราบอกให้เขาไปต้มนมสดให้หน่อย เขาก็เอานมสดใส่ถังน้ำต้ม นมก็ผสมกับน้ำ อันนี้พอเราเห็นเขาทำ แทนที่เราจะโกรธ เราก็ขำ คราวนี้ก็เริ่มไปสอนเขาค่ะ การที่เราใช้ความเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกัน เขาจะรู้สึกรับรู้ถึงความเมตตาจากเรา (นายจ้าง) แล้วสิ่งที่นายจ้างจะได้รับก็คือความซื่อสัตย์และความรักจากพวกเขา เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน ของคนต่างชาติต่างภาษา ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างหรือนายจ้าง ก็จะอยู่ร่วมกันในบ้านหลังนั้น อยู่ในประเทศแห่งนี้ คือประเทศไทยได้อย่างมีความสุขและสันติค่ะ

ขอขอบคุณ ภาพประกอบจาก คุณดาวเรือง เลขวรนันท์

รศ.ดร.วไล ณ ป้อมเพชร

มนุษย์ กับ สันติภาพ

ข้าพเจ้าเคยสนทนากับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ ๔ ที่เรียนวิชา “มนุษย์กับสันติภาพ” โดยเริ่มถามพวกเขาว่า: โลกในปัจจุบันมีสันติภาพหรือไม่? ให้มองดูโลก ดูภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก ดูอาเซียน ดูประเทศไทยของเรา และพิจารณาว่า มนุษย์อยู่กันอย่างสันติสุขหรือไม่ และถามต่อไปว่า **อะไรเป็นสาเหตุของความไม่สงบสุข ไม่มีสันติภาพ?** แล้วเราก็สรุปร่วมกันว่าเป็นเพราะ :

๑. การไม่เคารพชีวิต ไม่เคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าของชีวิตมนุษย์ ไม่เคารพในสิทธิอันเท่าเทียมกันของมนุษย์ และความอยุติธรรมในสังคม (สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ ย่อมเกิดความรุนแรง)

๒. การไม่เข้าถึงหลักธรรมของศาสนา ศาสนาสอนสัจธรรม สอนให้มนุษย์รู้จักความหมายและเป้าหมายของชีวิต และชี้ให้เห็นหนทางที่จะไปถึงเป้าหมายนั้น เพื่อที่จะไปสู่เป้าหมายของชีวิต การดำรงชีวิตในปัจจุบันมีความสำคัญ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า คือการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างดี มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แบ่งปันกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตากรุณา ศาสนาทุกศาสนาสอนว่า ชีวิตมีคุณค่า จึงห้ามทำลายชีวิตมนุษย์

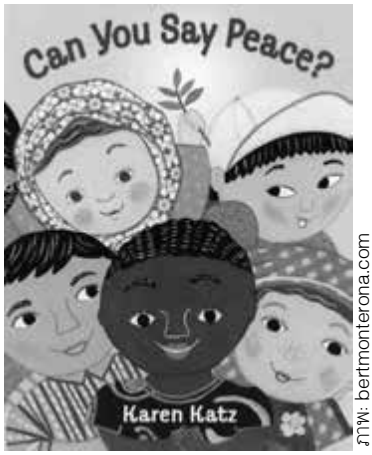

ภาพ: bertmonterona.com

๓. การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่น อันเนื่องมาจากการศึกษา วิธีการเรียนการสอนในโรงเรียน หนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

การส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพในสถานศึกษา นับเป็นเรื่องสำคัญที่บรรดาครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ได้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็น **ปีสากลแห่งวัฒนธรรมสันติภาพ** (International Year for the Culture of Peace) เพื่อให้มนุษยชาติร่วมมือกันสร้างอนาคตใหม่ อนาคตที่สันติภาพและความไม่รุนแรงเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งปวง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือกัน ที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมสงครามและความรุนแรงที่มวลมนุษย์รู้จักคุ้นเคยดีไปเป็นวัฒนธรรมสันติภาพ ซึ่งเป็นความใฝ่ฝันของเราทั้งหลาย และสหประชาชาติยังได้ประกาศปี ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๐๑๐ เป็นทศวรรษสากลแห่งวัฒนธรรมสันติภาพ และการไม่ใช้ความรุนแรงต่อเด็กในโลก (International Decade for a Culture of Peace and Non-Violence for the Children of the World)

แม้ในปัจจุบันก็ยังมีผู้ไม่เข้าใจความหมายของวัฒนธรรมสันติภาพ และยังมีผู้ถามว่า สันติภาพเกี่ยวข้องอย่างไรกับวัฒนธรรม คงจะเป็นเพราะว่ายังเข้าใจคำว่าวัฒนธรรมในวงแคบอยู่ วัฒนธรรมสันติภาพ คือ การดำรงชีวิตหรือมีวิถีชีวิตที่ใฝ่สันติ มี

parliamentofreligions.org

ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรม ที่เน้นคุณค่าและความสำคัญของสันติภาพ ซึ่งต้องเริ่มที่ตนเองก่อน แล้วจึงแผ่ขยายไปสู่ผู้อื่นในครอบครัว ในโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา ชุมชน สังคม ระดับประเทศ และระดับโลก

มีนักสันติภาพผู้หนึ่งเคยกล่าวไว้อย่างน่าฟังว่า: *"เพื่อบรรลุสันติภาพ จำเป็นจะต้องออกพ้นจากตัวเองไปสู่ผู้อื่น"* ซึ่งสอดคล้องกับ**สารวันสันติสากล** ในวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ.๒๐๒๑ ของ สมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส ว่า: **"วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ"**

ในหนังสือเรื่อง "ความสุขของครอบครัว คือสันติสุขของสังคม" ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า *"พ่อ-แม่เลี้ยงลูกคือสร้างสรรค์โลก พ่อ-แม่เลี้ยงลูกดี เหมือนตามไปคุ้มครองโลก"* ครูอาจารย์ก็มีบทบาทเหมือนพ่อ-แม่ ทำหน้าที่แสดงโลกให้แก่ลูกศิษย์ควบคู่ไปกับพ่อ-แม่ ซึ่งหมายความว่า เช่นเดียวกับพ่อ-แม่ ครูอาจารย์สามารถช่วยให้ศิษย์พัฒนาความรู้สึก ท่าที ทัศนคติ ต่อโลก ต่อสังคม ต่อเพื่อนมนุษย์ ในทางที่ดีได้ ตามที่ท่านได้อธิบายไว้คือ:-

ภาพ: mpiasia.net

"• มองเพื่อนมนุษย์ ด้วยท่าทีอย่างญาติมิตร มีไมตรี

• มองสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะธรรมชาติ ด้วยความรู้สึกซาบซึ้ง เห็นความงาม ความสงบ ความประณีต ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง น่ารู้ น่าศึกษา มีท่าทีของการสนองความใฝ่รู้ อยากศึกษา อยากค้นคว้าหาความจริงยิ่งขึ้นไป

• มองความสัมพันธ์ของตนเองกับโลก และสังคม ด้วยท่าทีของการที่จะออกไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และแก้ปัญหา หรือพัฒนาทำให้ดียิ่งขึ้น"

Manifesto 2000 เพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมสันติภาพ จึงได้มีการประกาศ Manifesto 2000 ขึ้น เป็นคำประกาศซึ่งยกร่างโดยบุคคลผู้ที่เคยได้รับ**รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ** และได้ชักชวนให้บุคคลทั้งหลายทั่วโลกร่วมลงนาม และส่งให้สมัชชาแห่งสหประชาชาติ นับเป็นการเรียกร้อง และชักชวนให้มวลมนุษย์นำหลักการของ Manifesto 2000 ซึ่งสนับสนุนวัฒนธรรมสันติภาพไปปฏิบัติ จนกลายเป็นวิถีชีวิต

หลักการดังกล่าวประกอบด้วย:

๑. การให้ความเคารพต่อชีวิตทั้งมวล หมายถึง ชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

๒. การไม่ใช้ความรุนแรง หมายถึง การฝึกปฏิบัติที่จะไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ ทั้งร่างกาย จิตใจ เพศ และทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ที่ขาดแคลน และผู้ที่ยังช่วยตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก และเยาวชน

๓. การแบ่งปันกับผู้อื่น หมายถึง การแบ่งปันเวลา และทรัพยากร แก่กันอย่างมีน้ำใจ เพื่อขจัดการแบ่งแยกความอยุติธรรม และการกดขี่ทางการเมือง และเศรษฐกิจ

๔. การรับฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกัน หมายถึง การมีเสรีภาพในการแสดงออก การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีการเจรจา และรับฟังโดยไม่ยึดติดในความคิดของตน

๕. การสงวนรักษาผืนโลก หมายถึง การส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรับผิดชอบ ฝึกปฏิบัติการเคารพต่อทุกชีวิตในทุกรูปแบบ และการสงวนรักษาความสมดุลของธรรมชาติบนผืนโลก

๖. การสร้างความสมานฉันท์ หมายถึง การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน โดยให้สตรีมีส่วนร่วมมากขึ้น การเคารพหลัก

ภาพ: charterforcompassion.org

ประชาธิปไตย เพื่อสร้างความสมานฉันท์ในรูปแบบใหม่

ในช่วงระยะเวลาที่องค์การสหประชาชาติเตรียมการประกาศปีสากล และทศวรรษสากลแห่งวัฒนธรรมสันติภาพ บรรดาสถานศึกษาเก่ากว่า ๖,๐๐๐ แห่งทั่วโลก ได้ร่วมมือกับองค์การยูเนสโก (UNESCO) ริเริ่มโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยการส่งเสริมสันติภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการการศึกษาเพื่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย

ในประเทศไทย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ของสถานศึกษาหลายแห่งได้เข้าร่วมโครงการ และสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว เพราะตระหนักดีว่า สังคมที่สันติสุขเป็นที่ปรารถนาของทุกคน สังคมจะมีสันติสุขไม่ได้ ถ้าปราศจากการเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของทุกคนอย่างเสมอภาค รวมทั้งไม่เลือกปฏิบัติ และประชาธิปไตยย่อมเป็นหนทางให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และสังคมเพื่อขจัดการแบ่งแยก ความอยุติธรรม และการเสริมสร้างความสมานฉันท์

ในช่วงนั้น ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมโรงเรียนในประเทศไทยที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวหลายแห่ง และเกิดความประทับใจที่มีโรงเรียนของเราเข้าร่วมการส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพ

โรงเรียนเซนต์เทเรซา เขตหนองจอก กรุงเทพฯ เป็นตัวอย่างของโรงเรียนที่สมควรได้รับการยกย่องให้เป็น “โรงเรียนสันติภาพ” ชุมชนบริเวณรายรอบโรงเรียนเป็นชุมชนมุสลิม จึงมีครูและนักเรียนจำนวนมากนับถือศาสนาอิสลาม ครู อาจารย์ ทั้งชาวพุทธ มุสลิม และคริสต์ (ในอัตราส่วน ๕๙% : ๒๗% : ๑๔%) มีวิถีชีวิตทั้งในโรงเรียน และชุมชนอย่างสันติ มีความกลมเกลียวเอื้ออาทรต่อกัน ความสมานฉันท์ในระหว่างครู อาจารย์ที่ต่างศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนแห่งนี้ควรได้รับการยกย่อง นับเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ที่เริ่มจากการเคารพศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตของกันและกัน เป็นสิ่งที่ครู อาจารย์ในโรงเรียนได้กระทำอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของบรรดานักเรียนด้วย

สรุป: สันติภาพเป็นความรับผิดชอบของมนุษย์ทุกคน และสันติภาพจะเกิดขึ้นได้จากความยุติธรรม และเมตตาธรรม ตลอดจนการเอาใจใส่ ดูแล และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ภาพ: www.slideshare.net

ฉันเปลี่ยนโลกทั้งใบด้วยการคุยกับตัวเอง “สวัสดี...ตัวฉัน”

คุณเคยได้ยินคำนี้ไหมคะ “self-talk” หรือการคุยกับตัวเอง ภาพจำของฉัน การคุยกับตัวเองคงคล้ายๆ กับการยืนดูตัวเองในกระจกแล้วพูดคุยในบางเรื่อง มีผู้คนมากมายเคยอธิบายคำว่า “self-talk” ในหลากหลายรูปแบบ คำถามคือ...อะไรคือความสำคัญของการคุยกับตัวเอง? ทำไมต้องคุย? คุยแล้วได้อะไร? หรือ เราควรคุยเรื่องอะไร? มันจะเหมือนการสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นตัวแทนของเราแล้วคุยกับตัวเราเองหรือเปล่า?

ทางจิตวิทยาได้ให้ความเห็นเรื่องการคุยกับตัวเองว่าไม่ใช่เรื่องแปลก หรือ คนที่คุยกับตัวเอง ไม่ได้แปลว่าเป็นคนบ้าแต่อย่างใด การคุยกับตัวเองถือเป็นการทบทวนความคิด หรือหาคำตอบบางอย่างที่ถูกซ้อนอยู่ ซึ่งเป็นผลดีมากกว่าด้วยซ้ำ

ในความเป็นจริง เราทุกคนคงได้คุยกับตัวเองอยู่บ้างเป็นปกติ เช่น *“วันนี้กินอะไรดีนะ ข้าวผัดก๋วยเตี๋ยว ไม่เอาดีกว่าส้มตำก็แล้วกัน”* หรือ *“วันนี้ใส่เสื้อตัวไหนดี ใส่เดรสแล้วกันง่ายดี”* ไปในทำนองพูดเองเออเอง แต่เราสามารถลงลึกในการคุยกับตัวเองเพื่อทำความรู้จักตัวเองให้มากขึ้น ด้วยการตั้งคำถาม เช่น *“วันนี้ใส่เสื้อตัวไหนดี ใส่เดรสแล้วกันง่ายดี ที่เราเลือกเดรสเพราะง่ายจริงๆ หรือเปล่า ที่จริงเป็นเพราะวันนี้พุงเราใหญ่ ใส่เดรสจะได้พรางหุ่นและต้องเป็นเดรสสีเข้มด้วยนะ เพราะทำให้เรามั่นใจเป็นพิเศษ”*

นี่แค่เรื่องชุดทำให้เราเห็นกระบวนการคิด เหตุและผลของการตัดสินใจอะไรบางอย่าง น่าสนุกแล้วใช่ไหมคะ บางทีการที่เรารู้จักตัวเองมากขึ้น อาจเปลี่ยนโลกทั้งใบก็ได้นะคะ ฉันอยากจะชวนคุณมาทำความรู้จักกับคุณครูเหล่น แห่งบ้านขวัญเอย ซึ่งมีวิธีคิดและวิธีการในการทำความรู้จักกับตัวเองอย่างน่าสนใจ และจะชวนคุณมาฝึกการคุยกับตัวเองแบบสนิทสนมอย่างที่ไม่เคยสนิทกับตัวเองมากเท่านี้มาก่อน

คุณจันทร์ทิพย์ ปิยะวรธรรม (ครูเหล่น) กระบวนกรการสื่อสารอย่างสันติ นักศิลปะบำบัดที่ทำงานด้านเด็ก ครอบครัว และผู้หญิง ผู้ก่อตั้งบ้านขวัญเอย

คุณครูเหล่นเล่าความเป็นมา บ้านขวัญเอย

บ้านขวัญเอยเป็นพื้นที่ให้ผู้คนได้กลับมาเพื่อจะดูแลตัวเอง โดยเฉพาะด้านจิตใจ เพราะชีวิตของเราเมื่อเติบโตขึ้น เราเจอสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากทางจิตใจ อาจลดทอนพลังชีวิตของเรา ทำให้นึกถึงคำโบราณที่ว่า “ขวัญหาย” คือจิตใจที่ไม่ได้อยู่ในภาวะปกติ เมื่อต้องการจะให้ขวัญกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว ผู้ใหญ่มักจะโอบกอดและเรียกขวัญ คำว่า ***“ขวัญเอย ขวัญมา”*** จึงเป็นเหมือนการเรียกสติให้กลับมาอยู่กับใจ หรือผู้ที่กำลังตกอกตกใจ จิตใจหวั่นไหวให้กลับมาอยู่

กับเนื้อกับตัว รู้สึกปลอดภัย ผ่อนคลาย และมีความสงบ ดังนั้น บ้านขวัญเอยจึงเป็นพื้นที่ให้เรากลับมาเชื่อมโยงกับร่างกาย จิตใจภายในพลังชีวิต และจิตวิญญาณของเรา เพื่อให้เราเข้าใจตัวเองและกลับมาดูแลตัวเองมากขึ้น เมื่อเราดูแลตัวเองได้มากขึ้นก็จะสามารถดูแลคนใกล้ตัว คนรอบข้าง หรือคนที่เราปฏิสัมพันธ์ด้วย เมื่อมีพลังเต็มเปี่ยม เราสามารถดูแลได้แม้กระทั่งสังคมหรือโลกใบนี้เท่าที่กำลังของเราจะทำได้

บ้านขวัญเอย จึงเป็นพื้นที่เล็กๆ ของคนที่มีความฝัน อยากจะดูแลขวัญของผู้คน บ้านขวัญเอยจึงเป็นศูนย์เรียนรู้ศิลปะด้านทักษะชีวิต ด้วยบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น ปลอดภัย ผ่อนคลาย เหมือนใจได้ “กลับบ้าน” นั่นเอง ซึ่งในช่วงแรกๆ ของบ้านขวัญเอยจะทำงานกับเด็กและพ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบัน ขยายสู่คนทำงาน และงานด้านผู้หญิงมากขึ้น

เพราะอะไรเราถึงต้องกลับมาเรียนรู้ทำความรู้จักกับตัวเอง?

ในห้องเรียน ถ้าเราดูจากตารางสอน เรามีพื้นที่ของคำว่า Life skills หรือ ทักษะชีวิต ที่เชื่อมโยงจิตใจน้อยมาก หรืออย่างในวิชาแนะแนวก็เป็นไปในทางแนะนำการศึกษาต่อ มันน้อยมากที่เราจะคุยเรื่องจิตใจและการเข้าใจตัวเอง ในขณะที่เราจะต้องเจอความขัดแย้ง ความขัดข้องในจิตใจ ความไม่สบายใจบนความสัมพันธ์ในทุกระดับ โดยที่สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นทุกวัน แต่เราไม่ได้กลับมาทำให้เกิดเป็นพื้นที่ของการเรียนรู้และการเติบโตทางด้านนี้เลย

คุณครูหมายถึง ถ้าหากเรารู้จักตัวเองมากขึ้น เราจะสามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้นใช่ไหมคะ?

ใช่ค่ะ ทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ เราถูกฝึกมาเต็มที่แล้ว เหมือนกับการที่เราถนัดมือขวาและฝึกใช้อย่างชำนาญ แต่ทักษะของการรู้จักตัวเองไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมากนัก ซึ่งที่จริงแล้ว ยิ่งเรารู้จักตัวเองมากเท่าไร เราจะยิ่งรู้จักคนอื่นมากเท่านั้น หรือการจะสื่อสารกัน การฝึกอยู่อย่างเข้าอกเข้าใจกัน หรือการรับฟังกัน มันไม่ได้มีพื้นที่มากมายนักให้เราได้ฝึกฝน พอในระยะยาวก็จะเกิดผลกระทบที่เป็นความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น

อย่างเช่นทุกวันนี้ ดังนั้น ถ้าเราฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ เหมือนฝึกใช้มือขวา และได้ฝึกทักษะการเข้าใจตนเองเหมือนฝึกใช้มือซ้ายไปด้วย มันก็เหมือนมือสองมือที่ประคองไปด้วยกัน ซึ่งมันก็จะดีกว่าที่เราถนัดมือข้างเดียว

คุณครูมีมุมมองอย่างไร หากยกตัวอย่างสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน?

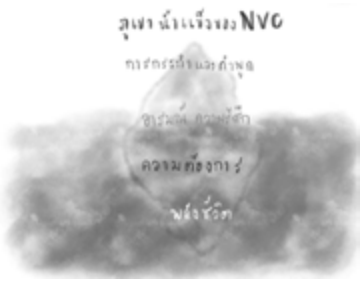

ความขัดแย้งจริงๆ เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม ในทุกสายพันธุ์ของชีวิตจะมีความขัดแย้ง มีการต่อสู้ มีการเผชิญหน้ากัน นั่นเป็นทักษะหนึ่งของการดำรงชีวิต ถ้าเราย้อนกลับไปวัยเด็ก บ้านที่มีพี่น้อง โดยเฉพาะในเด็กเล็กๆ เวลาเขาเจอกันก็จะเห็นความขัดแย้งกัน ซึ่งจริงๆ ตรงนั้นเราสามารถใช้เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ ทำให้เห็นว่าแต่ละคนต้องการอะไร และเราจะดูแลความต้องการของกันและกันได้อย่างไร หรือบางครั้ง เมื่อมีความเห็นต่าง ความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง เราก็อาจจะเสียงดังขึ้น พยายามส่งเสียงมากขึ้น แต่ถ้าหากว่าเราไม่เข้าไปทำกระบวนการเรียนรู้ ณ ตรงนั้น อาจขยับระดับไปสู่ความรุนแรงได้

กระบวนการเรียนรู้ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าจะเข้าไปห้ามเพื่อหยุดความขัดแย้งนั้น แต่เข้าไปเพื่อใช้โอกาสเรียนรู้ความขัดแย้งในการสร้างความเข้าใจ มันก็จะเกิดการพัฒนา การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์อะไรใหม่ๆ ซึ่งอาจจะเหมาะกับทั้งคู่ได้ ถ้าถูกฝึกแบบนี้ตั้งแต่เด็ก เราจะไม่กลัวความขัดแย้ง เราจะมองเห็นเป็นโอกาสของการพัฒนา การวิวัฒน์ เปลี่ยนแปลง และเป็นโอกาสของการเข้าใจกันและกัน แต่เป็นเพราะเราไม่เคยถูกฝึกให้ใช้โอกาสในการเรียนรู้ความขัดแย้ง เราจึงเข้าใจว่าความขัดแย้งเท่ากับความรุนแรง ซึ่งจริงๆ แล้วความขัดแย้งมันไม่จำเป็นต้องไปลงเอยที่ความรุนแรงก็ได้ พอเราไม่ได้ฝึกแบบนี้ในทุกระดับของสังคม ทั้งระดับครอบครัว ระดับระบบการศึกษา หรือการพูดคุยในเชิงสังคม

เมื่อความขัดแย้งมันเกิดในระดับภาพรวมที่ใหญ่ขึ้น ก็กลายเป็นความกลัวเกิดขึ้น มันก็เกิดระบบสร้างการป้องกันตัวเองขึ้นมา โดยที่ไม่พยายามทำความเข้าใจซึ่งกันและกันจนนำไปสู่ความรุนแรง เหมือนกับเสียงที่ไม่ได้รับการได้ยิน เขาจึงพยายามทำให้ เสียงดังขึ้น หรือแสดงออกมากขึ้น แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ได้แปลว่าเขาต้องการให้เกิดความรุนแรง เพียงแต่ปรารถนาให้เกิดการรับฟัง เหมือนกับเด็กเล็กๆ เมื่อไม่ได้ในสิ่งที่เขาต้องการก็อาจจะร้องไห้ดังขึ้น หรืออาจจะโยนข้าวของ ซึ่งเป็นธรรมชาติ แต่ธรรมชาติเหล่านี้เราสามารถบรรเทาได้ด้วยการเรียนรู้กัน ทำความเข้าใจกัน เมื่อเรารู้จักตัวเอง รู้จักผู้อื่น เราดูแลกัน เราเคารพในความเป็นมนุษย์ของกันและกัน

วิธีคิดและวิธีการที่เราควรปฏิบัติต่อลูกหลานในวันที่ความคิดของเราไม่ตรงกัน?

สิ่งที่จะช่วยให้เราเกิดความเข้าอกเข้าใจได้คือ ความปรารถนาที่อยู่ในใจที่จะสานสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ อยากจะเห็นความสงบสุขร่วมกัน มีความเชื่อมโยงกัน ความปรารถนาเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่หากความปรารถนาของเราคือการต้องการจะตัดเขาออกไป ไม่อยากให้เขาเข้ามา สร้างกำแพง การสื่อสารของเราก็จะไม่นำไปสู่การหาทางออกร่วมกันอยู่แล้ว แล้วอะไรทำให้เป็นเรื่องยากที่จะทำให้เกิดความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกัน นั่นคือ...ถ้าเรายืนอยู่ในจุดของเราเท่านั้น

เช่น ถ้าเราคิดว่าตัวเองถูก และเขาผิด เพราะเราได้ตัดสิน

การกระทำของเขาไปแล้ว แต่ถ้าเราคิดว่าบางอย่างที่เราคิดถูก แล้วก็อาจมีบางอย่างที่คิดไม่ถูก เขาอาจจะมีบางอย่างที่คิดไม่ถูก แล้วก็มีบางอย่างที่คิดถูก หรือลึกไปกว่านั้นก็คือ เราและเขาต่างก็เป็นมนุษย์ มีความรู้สึกนึกคิด มีความรัก มีความปรารถนา มีความต้องการเช่นเดียวกัน เราทั้งคู่เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ร่วมกัน เราจะมีพื้นที่ให้ความปรารถนาที่ต้องการจะสานความสัมพันธ์มีมากขึ้น

วิธีการก่อนที่เราจะเริ่มทำความเข้าใจกับคนอื่น เราต้องเข้าใจตัวเองก่อน เช่น เรารู้สึกโกรธกับการที่ลูกไปร่วมม็อบ ลองใคร่ครวญความโกรธนั้นว่าเราต้องการอะไร เราโกรธเพราะเป็นห่วงกลัวลูกจะได้รับอันตราย เราโกรธเพราะเราต้องการการรับฟังจากลูก เราลองหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการรับฟัง แต่หากไปดุด่าว่ากล่าวทันที ก็เป็นการยากที่การรับฟังจะเกิดขึ้น หรือหากเราอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม เราต้องเริ่มจากสังคมเล็กๆ คือการรับฟังเสียงของตัวเองก่อน แล้วขยับไปหาคนที่คิดว่าจะรับฟังเรา โดยเราเองก็ต้องพิจารณาหาคนรับฟังและสร้างตัวเลือกในการรับฟังให้ตัวเองด้วย

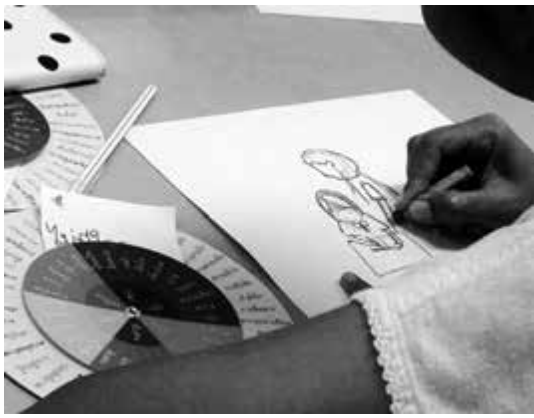

เมื่อเราได้รับการรับฟังด้วยความเข้าใจเต็มที่แล้ว หลังจากนั้นเราค่อยๆ ออกไปฝึกรับฟังผู้อื่น มันอาจจะยากเมื่อเราคิดว่าจะทำ แต่**เมื่อเราฝึกทำความเข้าใจตัวเองมากขึ้น เราจะไม่รู้สึกว่าต้องใช้ความพยายามมากมายเลยเมื่อไปรับฟังผู้อื่น เพราะแท้จริงแล้ว มนุษย์แต่ละคนล้วนมีความต้องการไม่แตกต่างกัน** เพียงแต่ในบางครั้งเราอาจจะต้องลำดับความสำคัญในช่วงนั้นๆ เมื่อเรารับรู้ความต้องการสำคัญในช่วงเวลานั้นของแต่ละฝ่ายแล้ว นำความต้องการนั้นมาร่วมกับความปรารถนาที่จะสานสัมพันธ์ด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ของกันและกัน วิธีการสร้างสรรค์จะค่อยๆ เกิดขึ้น

กลับมาที่พ่อแม่ เมื่อเราใคร่ครวญสิ่งต่างๆ แล้ว เข้าใจตัวเองแล้ว มองเห็นความปรารถนาแล้ว เราเริ่มบอกในสิ่งที่เราปรารถนาต่อลูก ความเห็นต่างเป็นเรื่องหนึ่ง แต่ความรัก ปรารถนาดี และความเป็นห่วงก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง พอเราเข้าใจแบบนี้ เราจะไม่เริ่มต้นที่การชี้ถูกหรือผิด เราแค่ปรารถนาให้เขาปลอดภัย ต้องการความสบายใจ ต้องการให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดขึ้น และทุกคนยังคุยกันได้ นอกจากปรับวิธีคิด วิธีพูดแล้ว เราต้องปรับท่าที ปรับน้ำเสียง สร้างบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกสบายทั้งสองฝ่าย สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กันและกัน มันคือการที่ทำให้ลูกได้กลับมาฟังเสียงความต้องการของพ่อแม่อย่างแท้จริง แบบที่เขาไม่รู้สึกว่ากำลังถูกตัดสิน

หรือ ชี้ถูก ชี้ผิด และพ่อแม่ก็จะได้ฟังเสียงความต้องการของลูกอย่างแท้จริง เมื่อเราเคารพความเป็นมนุษย์ของกันและกัน เมื่อนั้นเราจะมองเห็นทางออกร่วมกัน ในปัจจุบันนี้เนื่องจากว่าเรื่องความขัดแย้งโดยเฉพาะทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ใหม่ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นและกระจายไปหลายจุดในโลก เพราะโลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑ มีความซับซ้อนมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ลูกและพ่อแม่เองต้องฝึกทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

สิ่งที่จะช่วยให้เราเกิดความเข้าอกเข้าใจได้ คือความปรารถนาที่อยู่ในใจ ความปรารถนาที่จะสานสัมพันธ์ ความปรารถนาที่จะทำความเข้าใจ ความปรารถนาที่อยากจะเห็นความสงบสุขร่วมกัน ความปรารถนาที่จะเชื่อมโยงกัน เหล่านี้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่หากความปรารถนาของเราคือการต้องการจะตัดเขาออกไป ไม่อยากให้เขาเข้ามา การสื่อสารของเราก็จะไม่นำไปสู่การหาทางออกร่วมกันอยู่แล้ว

มันเป็นเรื่องยากที่จะทำให้เกิดความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกัน ถ้าเรายืนอยู่ในจุดของเราเท่านั้น เช่น ถ้าเราคิดว่าตัวเองถูก และเขาผิด แต่**ถ้าเราคิดว่าบางอย่างเราคิดถูกแล้วก็มีบางอย่างที่คิดไม่ถูก เขาอาจจะมีบางอย่างที่คิดไม่ถูกแล้วก็มีบางอย่างที่คิดถูก และลึกไปกว่านั้นก็คือ เราและเขาต่างก็เป็นมนุษย์ มีความรู้สึกนึกคิด มีความรัก มีความปรารถนา มีความต้องการเช่นเดียวกัน เราทั้งคู่เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ร่วมกัน**

ขอบคุณ คุณครูเหล่น หลังได้สัมภาษณ์คุณครู ฉันเริ่มกระบวนการทำความรู้จักตัวเองทันที และสิ่งที่ได้ทันทีคือ ฉันเห็นกระบวนการคิดของตัวเองในการจัดการปัญหา และเริ่มเห็นวิธีการแสดงออกต่อความไม่พอใจที่มากระทบ ได้แต่อมยิ้มแล้วบอกตัวเองว่า *“ฉันมันร้าย!”* แต่นั่นแหละค่ะ ทำให้ฉันเกิดการใคร่ครวญตัวเอง ค่อยๆ วางอารมณ์ ชะลอการตัดสินใจ ชะลอการแสดงความไม่พอใจ และเริ่มมีเวลาพอที่จะมองดูคนที่ฉันคิดว่ากำลังทำให้ฉันไม่พอใจว่าเขาต้องการอะไร วิธีของครูเหล่นได้ผลกับพฤติกรรมของตัวฉันเอง น่าสนใจมากเลยกับการที่ได้คุยกับคุณครูเพียงแค่ไม่กี่นาที แล้วทดลองฝึกดู (เอาจริงๆ ก็ไม่ง่ายเท่าไรนะคะ แต่ไม่ยากที่เราจะเริ่มฝึก) พอเรารู้จักตัวเองมากขึ้น มีเวลาทบทวน ใคร่ครวญ ตั้งคำถามหาคำตอบ เราเริ่มใส่ใจความคิดความรู้สึก การแสดงออกของผู้คนรอบข้าง ทั้งครอบครัว เพื่อน แม้กระทั่งคนในที่ทำงาน มันจะเริ่มใส่ใจโดยอัตโนมัติ คงเหมือนกับตอนที่เราโกรธแล้วแสดงสีหน้าออกมาโดยไม่ทันสังเกตตัวเอง วันนี้คุณครูเหล่นฝึกให้ฉันเปลี่ยนจากสีหน้าไม่พอใจ เป็นการสังเกตอีกฝ่ายว่าแท้จริงแล้วเขาต้องการอะไร

การสร้างวัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่แท้จริงแล้วเริ่มต้นที่ “ฉัน” ในที่นี้หมายถึง เรา หรือคนๆ เดียวได้จริงๆ แล้วยังขยายไปแบบค่อยๆ ขยับในระดับสังคม บ้าน โรงเรียน ชุมชน จังหวัด ประเทศ หรือแม้กระทั่งโลกใบนี้ โดยนับหนึ่งที่ตัวเราเอง เชื่อหรือยังคะว่า คนหนึ่งคนสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้จริงๆ แต่จะยิ่งดีขึ้นถ้าเราทุกคนค่อยๆ ฝึกแล้วเปลี่ยนโลกไปด้วยกัน

ไม่มีใครคู่ควรกับการถูกทอดทิ้ง เหมือนที่ครูเหล่นบอก *“เราจะไม่ทอดทิ้งใคร เราจะเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กันและกัน”*

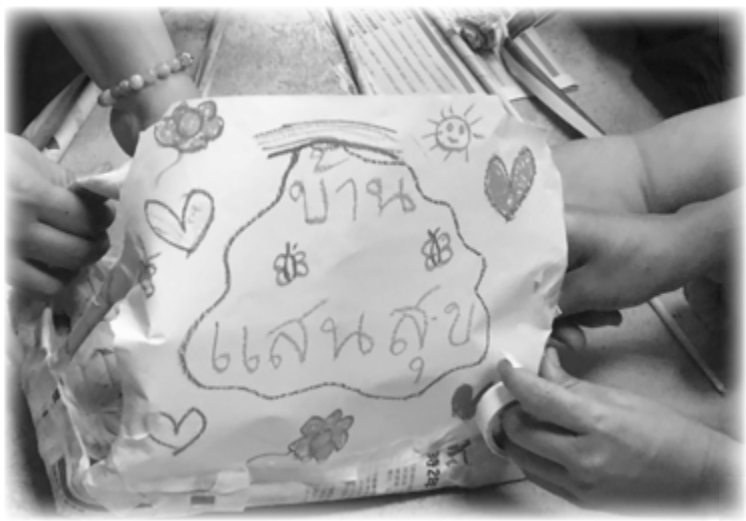

วรพจน์ สิงหา สัมภาษณ์

‘แสงไฟ’ ของ ‘คนหลงทางชีวิต’
พระศาสนจักรคาทอลิก กับ งานเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ

ภาพ: aromklon.com/

“เมื่อเราหิว ท่านให้เรากิน เรากระหาย ท่านให้เราดื่ม เราเป็นแขกแปลกหน้า ท่านก็ต้อนรับ เราไม่มีเสื้อผ้า ท่านก็ให้เสื้อผ้าแก่เรา เราเจ็บป่วย ท่านก็มาเยี่ยม เราอยู่ในคุก ท่านก็มาหา”

(มัทธิว ๒๕:๓๕-๓๖)

สำหรับคนภายนอกเรือนจำที่ยังมีอิสระและเสรีภาพในการใช้ชีวิต คงไม่ค่อยได้รับรู้ว่าชีวิตภายในกำแพงเรือนจำนั้นเป็นอย่างไร และผู้คนจำนวนไม่น้อยตัดสินผู้ต้องขังว่าเป็นคนเลวร้าย น่ากลัว เป็นพวกทำผิด ไม่น่าให้อภัย และไม่ควรมีที่ยืนในสังคมอีกต่อไป

พระศาสนจักรคาทอลิกมีหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานออกเยี่ยมและร่วมทำกิจกรรมกับผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ พยายามลบอคติของสังคมภายนอกที่มองผู้ต้องขังในแง่ลบ และให้โอกาสพวกเขากลับคืนสู่สังคม เพราะทุกคนคือ ‘ลูกของพระ’ และเป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกับเราทุกคน

เรือนจำ กำลังใจ และความเป็นมนุษย์

คุณพ่อองอาจ แคเซอ พระสงฆ์คณะธรรมทูตแห่งมารีนิรมล (O.M.I.) หัวหน้าแผนกผู้อพยพย้ายถิ่นและถูกคุมขัง สังฆมณฑลนครสวรรค์ ทำงานเยี่ยมผู้ต้องขังมายาวนานนับ ๑๐ ปี ตั้งแต่ทำงานอภิบาลอยู่ในกรุงเทพฯ ภายใต้คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการอภิบาลสังคม แผนกผู้อพยพย้ายถิ่นและผู้ถูกคุมขัง (National Catholic Commission on Migration - NCCM) กระทั่งย้ายไปสังฆมณฑลนครสวรรค์ก็ได้รับหน้าที่ดูแลออกเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง

“ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสนใจและเป็นจิตตารมณ์ของพระวรสาร และเป็นจิตตารมณ์ที่สอดคล้องกับคณะ O.M.I. รู้สึกสนุกกับงาน และค้นพบเนื้อหาทางด้านความเชื่อ

เข้าใจเนื้อหาของพระวรสารที่กล่าวว่า "เราอยู่ในคุก ท่านได้มาเยี่ยม" อันนี้ถือเป็นไฮไลท์ของพ่อโดยส่วนตัว"

คุณพ่อองอาจอธิบายว่าในพระคัมภีร์พบว่ามีนักบุญหลายท่านต้องถูกจับกุมคุมขัง เช่น ในพันธสัญญาเดิม โยเซฟ บุตรยาโคบ ถูกจับกุมคุมขังอยู่ในคุก หรือในพันธสัญญาใหม่ นักบุญยอห์น บัปติสต์ พูดถึงเรื่องที่ถูกต้อง แต่ถูกจับกุมคุมขัง นักบุญเปโตรก็ถูกคุมขังในคุก ส่วนนักบุญเปาโลพูดถึงเรื่องที่ถูกต้อง ก็ถูกจำคุกเช่นเดียวกัน กระทั่งปัจจุบันยังมีกลุ่มที่ถูกเบียดเบียนอยู่จำนวนไม่น้อย

"สำหรับพ่อค้นพบว่าในเรือนจำมีอะไรที่น่าตื่นเต้น ทำให้เราได้ค้นพบมุมมองอีกมุมมองหนึ่งที่พระเจ้าต้องการให้เราเห็นและเติบโตในความรัก โดยเฉพาะความเข้าใจเรื่องเสรีภาพ อิสรภาพ และกลับมาสู่กุญแจที่ว่าพระเป็นเจ้าทรงเป็นความรัก"

สำหรับคุณพ่อองอาจในบทพระวรสารที่กล่าวว่า ***"เมื่อเราอยู่ในคุก ท่านมาเยี่ยม"*** การมาเยี่ยมคือการให้กำลังใจ ให้ความเป็นมนุษย์ต่อกัน ความเข้าอกเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และรับฟังเรื่องราวต่างๆ

"จึงเป็นภาพบรรยากาศที่ว่าในเรือนจำ ไม่ใช่เฉพาะการออกแบบที่ทำให้ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังเป็นอาณาจักรของพระเจ้าด้วย ที่เราเห็นบรรยากาศเหล่านี้ ทั้งคนที่ให้และคนที่ได้รับ เราเข้าเยี่ยม ให้กำลังใจ รวมถึงมอบสิ่งของที่จำเป็นสำหรับพวกเขา"

โดยปัจจุบันคุณพ่อองอาจออกเยี่ยมและให้กำลังใจผู้ต้องขังในเรือนจำ ๓ แห่ง คือ เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือนจำหล่มสัก และเรือนจำจังหวัดพิษณุโลก

"ทุกครั้งที่เราจะเข้าเยี่ยมแจ้งทางเรือนจำว่าเราจะเข้าไปเยี่ยมและทำกิจกรรมกับผู้ต้องขัง ครั้งหนึ่งจำกัดอยู่ที่ประมาณ ๓๐ คนต่อวัน ทางเจ้าหน้าที่อยากให้เราไปทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ความจริงก็ยาก เพราะเป็นงานที่มีความหลากหลาย ถ้าเป็นไปได้ เขาอยากให้ไปทุกวัน คือเราจะอยู่ในโครงสร้างของเรือนจำในส่วนของฝ่ายฟื้นฟู หรือฝ่ายการศึกษา เพราะในเรือนจำจะแบ่งชัดเจน เป็นฝ่ายควบคุม ฝ่ายการศึกษา เราอยู่ในส่วนของฝ่ายการศึกษา เรื่องการฟื้นฟู ซึ่งคุณค่าทางด้านศาสนาจะช่วยได้"

ในระยะการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ เมื่อปีก่อนและต้นปีนี้ ทำให้การเยี่ยมผู้ต้องขังต้องหยุดลง แต่คุณพ่อองอาจไม่ได้หยุดการทำงานเพื่อผู้ต้องขัง

"ช่วงที่เจอการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ปีที่แล้ว ทำอะไรไม่ได้ แต่ก็ติดตามงานของกลุ่มผู้ต้องขังตอนนี้เราก็ติดตามด้านอื่น ไปเยี่ยมพ่อแม่ลูกหลานของผู้ต้องขัง เขาให้ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ ซึ่งแม้แต่ตอนนี้ก็ถือว่าพระอวยพรในกิจการนี้มาก เราทำงานร่วมกับทางราชการเข้ากิจกรรมพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งมีหลายโครงการที่ช่วยเหลือและให้โอกาสแก่ผู้ต้องขัง แก่ผู้ที่เริ่มต้นชีวิตใหม่ และกลับตัวกลับใจ"

คุณพ่อองอาจอธิบายว่ากิจกรรมในแต่ละครั้ง พยายามเน้นกิจกรรมที่หลากหลายและมีข้อคิดสอนใจ เช่น ดนตรีบำบัด คำสอนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการให้ทุนในการสร้างชีวิตใหม่ ติดตามชีวิตหลังพ้นโทษ

"กิจกรรมที่ทำกับผู้ต้องขังพยายามดึงประสบการณ์ชีวิตของพวกเขา หรือนำแง่คิดจากความผิดพลาดในชีวิตมาเชื่อมโยงกับคำสอนของทางศาสนา ซึ่งค้นพบว่าพวกเขาประทับใจ มีความคิดว่าทำไมไม่ได้เรียนรู้มาก่อน หรือเขาสนใจที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง บางคนเห็นว่าคำสอนเหล่านี้มีประโยชน์ ช่วยเขาระหว่างที่อยู่ในเรือนจำได้ บรรเทาใจเขาได้"

“กำลังใจ” บนเส้นทางที่ผิดพลาด

คุณพ่อองอาจเล่าว่า ผู้ต้องขังที่ไปเยี่ยมส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติด และพบว่าเรื่องจริยธรรมในการใช้ชีวิตของพวกเขาขาดหายไป

“จริยธรรมของเขาไม่ได้ถูกใช้ หรือไม่ได้รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องราวเหล่านี้ บางครั้งเขาตัดสินใจ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีทางเลือกอื่นๆ ให้เขา ไม่มีความรู้ที่จะช่วยเขาในการตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิต หรือมีแรงกดดันอื่นๆ เช่น เป็นหนี้นอกระบบ ลูกป่วยไม่สบาย รถใกล้จะถูกยึด แรงกดดันในชีวิตมากมายทำให้พวกเขาตัดสินใจที่ผิดพลาดไป”

คุณพ่อองอาจอธิบายว่า สำหรับผู้ต้องขัง พวกเขาต้องการทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ด้านร่างกายคือ มีของใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในเรือนจำ เช่น ผู้ต้องขังหญิงต้องการชุดชั้นใน ผ้าอนามัย ส่วนผู้ชายก็สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก หรือสิ่งจำเป็นที่พวกเขาต้องใช้ในเรือนจำ ซึ่งในเรือนจำมีระบบสหกรณ์ ระบบฝากเงิน หรือสวัสดิการ

แต่ก็มีผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่ไม่มีญาติมาเยี่ยมเลย บางคนอยู่ไกล และด้วยระบบของการดำเนินคดี คือตัดสินคดีที่ไหน ก็ต้องอยู่ในเรือนจำของพื้นที่นั้น ผู้ต้องขังบางคนก็ไม่บอกหรือไม่แจ้งกับใครเลยว่าตัวเองถูกจับ ก็ไม่มีใครรับรู้ว่าเขาอยู่ที่ไหน นี่คือข้อจำกัดหลายอย่างที่เป็นจริงของบรรดาชีวิตผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังหลายคนอยากจะระบายความวิตกกังวล หรือห่วงลูกหลาน

“ส่วนสำคัญคือ ด้านจิตใจ การให้กำลังใจ ผู้ต้องขังหลายคนอยากระบายเส้นทางที่เขาเดินทางผิดพลาดไป ยกตัวอย่าง คนหนึ่งที่เคยพูดคุย เขาบอกว่าเขาโมโหและแทงคน ก็สะท้อนให้เห็นว่าในจิตใจของเขาไม่ได้รับการขัดเกลา มีคุณธรรมไม่เพียงพอ หรือกระบวนการฝึกฝน หรืออีกคนบอกว่าเขาขายยาเสพติด เพราะเพื่อนบ้านล้อเขาว่าไม่มีปัญญาสร้างบ้าน ทำให้เขาคิดหาวิธีในการพิสูจน์ตัวเองในแบบใดก็ได้ ทำให้ผลักดันให้เขาต้องตัดสินใจเดินไปบนเส้นทางหนึ่ง

นี่คือเหตุผลที่หลากหลายของแต่ละคน บางคนพื้นฐานชีวิตลำบากจริงๆ ไม่มีบ้าน ไม่มีที่อยู่ มีลูกมีหลานเยอะต้องรับผิดชอบต้องหาอาหารให้ลูกหลาน ก็มีอยู่จริงๆ ซึ่งหลายคนอาจจะแย้งว่าคนอื่นยังแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น หรือตัดสินใจแบบอื่นๆ ได้ แต่ในความเป็นจริงสำหรับชีวิตเขา ณ ตอนนั้น ขณะนั้น ทางเลือกมีไม่มากนักสำหรับบางชีวิต”

ความเฉพาะของชีวิตแต่ละคนทำให้เขาต้องเดินไปบนเส้นทางที่ผิดพลาด จึงเป็นเหตุผลที่บางครั้งคนอื่นๆ อาจจะมองเห็นหรือเสนอทางออกให้ แต่ชีวิตเขาเองที่มีแรงไม่พอ หรือไม่เห็นทางเลือกอื่นๆ สำหรับตัวเอง หรือมีความรู้ไม่พอ ความสามารถไม่เพียงพอ ทักษะชีวิตไม่ได้ ซึ่งหลายครั้งเราคนนอกที่มองชีวิตเขา อาจจะบอกว่ามีทางเลือกมากมาย แต่สำหรับเขามีทางเลือกไม่มาก

“คือเราใช้มาตรฐานของเราเองไปตัดสินชีวิตของพวกเขา ซึ่งเรายังถือเป็นคนนอกที่มองชีวิตเขา เราอาจจะมีทักษะชีวิตและมีทางเลือกมากกว่าพวกเขา มีพื้นฐานที่ดีกว่ามีทางเลือกที่มากกว่า”

ความรักของพระเจ้า ผ่านชีวิตในเรือนจำ

จากการทำกิจกรรมและออกเยี่ยมให้กำลังใจผู้ต้องขังมายาวนาน คุณพ่อองอาจระบุว่า *"ศาสนาเป็นเครื่องป้องกันและทำให้คนเราสามารถยับยั้งชั่งใจในชีวิตได้มากขึ้น"* ซึ่งคุณพ่อองอาจมองว่าปัจจุบันสังคมไทยยังมองผู้ต้องขังหรือคนที่ผ่านคุกตะรางในแง่ลบและยังไม่เปิดโอกาสแก่ผู้ต้องขังมากนัก

"ต้องยอมรับว่าสังคมยังไม่เปิดกว้างมากนัก สำหรับคนที่พ้นโทษ ผ่านเรือนจำ ผ่านคุกตะราง บางคนที่ใช้คำว่า เป็นคนมีประวัติ พอสอบประวัติแล้วพบว่าเคยผ่านคุกผ่านเรือนจำ ก็ถูกมองในแง่ไม่ดี มองในแง่ลบไว้ก่อน หรือบางคนเปิดกว้าง แต่เมื่อรับผู้ต้องขังไปแล้ว ทักษะชีวิต หรือความรู้ความสามารถของผู้ต้องขังเอง ไม่ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ก็เป็นข้อจำกัดอีกข้อหนึ่ง ถึงแม้สังคมเปิดโอกาส

แต่ตัวผู้ต้องขังเองยังไปไม่ได้ ด้วยข้อจำกัดของเขาเอง"

"แต่มีหลายคนกลับตัวกลับใจได้จริงๆ บางคนขายยาเสพติดเพราะว่ามีแรงกดดันด้านครอบครัว สภาพแวดล้อม เมื่อเขาออกมา และก็วางแผนช่วยเหลือเขา หลังจากนั้นก็ติดตามชีวิตเขาว่าเป็นอย่างไร อะไรทำให้ตัดสินใจเข้าสู่วงจรแห่งความผิดพลาด นี่คือการเดินไปด้วยกัน เริ่มต้นชีวิตใหม่

ปัจจุบัน เขาสามารถยืนได้ด้วยตัวเอง ทุกวันนี้ เราก็ยังติดตามชีวิตของเขาอยู่ บางครั้งเราก็ยอมรับว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไป เขาต้องเรียนรู้และปรับตัว ความรู้ต้องเพิ่มขึ้น บางครั้งก็ยากลำบากสำหรับเขา แต่ในฐานะพระสงฆ์ผู้อภิบาล เราก็หยิบยื่นโอกาสให้กับเขา เขาเป็นแรงบันดาลใจสำหรับคนที่ผิดพลาดไป กลับมาเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง เป็นตัวอย่างที่ดีมาก มีจำนวนมาก แต่จำนวนผู้ต้องขังที่เวียนเข้าเวียนออกเรือนจำ ก็มีจำนวนเยอะเช่นกัน"

คุณพ่อองอาจกล่าวว่าเรือนจำไม่ใช่ที่ที่เราจะประณามว่าเป็นสถานที่ที่ไม่ดี เพราะมีความหลากหลายของเหตุผลของแต่ละชีวิต *"สิ่งที่เราทำได้คือ เราจะมีส่วนร่วมให้เขามีโอกาสเปลี่ยนแปลงชีวิตได้อย่างไร และในฐานะเราที่มีความเชื่อในความเป็นลูกของพระ เราต้องมองในสายตาของพระ ไม่อยากให้มองว่าเขาเป็นคนขี้คุก แต่เรามองเขาอยากจะได้ชีวิตที่ดีขึ้น หรือเขาอยากได้อะไรที่ช่วยเขาได้ตามสภาพของเขา* ***เขาก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่เป็นลูกของพระ เราเป็นลูกของพระ*** *ก็ทำผิดได้เหมือนกัน แต่เราไม่ได้รับโทษในสภาพแบบนั้น หรือเราได้รับโทษในสภาพของเรา ไม่ว่าทางจิตใจหรือทางร่างกาย เพียงแต่ว่า* ***เมื่อเขาผิดพลาด เราจะมีส่วนร่วมในกระบวนการเยียวยาและฟื้นฟูกันและกันได้อย่างไร*** *ซึ่งสำหรับพ่อได้เห็นอีกมุมมองหนึ่งของการเผยแสดงถึงความรักของพระ ผ่านชีวิตในเรือนจำ"*

‘แสงไฟ’ กำลังใจของ ‘คนหลงทางชีวิต’

หากใครเคยอ่านหนังสือ “กว่าจะฝ่าข้ามความตาย” ของหมอวิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ อดีตนักโทษประหาร ซึ่งปัจจุบันได้รับการอภัยโทษและปล่อยตัวแล้ว โดยในหนังสือได้เขียนถึงแรงบันดาลใจที่ได้รับจาก “**คุณพ่อโอลิเวียร์ มอแรง**” พระสงฆ์คณะเยสุอิต ทำให้ผู้ต้องขังหลายคนสัมผัสได้ถึงความรักของพระเจ้าผ่านทางคุณพ่อมอแรง และอุทิศบทหนึ่งของหนังสือสำหรับคุณพ่อมอแรงโดยเฉพาะ ในบทที่ชื่อว่า **“พ่อเฒ่าผู้งดงาม”** โดยบางตอนจากหนังสือระบุไว้ว่า *“แสงไฟเป็นกำลังใจให้คนหลงป่าฉันใด ความเมตตาปรานีจากคำพูดและข้อคิดของบาดหลวงและนักจิตวิทยาก็เป็นกำลังใจอย่างยิ่งให้ผู้ป่วยหลงทางชีวิตในยามนี้ฉันนั้น”*

ภาพ: เรือนจำกลางเขาบิน

โดยในปัจจุบัน **คุณขวัญชัย พิมเขตร** ผู้ประสานงาน มูลนิธิคณะสงฆ์พระเยซูเจ้า (เยซูอิสต์) โครงการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ได้พยายามเป็น ‘แสงไฟ’ สำหรับ ‘ผู้หลงทางชีวิต’ จำนวนมาก และดำเนินรอยตามเจตนารมณ์ของคุณพ่อโอลิเวียร์ มอแรง ที่ได้เริ่มต้นไว้

คุณขวัญชัยทำงานเยี่ยมให้กำลังใจผู้ต้องขังมายาวนานนับ ๑๐ ปี โดยมูลนิธิเยซูอิสต์เน้นเยี่ยมผู้ต้องขังต่างชาติ ที่เรือนจำกลางบางขวาง และเยี่ยมผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลราชทัณฑ์ โดยปัจจุบันที่เรือนจำกลางบางขวาง มีจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จำนวน ๖๘ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมา ลาว และกัมพูชา และมีชาวปากีสถานบ้างแต่หลักๆ คือผู้ต้องขังจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผู้ต้องขังกลุ่มนี้ไม่ค่อยมีคนสนใจดูแลหรือรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีทำกิจกรรรมที่เรือนจำต่างจังหวัด ๓ แห่ง คือเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี เรือนจำกลางคลองไผ่ จังหวัดนครราชสีมา และทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา

“เบื้องต้นคือมีหลายกลุ่มหลายองค์กรที่ช่วยเหลือผู้ต้องขังชาวไทย ส่วนผู้ต้องขังชาวต่างชาติด้วยข้อจำกัดทางภาษา วัฒนธรรม อาหารการกิน การใช้ชีวิต ทุกอย่างทำให้เขาอยู่อย่างลำบาก ผู้ต้องขังกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่น่าช่วยเหลือและให้กำลังใจ กลุ่มนี้มีข้อจำกัดเยอะกว่า ซึ่งคุณพ่อโอลิเวียร์ มอแรง ผู้ทำงานช่วยเหลือผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงเลือกช่วยผู้ต้องขังกลุ่มนี้ โดยเริ่มงานไว้ประมาณเกือบ ๓๐ ปีแล้ว”

ชีวิตผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ไร้ญาติ และขาดกำลังใจ

ในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังแต่ละครั้ง ปกติจะมีทีมไปด้วยกัน โดยมีคุณขวัญชัยเป็นหลักในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง *“ที่เรือนจำบางขวางจะใช้โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขังแบบตัวต่อตัว คุยได้ทุกอย่าง ส่วนใหญ่จะไปอาทิตย์ละ ๓ วัน ซึ่งแบ่งตามแดน เช่น แดนนี้เยี่ยมได้เฉพาะวันจันทร์และวันพุธ แดนนั้นเยี่ยมได้วันอังคารและวันพฤหัสบดี ส่วนแดนอื่นเยี่ยมได้วันศุกร์และวันจันทร์ ทางเรือนจำจะมีตารางการเข้าเยี่ยมที่ชัดเจน และดูสมาชิกที่เราเยี่ยมเขาอยู่แดนไหน ก็จะเข้าเยี่ยมตามกำหนดของแดนนั้นๆ ส่วนที่โรงพยาบาลราชทัณฑ์ จะเยี่ยมตามเตียงของผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย โดยเข้าเยี่ยมเดือนละครั้ง”*

“ถ้าเป็นเรือนจำเขาบิน จังหวัดราชบุรี ผู้ต้องขังส่วนใหญ่จะเป็นเมียนมา และกลุ่มชาติพันธุ์ และ

ภาพ: เรือนจำกลางคลองไผ่

ภาพ: เรือนจำกลางคลองไผ่

ที่เรือนจำในจังหวัดนครราชสีมา, เรือนจำกลางคลองไผ่, ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา จะเป็นลาว ๙๕% อีก ๕% เป็นชาวกัมพูชา คดียาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ นำเข้า ขาย โทษส่วนใหญ่อย่างต่ำ ๓๐ ปีขึ้นไป”

คุณขวัญชัยอธิบายว่า *“เราไม่ใช่ตำรวจ ไม่ใช่ทนาย เพราะฉะนั้น เราจะไม่ทำให้เขาอึดอัดใจ เราไปเยี่ยมเขา เพราะเราอยากเป็นเพื่อนกับพวกเขา นี่คือเหตุผลหลักในการเยี่ยมผู้ต้องขัง เราไม่ได้ไปสอบสวน แต่เราไปให้เขารู้สึกว่ายังมีเพื่อน ยังมีคนคอยช่วยเหลือเขาอยู่ เหมือนเราไปเยี่ยมเพื่อนของเราคนหนึ่ง เหมือนเป็นคนในครอบครัว เป็นพี่น้องของเราคนหนึ่ง ชีวิตเป็นอย่างไร เขาอยากให้ช่วยเหลือเรื่องอะไร”*

คุณขวัญชัยอธิบายว่า ผู้ต้องขังที่เป็นคนลาว เมียนมา กัมพูชา เหมือนเป็นอีกชนชั้นหนึ่งในเรือนจำ จะไม่ค่อยได้รับความสนใจในความช่วยเหลือต่างๆ แต่ถ้าเป็นผู้ต้องขังจากประเทศตะวันตก ทางสถานทูตจะดูแลดีกว่า และเรียกร้องอะไร ก็ได้ตามที่ขอ

“สมาชิกผู้ต้องขังส่วนใหญ่คือ กลุ่มคนลาว เมียนมา กัมพูชา เสียงของเขาค่อนข้างน้อย เวลาไม่สบายก็ต้องรอไปก่อนๆ อีกปัญหาหนึ่งคือติดต่อญาติไม่ได้ อยู่ในเรือนจำมานานมาก ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังที่เข้าเยี่ยม ๘๐-๙๐% เป็นคดียาเสพติด และคดียาเสพติดในประเทศไทย โทษรุนแรงมาก เมื่อศาลตัดสินจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ไม่มีแสงอะไรเลยในชีวิต ความสูญเสียจะเกิดขึ้น ครอบครัวสูญเสียการติดต่อ ไม่สามารถติดต่อญาติพี่น้องได้ บางคน ต้องติดอยู่ในคุกนับสิบๆ ปี บางคนคือถูกจับ ญาติพี่น้องก็คิดว่าตายไปแล้ว เป็นคนสูญหาย ติดต่อญาติไม่ได้ก็มี”

ในชีวิตการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังมีหลายกรณีที่น่าสนใจ *“มีชาวเมียนมาคนหนึ่ง ตอนแรกเขาอพยพมาที่ศูนย์อพยพที่ อ.พบพระ จ.ตาก เข้ามาทำงานกรุงเทพฯ และฆ่าคนตาย ถูกจับ ตัดสินประหารชีวิต อยู่ในคุก ๑๖ ปี ศูนย์อพยพก็ไม่รู้ครอบครัวก็หายไปแล้ว เหลือแต่เขาคนเดียว ปัญหาชีวิตในคุกก็ส่วนหนึ่ง แต่พอพ้นโทษก็อีกส่วนหนึ่งคือพอพ้นโทษ เขาไม่รู้จะไปไหนดี ครอบครัวอยู่ไหนไม่รู้ ศูนย์อพยพยังอยู่ไหม สุดท้ายได้รับการปล่อยตัว และกลับไปที่ จ.ตาก ตามหาใครก็ไม่เจอแล้ว เหลือตัวคนเดียว ต้องเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ ด้วยเวลามันนาน ความสูญเสียมีมาก ซึ่งแบบนี้มันสะเทือนใจมาก คือชีวิตไม่เหลือใครอีกแล้ว แต่สุดท้าย เขายังมีเราอยู่ ยังติดต่อเราได้ ตอนนี้เรายังคุยกันอยู่”*

ในระยะการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้การเยี่ยมผู้ต้องขังของมูลนิธิฯ ต้องชะงักลง เพราะเรือนจำที่ออกเยี่ยมอยู่ในพื้นที่สีแดงทั้งหมด แต่คุณขวัญชัยไม่ได้หยุดถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกับผู้ต้องขังที่เรือนจำ

“ตอนนี้เราติดต่อโดยทางจดหมาย ซึ่งเขาจะเขียนมาหาเราว่าเป็นยังไงบ้าง โควิด-๑๙ ถามข่าวคราวกันว่าเป็นยังไง หลังโควิด-๑๙ ค่อยกลับไปเจอกันใหม่ สื่อสารทางจดหมาย เราก็บอกฝากบอกทุกคนด้วยว่ารักษาสุขภาพ เหมือนเราคุยกับเพื่อน ทุกคนก็จะทราบสถานการณ์ดีว่าตอนนี้เกิดอะไรขึ้น”

"ผู้ต้องขังบางคนส่งใบสั่งยามาให้เราไปซื้อยาให้ ไปตัดแว่นวัดสายตา เราช่วยซื้อยา ตัดแว่นตาให้ตามความต้องการของผู้ต้องขัง เขาอยากได้อะไร ขาดอะไร เพราะคนกลุ่มนี้คือต่างชาติ แน่นอนว่ายากจน ไม่มีเงินในบัญชีเลย สิ่งที่เราสามารถช่วยเหลือให้เขาดำเนินชีวิตในเรือนจำได้ เราก็จะช่วยเหลือ เรามีงบประมาณในส่วนนี้ ค่ายา แว่นตา ถ้าเข้าไปเยี่ยม ก็ไปซื้อของให้ เช่น ของจำเป็นต้องใช้ สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ใช้ภายใน ๑ เดือน ครอบคลุม ๑ เดือน และเดือนต่อไปค่อยซื้อให้ใหม่"

คุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง

สำหรับคุณขวัญชัย ช่วงเวลาที่ทำงานเยี่ยมผู้ต้องขังมายาวนานนับสิบปี ได้เห็นความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์มากมายนับไม่ถ้วน

"สังคมมองผู้ต้องขังเป็นคนโหดร้าย แต่อีกมุมหนึ่งเขาน่าสงสาร ถูกคุมขังมานาน สูญเสียทุกอย่าง พ้นโทษออกมายังเจอกับการประณามของสังคม มุมที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้เห็น คือความน่าสงสารของผู้ต้องขัง ที่น้อยคนจะเห็นความเป็นมนุษย์ของพวกเขา เขาไม่ได้ถูกให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์"

คุณขวัญชัยเล่าว่า **ครั้งหนึ่งคุณพ่อโอลิเวียร์เคยยกตัวอย่างกับผู้ต้องขังว่า สมมุติมีเงิน ๒๐ บาท เวลาขยำๆ และคลี่ออกมายังมีค่า ๒๐ บาทหรือไม่ เท่ากับตอนที่แบงค์ใหม่ๆ ราคา ๒๐ บาทหรือเปล่า**

*"เขาบอกประโยคนี้ทำให้เขาจำไปตลอดว่า**เขาเป็นคนที่มีคุณค่า แม้จะผ่านการถูกขยำยับยู่ยี่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีคุณค่าในตัวเอง** เขาชอบมาก เป็นกำลังใจให้เขาที่รู้สึกว่าไม่มีคุณค่าแล้ว หรือคิดว่าทำไมชีวิตคนคุกเป็นอย่างนี้ให้เอาเรื่องนี้เยียวยาจิตใจของเขาทุกครั้งที่รู้สึกหมดกำลังใจ ทำให้เขามีกำลังใจในชีวิต"*

คุณขวัญชัยกล่าวทิ้งท้ายว่า *"อยากให้ทุกคนรู้สึกว่าผู้ต้องขังไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด อยากให้มองว่าเขาเป็นคนเหมือนกัน เราทุกคนเคยทำผิดพลาดในชีวิต มากบ้างน้อยบ้าง ด้วยเหตุและปัจจัยที่แตกต่าง เงื่อนไขของแต่ละชีวิตที่ต่างกัน เราทำผิดแล้วไม่มีใครสบายใจ เราอยากได้รับการให้อภัย อยากกลับตัว แน่นอนเขาทำผิด ได้รับโทษคือจำคุกแล้ว อยากให้มองในความเป็นมนุษย์ว่าชีวิตหนึ่งมีค่าเหมือนกัน เขามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน*

พูดแบบคริสต์ก็คือ ทุกคนเป็นฉายาของพระเป็นเจ้า ทุกคนเป็นภาพลักษณ์ของพระเป็นเจ้า เรามองเห็นพระเยซูในตัวของพวกเขาไหม อยากให้ทุกคนมองเห็นพระเยซูในตัวพวกเขา และเราก็ต้องทำให้เขาเห็นพระเยซูในตัวเราด้วย"

ท่ามกลางการสูญสิ้นอิสรภาพและเสรีภาพ มีชีวิตในพันธนาการและการคุมขัง รวมถึงการถูกประณามจากผู้คนในสังคมว่าเป็นคนเลวร้ายและน่าหวาดกลัว ผู้ต้องขังหลายคนมืดมนและมองไม่เห็นแสงสว่างใดๆ ในชีวิต แต่อย่างน้อยสิ่งที่ผู้ต้องขังจำนวนไม่น้อยได้รับรู้คือพวกเขายังมี 'เพื่อน' ที่พยายามเป็น 'แสงไฟ' ให้พวกเขาได้มองเห็นทิศทางที่จะก้าวต่อไปในอนาคต

ภาพ: โรงพยาบาลราชทัณฑ์

Soul
อัศจรรย์วิญญาณอลเวง

Soul ภาพยนตร์การ์ตูนจากพิกซาร์ที่เด็กๆ ดูแล้วอาจจะเซ็งเพราะเนื้อหาค่อนข้างซับซ้อน เรื่องราวของ **โจ การ์ดเนอร์** (พากย์เสียงโดย เจมี ฟ็อกซ์) หนุ่มใหญ่ผิวสีที่เพิ่งจะได้รับการบรรจุเป็นครูประจำสอนวิชาดนตรีชั้นมัธยมต้น ผู้เป็นแม่ของเขารู้สึกดีใจมากกับการได้ "งานประจำ" ที่มั่นคงพร้อมประกันสุขภาพและบำนาญของเขา แต่สำหรับเขาแล้ว.. มันยังไม่ใช่อะแม่ ดูเหมือนว่าเขาจะออกแนวเฉยๆ เบื่อๆ กับงานที่ทำอยู่ แม้ว่ามันจะเกี่ยวกับดนตรีที่เขารักก็ตาม ทั้งชีวิตของเขาหลงใหลแต่ดนตรีแจ๊ส ความฝันของเขาน่ะหรือ คือ การขึ้นแสดงคอนเสิร์ตดนตรีแจ๊สบนเวที

ภาพ: i.redd.it

โจไล่ล่าความฝันโดยการสมัครเข้าคัดเลือกนักดนตรีแจ๊สหลายครั้ง ช่างน่าเสียดายที่ฝีมือของเขาไม่เข้าตาใครเลย แต่แล้วความฝันของเขาก็เป็นจริง เมื่อ **โดโรเธีย วิลเลียมส์** เลือกเขาให้ร่วมวงกับเธอเพื่อแสดงบนเวทีในคลับแจ๊สชื่อดังแห่งนิวยอร์ก โจเดินกลับบ้านอย่างหนูน้อยร่าเริงสุดๆ แต่ความฝันเขาดับวูบ เมื่อจิตวิญญาณโจหลุดลอยออกจากร่างเข้าสู่สภาวะโคม่า หลังจากที่เขาเดินตกท่อกลางถนน (แสดงว่าการเปิดฝาท่อทิ้งไว้มีในทุกแห่งทั่วโลก มิใช่เฉพาะกรุงเทพฯ เท่านั้นแฮ่ๆๆ)

"ไม่..ชีวิตฉันเพิ่งจะเริ่มต้นนะ ฉันต้องไปแสดงดนตรี มันคือฝันของฉัน" วิญญาณโจร้องโวยวายขึ้นเมื่อรู้ว่าอยู่บนเส้นทางแห่งความตาย เขาวิ่งหนีออกจากเส้นทางนั้นจนไปโผล่ที่ดินแดนก่อนโลก ที่นี่จะมีวิญญาณพี่เลี้ยงคอยแนะแนวแรงบันดาลใจให้วิญญาณอยากจะไปเกิดบนโลก และเป็นโซนที่บ่มเพาะสันดานและบุคลิกภาพของวิญญาณแต่ละดวง เมื่อเกิดเป็นคนก็จะมีสไตล์ตามที่ได้เลือกไว้ก่อนแล้ว

หนังได้ปลดปล่อยความเชื่อเรื่องบุญบาปที่กำหนดชะตาชีวิตในชาติหน้าทิ้งไป ไม่มีเวรกรรมในชาติก่อนที่ต้องชดใช้ โจได้พบกับวิญญาณอายุหลายร้อยปีเพราะไม่ยอมไปเกิด **หมายเลข ๒๒** (พากย์เสียงโดย ทีนา เฟย์) แม้จะมีวิญญาณพี่เลี้ยงระดับเซเลบริตี้ชื่อดังเป็นที่เลื่องลือของโลกคอยชี้แนะ ไม่ว่าจะเป็นพระนางมารีอ็องตัวแน็ต มูฮัมหมัดอาลี คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส แม่ชีเทเรซา และอับราฮัม ลินคอล์น ฯลฯ แต่ ๒๒ ก็เห็นว่าชีวิตของมนุษย์พวกนั้นไม่มีอะไรน่าประทับใจจนทำให้เธออยากไปเกิด...

วิญญาณของโจได้เป็นพี่เลี้ยง ๒๒ แต่เธอรู้สึกตลกเมื่อเห็นภาพตอนยังมีชีวิตของโจ เพราะชีวิตโจมีแต่เรื่องผิดหวัง แต่ก็สงสัยว่าในเมื่อชีวิตมีแต่เรื่องเศร้า

แล้วทำไมเขายังอยากกลับมามีชีวิตที่น่าสมเพชอีกล่ะ ด้วยความอยากรู้ ๒๒ จึงพาโจไปหา **มูนวิน** หนุ่มฮิปปี้ที่เหมือนจะมึนเมาสมุนไพรใบแฉกที่เริงระบำอยู่ในภาพฝันของตัวเองตลอดเวลา เขาสามารถถอดจิตวิญญาณให้มาล่องลอยอยู่ใน "โลกส่วนตัว" ทำให้เขาหลุดพ้นจากทางโลกเป็นช่วงๆ

หนังเปรียบเทียบกับห้วงเวลาที่คนเรามีสมาธิจดจ่อกับบางสิ่งจนลืมทุกอย่างรอบตัว มูนวินบอกว่าคนที่มีโลกส่วนตัวสูงๆ จนหมกมุ่น พวกนี้เหมือนวิญญาณหลงทางจนเลิกใช้ชีวิต พวกนี้จะมีอารมณ์เกรี้ยวกราด สีหน้าเนื้อตัวดำมืด และเดินงุ่นง่านก้มหน้าก้มตามองพื้น เหมือนพวกที่บ้าทำงานไม่ลืมหูลืมตา รวมถึงพวกติดเกมส์ ติดสมาร์ทโฟนด้วย

มูนวินกำลังทำพิธีส่งวิญญาณโจกลับเข้าร่าง ขณะที่ประตูมิติกำลังเปิดออกนั้น โจได้เซถลาไปชนกับร่างของ ๒๒ ทั้งคู่ตกลงมาบนเตียงในโรงพยาบาลที่โจนอนอยู่โดยไม่ทันตั้งตัว เกิดข้อผิดพลาดใหญ่หลวงขึ้น เมื่อวิญญาณของ ๒๒ ไปอยู่ในร่างโจ วิญญาณของโจไปอยู่ในร่าง **วิทเท่น** แมวบำบัด ส่วนวิญญาณแมวกระเด็นไปอยู่บนทางเดินสู่ความตาย

การมีตัวตนอยู่บนโลกในร่างของโจ ทำให้ ๒๒ ได้รู้จักกับความหิวโหยและคลั่งไคล้กับพิซซ่า โดนัท ทอฟฟี่ อมยิ้ม ที่ได้กินเป็นครั้งแรก เธอให้ความสนใจกับทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว เธอหลงใหลเสียงเพลงจากนักร้องวณิพกที่สถานีรถไฟใต้ดิน เธอซาบซึ้งกับภาพพ่อจูงมือลูก และเพื่อนกำลังปลอบใจเพื่อน เธอเห็นว่าหลอดด้ายของ**แม่โจ**ช่างเป็นสิ่งของที่น่ารัก เธอสนใจถามถึงความฝันของ **เดส** ช่างตัดผมเพื่อนของโจ

เดสใฝ่ฝันอยากเป็นสัตวแพทย์ จึงลาออกจากกองทัพ แต่บังเอิญลูกสาวเขาป่วยต้องใช้เงินจำนวนมากรักษา เขาจึงละทิ้งการเรียนสัตวแพทย์เพราะต้องใช้เงินเยอะ และหันเหชีวิตมาเป็นช่างตัดผม ๒๒ ถามต่อว่า *"แล้วนายไม่รู้สึกหรือว่าชีวิตของนายพังทลายไร้ค่า เพราะไม่ได้เป็นอย่างที่ฝัน"* โจที่นอนฟังอยู่ในร่างแมวรู้สึกแปลกใจมาก เมื่อเดสตอบว่า *"ไม่เห็นจะเป็นไร ฉันมีความสุขทุกวันกับการเป็นช่างตัดผม ฉันได้ช่วยเหลือผู้อื่นในอีกรูปแบบหนึ่ง และฉันก็ดีใจนะโจ ที่ได้คุยกับนายเรื่องอื่นๆ ที่ไม่ใช่แค่เรื่องดนตรีแจ๊ส"* โจในร่างแมวนิ่งคิด ...นี่เขาไม่เคยสนใจจะรับฟังเรื่องอะไรๆ ของใครๆ เลยหรือ เขามีแต่ยัดเยียดให้คนอื่นฟังแต่เรื่องของเขา

เมื่อได้เวลาประตูมิติเปิดอีกครั้ง มูนวินกำลังจะสลับวิญญาณโจให้ได้เข้าร่างของเขา แต่ตอนนี้ ๒๒ กำลังหลงใหลกับการใช้ชีวิตบนโลก โจบอกว่า *"สิ่งที่เธอเห็นนั้นมันไม่ใช่ความหมายของการมีชีวิต มันเป็นแค่เรื่องทั่วๆ ไปในชีวิตประจำวัน ที่เธอชอบดนตรีและเรื่องอื่นๆ เป็นเพราะเธออยู่ในร่างฉัน และได้เวลาที่เธอจะต้องออกจากร่างฉันแล้วนะ"* (จริงๆ โจน่าจะกลัวว่า ๒๒ จะยึดร่างเขา ทำให้เขากลับเข้าร่างไม่ได้มากกว่า) ๒๒ รู้สึกแย่มากๆ การไม่มีแรงบันดาลใจนั้นทำให้เธอเป็นวิญญาณที่มีปัญหาและไร้ค่า เธอจึงลุกขึ้นวิ่งเตลิดหนีไป ทำให้ **เทอรี่** เจ้าหน้าที่ตรวจนับวิญญาณ ดักจับวิญญาณของทั้งคู่กลับไปได้

ผู้ดูแลวิญญาณแปลกใจมาก เมื่อตั๋วไปเกิดของ ๒๒ ที่เคยบิดเบี้ยวเพราะขาดแรงบันดาลใจนั้น บัดนี้มันเต็มกลมดิก ซึ่งหมายความว่า ๒๒ พร้อมที่จะไปเกิดแล้ว แต่ความน้อยใจทำให้เธอเขวี้ยงตั๋วไปโลกทิ้งและหายตัวไป โจหยิบตั๋วแล้วกระโดดกลับมายังโลก เขาตรงดิ่งไปที่ผับเพื่อเล่นเปียโนร่วมวงกับ**โดโรเธีย วิลเลียมส์** เขาแสดงอย่างมีความสุขสมหวังอิ่มเอมใจที่ได้เติมเต็มจิตวิญญาณให้ฟูเฟื่องได้ เสียงปรบมือชื่นชมเขาดังกึกก้องสนั่นผับ ในที่สุดเขาก็ทำตามเป้าหมายในชีวิตได้สำเร็จ...

“ผมคิดว่าผมคงจะมีความสุขมากที่ได้แสดงคอนเสิร์ต แต่..มันไม่ใช่ ทำไมผมรู้สึกเฉยๆ กับมัน” โจมีสีหน้างงๆกับตัวเอง.. *“ฉันเคยได้ฟังเรื่องหนึ่ง ปลาเด็กว่ายน้ำไปถามปลาชราว่า มหาสมุทรไปทางไหน ปลาชราบอกว่า ก็ที่พวกเราว่ายอยู่นี่แหละคือมหาสมุทร ไม่จริงหรอก ที่นี่มันแค่ทะเลธรรมดาๆ ไม่ใช่มหาสมุทรสักหน่อย ปลาเด็กเถียง..”* โดโรเธียบอก...

โจได้ยินแล้วนิ่งอึ้งไป จิตวิญญาณของเขามาถึงจุดเปลี่ยน เมื่อทำความฝันได้สำเร็จ แค่นี้น่ะหรือ เป้าหมายของชีวิต มันก็งั้นๆ มันไม่มีอะไรเลย เขาจ้องมองเศษสิ่งของที่ ๒๒ เก็บรวบรวมไว้ มีทั้งเศษโดนัท พิซซ่าหลอดด้าย แกนไม้ลูกอม และใบไม้หนึ่งใบ

บัดนี้เขารู้แล้วว่าแรงบันดาลใจและเป้าหมายชีวิตของ ๒๒ คืออะไร เขาเข้าใจแล้วว่าทำไมวิญญาณพี่เลี้ยงดวงอื่นๆ ที่มีชื่อเสียง จึงไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเกิดให้กับ ๒๒ ได้ คนเราต้องมีเป้าหมายและต้องทำความฝันให้สำเร็จจริงหรือ มิฉะนั้นชีวิตจะไร้ค่าไร้ประโยชน์ใดๆ งั้นหรือ แล้วหากผิดหวัง เราจะทำอย่างไรกับชีวิตที่เหลืออยู่ล่ะ เรามีความสุขเพราะมีคนชื่นชม หรือเรามีความสุขเพราะเราพอใจชีวิตเราเอง โดยไม่ต้องการคำยกย่องจากใคร

แรงบันดาลใจของ ๒๒ คือ ชีวิตที่เรียบง่าย ได้ใช้เวลาทำสิ่งที่ชอบ นั่งกินลมชมวิว พูดคุยกับคนที่เรารัก ชีวิตดาดๆ ธรรมดาๆ ไม่มีอะไรหรูหราฟู่ฟ่า (นั่นสินะ โลกเราถึงปั่นป่วนวุ่นวายแบบนี้เพราะวิญญาณอย่าง ๒๒ มีน้อยนี่เอง) เมื่อโจสำนึกได้ เขาก็ตั้งสมาธิไปหามูนวินในโลกส่วนตัว และช่วยกันตามหา ๒๒ ที่ตอนนี้กลายเป็นวิญญาณเกรี้ยวกราดไปแล้วเพราะคิดว่าตัวเองไร้ค่า

นี่เป็นครั้งแรกในชีวิตที่โจคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่น เขาคืนตั๋วไปโลกและพร้อมที่จะเดินทางไปสู่ความตาย เพื่อให้ ๒๒ ได้ไปเกิด ได้ใช้ชีวิตในสไตล์เธอ ผลจากการที่โจทำให้ ๒๒ ยอมไปเกิดได้ ผู้ดูแลวิญญาณจึงแอบช่วยเหลือให้เขาได้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง ตลอดชีวิตที่ผ่านมา เขาดิ้นรนเพื่อทำฝันให้เป็นจริง แต่เมื่อพบมันเขากลับไม่มีความสุข นับแต่นี้เขาจะออกไปใช้ชีวิตให้คุ้มค่าทุกนาที

“คนเราเกิดมาทำไมนะ” เชื่อว่าหลายคนคงเคยถามตัวเองหรือคนอื่นด้วยประโยคนี้ เนื้อในหนังเรื่องนี้ก็ได้ตั้งคำถามนี้ผ่าน ๒๒ เช่นกัน นั่นสินะ! คนเราเกิดมาทำไม? คนที่เกิดมามีต้นทุนชีวิตดีและประสบความสำเร็จก็จะมีคำตอบที่สวยงามควรค่าที่จะเกิด ในขณะที่คนเกิดมาแล้วมีต้นทุนชีวิตลำบากขัดสน คำตอบคงไม่แฮปปี้นักคนเราต้องการอะไรกันแน่ในชีวิต ชื่อเสียง เงินทอง ข้าว ปลาอาหาร ฯลฯ ทั้งหมดทั้งมวล แมวอินดี้คิดว่า สิ่งที่คนเราต้องการจริงๆ คือ ความสุข เราพยายามทำทุกอย่างที่ต้องการให้สำเร็จ เพราะเราคิดว่ามันจะทำให้เรามีความสุข แต่หากทำสำเร็จแล้ว แต่กลับไม่มีความสุขเหมือนที่โจรู้สึกล่ะ? ก็คงต้องทบทวนชีวิตเราใหม่ ความพอใจและความพอดีในชีวิตของเราอยู่ที่ตรงไหน?

แมวอินดี้เชื่อว่าคนส่วนใหญ่เป็นเช่นโจ ที่ยอมทำได้ทุกอย่าง เพื่อให้สิ่งที่ตัวเองใฝ่ฝันสำเร็จลุล่วง บางคนยอมถูกกดขี่ข่มเหง บางคนเห็นแก่ตัว บางคนไม่เคยเอาใจใส่คนในครอบครัว เพื่อนฝูง หรือหยิบยื่นน้ำใจช่วยเหลือให้ใคร มีเพียงตัวเองเท่านั้นที่สำคัญที่สุด มองดูรอบๆ ตัวสิ..ล้วนมีแต่วิญญาณหมกหมุ่นที่พยายามไปให้ถึงเป้าหมายในชีวิตทั้งนั้นเลย สิ่งที่หนังพยายามบอกผ่านมูนวิน คือ คนเราหมกหมุ่นกับบางอย่างได้ แต่ต้องออกไปใช้ชีวิตด้วย ยังมีเรื่องอื่นๆ ที่น่าจะทำอีกมากมายในชีวิต

เงียบๆ สิ! หลับตา แล้วตั้งใจฟังดีๆ...เราจะได้ยินเสียงคนรอบข้างเรากรีดร้อง *“ฉันอยากออกไปใช้ชีวิต”* ..ก็ออกไปซิจะกลัวอะไร.. *“ไปไม่ได้ ไม่มีตังค์ แฮ่ๆๆ”*

“ใจเขา ใจเรา ใจแผ่นดิน” กับการเผชิญปัญหาใหญ่อีกระลอกหนึ่ง ของชาวกะเหรี่ยงบางกลอย

เจ้าหน้าที่สนธิกำลัง นำชาวกะเหรี่ยงบางกลอย ออกจากใจแผ่นดิน รวมถึง ‘หน่อแอะ’ ลูกปู่คออี้

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวกะเหรี่ยงบางกลอย-ใจแผ่นดิน กลับมาปะทุเผชิญปัญหากันอีกครั้ง เหมือนหนังโศกนาฏกรรมที่ฉายซ้ำอย่างไม่รู้จบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยงบางกลอยอย่างหนักหน่วง

หากย้อนกลับไปดูร่องรอยประวัติศาสตร์ชุมชน ก็จะรับรู้กันดีว่าพื้นที่ดั้งเดิมของชาวบ้านบางกลอยนั้นได้อาศัยอยู่กันมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว ต่อมาได้ถูกประกาศให้เป็นเขตป่าไม้ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ โดยที่ชาวบ้านอยู่อาศัยมาแต่ดั้งเดิมไม่ได้มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายดังกล่าว อีกทั้ง พ.ร.บ. ฉบับนี้ออกมาเพื่ออนุญาตให้ทำสัมปทานป่าไม้ ต่อมาพื้นที่หมู่บ้านบางกลอยถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และใน พ.ศ.๒๕๒๔ รัฐบาลประกาศให้พื้นที่หมู่บ้านบางกลอยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านถูกบังคับให้อพยพออกจากบ้านเกิด ลงไปอยู่ในพื้นที่ที่รัฐจัดสรรให้ที่หมู่บ้านบางกลอยล่าง แต่ชาวบ้านอยู่ไม่ได้ เพราะพื้นที่ของรัฐไม่ใช่พื้นที่ดั้งเดิมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต ชาวบ้านจึงตัดสินใจอพยพกลับขึ้นไปอยู่ ณ ที่แห่งเดิม เพราะมันคือแผ่นดินถิ่นเกิด

แต่สิ่งที่หน่วยงานรัฐทำ คือ นำกำลังเจ้าหน้าที่ทหาร ป่าไม้ เข้าไปเผาบ้านและยุ้งข้าวของชาวบ้าน จนชาวบ้านต้องหนีตาย ก่อนที่รัฐจะประกาศให้ลงมาอยู่ข้างล่าง โดยบอกว่าจะมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยและที่ทำกินให้ และจะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

แต่สุดท้าย ชาวบ้านบางกลอยต้องทนทุกข์ทรมานกับคำสัญญาของภาครัฐที่บอกว่าจะพัฒนาคุณภาพชีวิต บอกว่าจะจัดหาที่ดินทำกินที่เหมาะสมต่อการเกษตรให้ มีโครงการมากมายและงบประมาณกว่า ๓๐๐ ล้านบาทเข้าไปในพื้นที่ แต่ทุกวันนี้ชาวบ้านบางกลอยเกือบทุกหลังคาเรือนมีหนี้กว่า ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมาเมื่อเกิดโรคระบาดโควิด-๑๙ ชาวบ้านบางกลอยไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตได้ จึงตัดสินใจจะกลับขึ้นไปยังบ้านบางกลอยเดิม หรือใจแผ่นดิน

กระทั่ง ชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย กว่า ๕๐ ชีวิต ได้ตัดสินใจเดินเท้ากลับขึ้นไปทำกินในพื้นที่บน ใจแผ่นดิน’ จนทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เข้าจับกุม ดำเนินคดี และพยายามกดดันชาวบ้าน โดยมีการสนธิกำลังเตรียมนำตัวชาวบ้านกลับลงมา ซึ่งประเด็นนี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพการ

แก้ปัญหาที่ดินและทรัพยากรที่ล้มเหลวของรัฐ และปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ แม้จะมีมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ก็ตาม จนทำให้ประเด็นนี้ได้กลับเข้ามาอยู่ในความสนใจของสังคมโลกโซเชียลอีกครั้ง และได้มีกระแส #saveบางกลอย ไปทั่วประเทศ

เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ที่คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดงานเสวนาออนไลน์ หัวข้อ **"(ละเมิด) สิทธิชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงใจแผ่นดิน"**

ผศ.ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บอกเล่าให้ฟังว่า เรื่องกะเหรี่ยงใจแผ่นดินเป็นเรื่องที่ยืดยาวมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ จนถึงปีนี้ปี ๒๕๖๔ ก็ ๑๐ ปีแล้ว เข้าใจว่าช่วงปี ๒๕๕๔ ที่ถูกเผาไล่รื้อลงมา เราที่อยู่ภาคเหนือก็ตกใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะภาพที่ปรากฏออกมา เป็นภาพการเผาบ้านชาวบ้านที่อยู่บริเวณใจแผ่นดิน เรามีความรู้สึกไม่เข้าใจว่ายุค พ.ศ. ที่ประเทศไทยก็ก้าวหน้ามาเยอะแล้ว เราเรียกร้องประชาธิปไตยมาจนถึงปี ๒๕๕๔ เราเรียกร้องการยุติความรุนแรงทุกรูปแบบ แต่ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ มีประชาชนชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในป่าลึกเข้าไป ที่ถูกเรียกว่าเป็น 'คนกะหร่าง' ประชาชนก็ตกใจ ไม่รู้ว่าเขาคือใคร จนตอนหลังเราได้รู้ว่าเป็นคำที่ปกาเกอะญอทางผืนป่าเพชรบุรีถูกคนข้างนอกเรียกกัน

ผศ.ดร.มาลี บอกว่า เพราะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ยอมรับความจริง ว่าคนต้องอยู่กับป่า จึงได้ใช้กฎหมายฉบับต่างๆ และมาพร้อมกันกับอำนาจชุดหนึ่งที่เข้ามาควบคุมพื้นที่ ทำให้พื้นที่ป่านั้นต้องมีความบริสุทธิ์

"ยกตัวอย่าง การอพยพชาวบ้านผาช่อ มาอยู่ที่จังหวัดลำปาง เคยไปเยี่ยมหมู่บ้านนี้ครั้งหนึ่ง แม้จะถูกอพยพมาอยู่ใกล้ถนนหนทาง มีแท็งก์น้ำสูง ก็คิดว่ามีระบบน้ำอย่างดี แต่ปรากฏไม่มีน้ำ ก็เหมือนกันกับบ้านโป่งลึกบางกลอยที่ถูกอพยพลงมา แต่ที่ผาช่อ ผู้หญิงส่วนหนึ่งต้องไปมีอาชีพพิเศษ คนแก่ฆ่าตัวตาย เกิดขึ้นในปี ๒๕๓๗ เพื่อแสดงให้เห็นว่า นี่เป็นการพยายามต่อสู้ ยืนยันสิทธิของคนที่อยู่กับป่า"

ภาพ: ilaw.or.th

ภาพ: prachatai.com

นพ.นิรันดร์ พิทักษ์-วัชระ อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้บอกย้ำว่า ชาวกะเหรี่ยงบางกลอยนั้น มีสิทธิในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งตนได้ไปดูแลชาวกะเหรี่ยงและชาติพันธุ์ต่างๆในเรื่องการจัดการที่ดิน เนื่องจากชุมชนมีเรื่องร้องเรียนมาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเยอะมาก คำว่า 'ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม' ทำให้เห็นมิติเรื่องวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น

"ปัญหาที่สังคมไทยและรัฐยังไม่เข้าใจและยอมรับเรื่องชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เพราะสังคมยังไม่รับแนวคิดหลายเชื้อชาติ ก็จะมีอคติที่ไปเชื่อมโยงเรื่องปัญหาความมั่นคง"

พร้อมระบุด้วยว่า รัฐมองกฎหมายในเชิงอำนาจ ไม่ได้มองเรื่องความเป็นธรรมหรือความถูกต้อง ไม่ใช้หลักนิติรัฐ *"ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ต้องการให้เกิดนิติธรรม แต่ที่ผ่านมามันเป็นนิติ–อธรรมมากกว่า ที่เป็นการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เป็นธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้มิติการมองคนที่อยู่กับป่าว่าเป็นคนที่ตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งมีการยืนยันใน พ.ร.บ.ป่าไม้ และ พ.ร.บ.อุทยานฯ การประกาศเป็นเขตป่าอุทยานที่บริเวณใจแผ่นดินเพิ่งประกาศเมื่อปี ๒๕๒๔ แต่ชาวบ้านกะเหรี่ยงที่ใจแผ่นดินอยู่ในพื้นที่มาร่วม ๑๐๐ ปี หลักฐานคือ ปู่คออี้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เกิดปี ๒๔๕๔"*

"ซึ่งหมายความว่า มติ ครม. ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ และมติ ครม. ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ก็ยอมรับว่าการอยู่ก่อนประกาศเขตป่าต้องมีสิทธิในการทำกิน รัฐมีนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิต ถ้าเรายอมรับในความเป็นอัตลักษณ์หรือชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายแล้ว รัฐต้องไปเพิกถอนป่า ต้องยุติการจับกุมและตั้งกรรมการกำหนดพื้นที่ต่างๆ แต่ปรากฏว่าหน่วยงานไม่ได้ถือเป็นแนวปฏิบัติ กลับไปยึดถือ พ.ร.บ.ป่าไม้ และ พ.ร.บ.อุทยานฯ ที่มาทีหลังชาวบ้าน การที่หน่วยงานของรัฐพยายามผลักดันชาวบ้านที่บางกลอยบนและใจแผ่นดินลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง การผลักดัน ขับไล่ ทำลายทรัพย์สินเป็นการละเมิดสิทธิชุมชน ละเมิดสิทธิในการใช้ประโยชน์และทำมาหากิน ผิดกฎหมายนะครับ ตามรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายแม่บท"

นพ.นิรันดร์ บอกอีกว่า ในปี ๒๕๕๔ และปี ๒๕๕๗ ตนได้ส่งคณะทำงานลงไปหาข้อมูลอย่างละเอียดในพื้นที่ พบว่าบริเวณที่ถูกโยกย้ายจากใจแผ่นดินลงมา จริงอยู่ที่มีโครงการพระราชดำริฯ มีการอุดหนุนเรื่องการเกษตร แต่ต้องยอมรับว่ามันไม่เพียงพอที่จะทำให้เขาอยู่ได้ เพราะพื้นที่ที่บางกลอยล่างมันทับซ้อนเรื่องพื้นที่ทำกิน ดินไม่เหมาะกับการเกษตร จึงมีชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งที่ต้องไปทำมาหากิน ขายแรงงาน แต่พอเกิดโควิด-๑๙ ลองคิดดูว่าแรงงานที่ตกงานมีเป็นล้านคน คนที่นั่นก็ต้องตกงาน

"เหตุผลที่พวกเขายืนยันว่าทำไมต้องไปบางกลอยบน ปู่คออี้บอกว่าก็เพราะพวกเขามีข้าวกิน ปลูกพริกขายบ้าง ถึงจะน้อยแต่อยู่ได้ อยู่ข้างล่างมีเงินจริงแต่มันไม่พอใช้ ท่านลองคิดว่าสถานการณ์โควิดมันทำให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อคนด้อยโอกาสและเปราะบาง คนที่นั่นลำบากกว่าหลายร้อยหลายพันเท่า เป็นเหตุผลง่ายๆ เลยครับที่เขาต้องกลับไปเพื่อความมั่นใจ" นพ.นิรันดร์ บอกเล่าทิ้งท้าย

เช่นเดียวกับ **สุรพงษ์ กองจันทึก ประธานมูลนิธิผสานวัฒนธรรม** ก็ยืนยันว่า รัฐต้องให้ชาวบ้านกลับขึ้นไป และสร้างบ้านกลับคืนให้กับชาวบ้านด้วย โดยอ้างถึงคำตัดสินของศาลปกครองสูงสุดที่ตัดสินไปแล้วว่า เจ้าหน้าที่ทำผิดกฎหมาย

"ที่ผ่านมา สถานการณ์น่าเป็นห่วง เพราะนอกจากจะไม่เยียวยาชาวบ้านแล้ว ยังนั่งเฮลิคอปเตอร์เข้าไป ไปให้ข่าวว่าชาวบ้านทำผิดกฎหมาย ฉะนั้น กรมอุทยานฯ ต้องรีบดำเนินการตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ยุติการจับกุมดำเนินคดี ไม่ต้องเข้าพื้นที่บินไปคุกคามชาวบ้านแล้ว และคืนสิทธิให้ชาวบ้าน ตอนนี้มีชาวบ้านกว่า ๔๐๐ คนที่ต้องการกลับไป ตอนนี้ยังไปไม่ถึงร้อย ต้องพาเขาไปให้หมด และสร้างบ้านคืนให้เขา ปล่อยให้ชาวบ้านไปอยู่ที่เดิม ทำไร่หมุนเวียนเหมือนเดิม ครอบครัวหนึ่งเขาใช้ไม่เกิน ๒-๓ ไร่

ที่ผ่านมาเขาพิสูจน์ชัดเจนแล้วหลายร้อยปี ว่าชาวบ้านรักษาป่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นอุทยานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจะประกาศเป็นมรดกโลก ก็เพราะมีป่าที่ชาวบ้านเขารักษาไว้ ชาวบ้านเขารู้ว่าตรงไหนถิ่นเสือ ถิ่นช้าง เขาไม่ไปยุ่ง ชาวบ้านอยู่กับจระเข้น้ำจืดมาเป็นร้อยๆ ปี เขาก็อยู่อย่างสงบ ***การที่อุทยานให้ข่าวว่าเจอช้าง จระเข้ บอกว่าอย่าไปรบกวน แต่พอเจอคน กลับจะไม่ให้เขาอยู่ คนเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่านั้น เรามีจิตวิญญาณ เรามีความเชื่อ และที่สำคัญคือเราเป็นคนไทยเหมือนกัน*** *รัฐต้องเข้ามาดูแลจัดการตามกฎหมาย ที่ผ่านมาการไปเผาบ้านไล่รื้อเขา ผิดกฎหมายทั้งนั้น"*

ภาพ: hilight.kapook.com

ผศ.ดร.นัทมน คงเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้พูดถึงเรื่องการที่รัฐพยายามเสนอให้ผืนป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกว่า การเป็นมรดกโลก ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องเอาคนออกจากป่า การเป็นมรดกโลกต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี ฉะนั้น การที่ไทยพยายามเสนอพื้นที่นี้เป็นมรดกโลก แต่ไปไล่เผาบ้าน จะทำให้รัฐไทยไม่สามารถเสนอพื้นที่นี้ให้เป็นมรดกโลกได้ ถ้าอยากเป็นมรดกโลกจริงๆ รัฐต้องบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีธรรมาภิบาล

"ควรมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมและพึงพิงได้ ให้ชาวบ้าน ชุมชน อยู่ในฐานะ

ผู้พิทักษ์ป่า ข้อที่ควรระวังคือ ต้องไม่ใช่การเอาพื้นที่นี้ไปให้คนนอก และแปลงเป็นของนายทุน ต้องเป็นของชาวบ้านใจแผ่นดิน สองคือ ความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ การอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ หลักการอีกข้อที่สำคัญคือ สิทธิในที่ดิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ไม่ง่าย แต่เราจัดการได้”

ซึ่งจากข้อมูลพบว่า ชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตเทือกเขาตะนาวศรี เป็นหนึ่งในชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่กระจายตัวอยู่ใน ๑๕ จังหวัดทั่วประเทศ มีประชากรราว ๔๐๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ คน ชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นชนพื้นเมืองกลุ่มใหญ่ที่สุดในชนพื้นเมืองทั้งหมด ๓๙ กลุ่มในประเทศไทย ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชนพื้นเมืองจากรัฐไทย ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะกล่าวถึงสิทธิของ ‘กลุ่มชาติพันธุ์’ ที่จะใช้ชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองอย่างสงบสุขและไม่ถูกรบกวน แต่ไม่มีกฎหมายไทยฉบับใดใช้คำว่า ‘ชนพื้นเมือง’

และถึงแม้ว่ารัฐไทยจะเป็นหนึ่งใน ๑๔๔ ประเทศที่ลงนามในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง หรือ UNDRIP[๑] นโยบายและกฎหมายฉบับต่างๆ ของภาครัฐก็ยังคงไม่ได้คำนึงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนพื้นเมือง ซึ่งเป็นผลให้ชุมชนชนพื้นเมือง เช่น

ชาวกะเหรี่ยงในผืนป่าแก่งกระจาน ยังคงต้องพบเจอกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายประการ ตั้งแต่การขาดแคลนที่ดินทำกิน ไปจนถึงการถูกดำเนินคดี การไม่ได้รับสัญชาติ และการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สุมิตรชัย หัตถสาร ผู้อำนวยการศูนย์พิทักษ์และฟื้นฟูสิทธิชุมชนท้องถิ่น กล่าวว่า จุดเริ่มต้นปัญหาทั้งหมด เริ่มเมื่อปี ๒๕๓๙ มีการพูดในสื่อหลายสื่อ โครงการอพยพคนที่นั่นมาตั้งแต่ปีนั้น และมีการอ้างถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ซึ่งไม่ใช่โครงการของพระองค์โดยตรง ฉะนั้น เวลาอ้างก็มีนัยยะที่คนเข้าใจไปต่างๆ นานา จึงเป็นจุดตั้งต้น

“หัวหน้าอุทยานฯ คนล่าสุดก็อ้างเรื่องนี้ ว่าการอพยพมา มันเป็นโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ประวัติศาสตร์เริ่มต้นเมื่อปี ๒๕๑๘ เป็นแผนการจัดตั้งหมู่บ้านป่าไม้โยงกับขบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เรื่องความมั่นคง ยุคนั้นมันอยู่ในยุคสงครามเย็น เป็นแนวคิดที่จะเอาพี่น้องออกมาอยู่ในจุดที่ปลอดภัย ก็เกิดแนวคิดการก่อตั้งหมู่บ้าน โดยโครงการนี้เผยแพร่ในเว็บไซต์ โครงการนี้เกี่ยวข้องกับพี่น้องบางกลอย อ้างพระราชดำรัสเกี่ยวกับต้นน้ำเพชร มาจัดทำเป็นโครงการ โดยกองอุทยานฯ ก็มีโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเรื่องการบุกรุกทำลายป่า หน่วยงานรับผิดชอบคือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสภาความมั่นคง ซึ่งมีประเด็นเรื่องความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวตรงนั้นด้วย เพราะมันติดชายแดน”

สุมิตรชัย ตั้งข้อสังเกตอีกว่า เราเห็นแต่ยุทธการตะนาวศรีที่มาจากไหนไม่รู้ เขาตั้งต้นด้วยโครงการนี้ ไม่รู้ว่าเรื่องเดียวกันหรือเปล่า แต่ยุทธการตะนาวศรีพูดถึงการผลักดัน อพยพ จับกุม เขียนในโครงการชัดเจน มีความย้อนแย้งพอสมควรว่า ตกลงแล้วโครงการที่เขาจะทำต่อ กระบวนการที่จะพัฒนาพี่น้องบางกลอยที่ลงมาข้างล่างแล้ว การแก้ไขปัญหาของเขากลับกลายเป็นยุทธการตัวนี้ คำถามคือ ถ้าเราไม่ย้อนไปมองอดีตว่ามีกระบวนการอะไรที่รัฐทำ ไม่ทำหรือไม่มีประสิทธิภาพมากพอ จนทำให้ชาวบ้านไม่สามารถอยู่ได้ด้วย

---

[๑] UNDRIP: The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples

คุณภาพชีวิตที่ดี ต้องกลับไปมองหาสิ่งเหล่านี้ด้วย

"ซึ่งเรื่องนี้เชื่อมโยงกับสิทธิชุมชน เพราะเรื่องการจัดการพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน มีเรื่องความสอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้วย ไม่ใช่แค่กฎหมายล้วนๆ ซึ่งมีความเป็นพหุนิยมทางกฎหมายมากขึ้น หลักการเหล่านั้นที่เกี่ยวข้องก็พูดถึงยูเนสโก และ IUCN ที่ยอมรับเรื่องชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งเป็นหลักการสากล ผมอยากให้เห็นมาตราหนึ่งของกฎหมายรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพประเทศไทยก็เป็นภาคีไปรับปากเขาหลายเรื่องในเวที เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเป็นเรื่องสำคัญมากในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ยอมรับเรื่องชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมด้วย เขียนไว้ในอนุสัญญาฯ ชัดเจน แต่ที่อุทยานแก่งกระจานเสนอ คือ เขาเสนอว่ามันปลอดคน คณะกรรมการของยูเนสโกจึงถามกลับมาหลายครั้งมากว่าสรุปยังไง รัฐต้องมีนโยบายเรื่องนี้ อยู่ในหมวดนโยบายพื้นฐานของรัฐ ใช้คำว่า "รัฐพึง" แต่มันมีนโยบายตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ก็คือมติ ครม. ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ สวมกับ (รัฐธรรมนูญ) มาตรา ๗๐ นี้พอดี"

สุมิตรชัย ยังบอกอีกว่า ขณะนี้มีกระบวนการที่จะยกระดับมติ ครม. ให้มีระดับทางกฎหมายให้สูงขึ้น อยู่ระหว่างการดำเนินการ

พร้อมเสนอว่า กรมอุทยานฯ อย่าใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเดียว เพราะขัดมติ ครม. ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ แน่นอน การคุ้มครองพี่น้องข้างบนเป็นหน้าที่ ส่วนกระบวนการแก้ไขปัญหาก็มาหาทางออกร่วมกัน อย่าใช้มาตรการทางกฎหมายแบบเดิม ด้วยเงื่อนไขปัญหาที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมา ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการถูกละเมิด รัฐต้องยอมรับตรงนี้ จึงเสนอให้ใช้มาตรการทางนโยบาย

นิรันดร์ พงษ์เทพ ผู้ใหญ่บ้านบางกลอย(ล่าง) อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ได้บอกเล่าถึงสถานการณ์ล่าสุด ต่อกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวกะเหรี่ยงบางกลอย หลังจากถูกอพยพลงมาจากบางกลอย(บน) และใจแผ่นดิน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ มาอยู่บางกลอยล่าง ว่ายังมีชาวบ้านบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ทำกิน จึงทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้ตัดสินใจจะกลับขึ้นไปที่พื้นที่ดั้งเดิมที่บางกลอยบน เพื่อไปใช้พื้นที่ทำกินเดิม

"ตอนนี้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานก็ขึ้นไป และขอความร่วมมือให้ญาติของชาวบ้านที่ตัดสินใจกลับขึ้นไปข้างบน ไปเกลี้ยกล่อม หรือตามชาวบ้านกลับลงมา เพื่อพูดคุยเรื่องการแก้ปัญหา แต่เรื่องจัดสรรที่ดินเพิ่ม เจ้าหน้าที่ยังไม่ได้รับปากว่าจะให้ แต่ให้มาคุยกันก่อน ส่วนชาวบ้านที่อยู่ข้างล่างก็เจรจากับเจ้าหน้าที่ ว่าต้องการความชัดเจน ให้มีคณะกรรมการเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหา ทั้งเอกชนและภาครัฐ ไปดูว่าพื้นที่ชาวบ้านเขาทำกินได้หรือไม่ได้ ถ้าได้จริงๆ ค่อยให้ชาวบ้านข้างบนลงมา ซึ่งวันนี้ก็มีเจ้าหน้าที่ขึ้นไปบางกลอยบน เกลี้ยกล่อมให้ชาวบ้านลงมา มีทั้งเจ้าหน้าที่และพี่น้องกะเหรี่ยงในพื้นที่ด้วย ผมถามเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะหัวหน้าอุทยานฯ หรือรองอธิบดีเขาก็บอกว่าจะไม่ยอมไปพูดคุยโดยเด็ดขาด แต่จะให้ลงมาพูดคุยที่บางกลอยล่าง ผมก็เป็นห่วงว่าถ้าชาวบ้านไม่ลงมา จะเกิดความรุนแรงอะไรหรือเปล่า โดยเฉพาะใช้คำว่าจะดำเนินการตามกฎหมาย"

เหตุการณ์ความขัดแย้งเริ่มปะทุ จาก รมว.กระทรวงทรัพย์ฯ จากลงนามไม่คุกคาม ไม่ใช้ความรุนแรง เปลี่ยนเป็นใช้ยุทธการต้นน้ำเพชร ขับไล่จับชาวบ้านบางกลอยเข้าคุก

โดยเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ มีการลงนาม โดยนายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่า จะถอนกำลังเจ้าหน้าที่ออกจากบางกลอย จะไม่มีการคุกคามพี่น้องบ้านบางกลอย ยันรัฐไม่มีนโยบายใช้ความรุนแรง พร้อมเดินหน้าเยียวยาพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกช่วยเหลือชาวบ้าน

ผ่านไปไม่กี่วัน 'ภาคี #save บางกลอย' ได้เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสังคมออนไลน์ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ***"เขาตระบัดสัตย์ มีการใช้ยุทธการพิทักษ์ต้นน้ำเพชร มีการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และทหาร พร้อมขีดเส้นตาย เพื่อหวังขับไล่พี่น้องลงมาจากบ้านบางกลอย-ใจแผ่นดิน ภายใน ๑๘.๐๐ น."***

จนทำให้ 'ภาคี #saveบางกลอย' และประชาชนทั่วไป มาร่วมแสดงพลัง ที่แยกปทุมวัน 'ภาคี #saveบางกลอย' นัดรวมตัว ๕ โมงเย็น / ๑๗.๐๐ น. แยกปทุมวัน โดยระบุข้อความว่า มาร่วมแสดงพลังปฏิบัติการ ชาติพันธุ์ก็คือคน ทำให้รัฐไทยรับรู้ว่า **"คนต้องเท่ากัน ชาติพันธุ์ก็คือคน"** อัดรัฐทรยศตระบัดสัตย์ หลัง ทส.[๒] ขีดเส้นตายไล่ชาวบ้าน พ้น ใจแผ่นดิน' จนส่งผลให้โลกออนไลน์ ต่างร่วมกันจับตากรณีดังกล่าว พร้อมร่วมกันติดแฮชแท็ก #saveบางกลอย ในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านกลุ่มม็อบเฟสต์ (Mob Fest) ก็ได้เผยแพร่ประกาศนัดหมายดังกล่าว โดยระบุว่า *"ตระบัดสัตย์ ผิดคำพูด รักษาสัญญาไม่ได้ ก็ลาออกไป"*

เจ้าหน้าที่สนธิกำลัง นำชาวกะเหรี่ยงบางกลอยออกจากใจแผ่นดิน รวมถึง 'หน่อแอะ' ลูกชายปู่คออี้

วันที่ ๒๒-๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ มีการสนธิกำลัง 'ยุทธการพิทักษ์ป่าต้นน้ำเพชร' โดยได้ร่วมกันดำเนินการตรวจยึดพื้นที่บุกรุกแผ้วถาง พื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน สภ.แก่งกระจาน เพื่อดำเนินคดีบุกรุกป่าตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ รายงานว่า เมื่อเวลา ๑๓.๓๐ น. ชาวบ้านบางกลอยล่าง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เขตงานตะนาวศรี ประมาณ ๕๐ คน ได้เดินทางมาปักหลัก ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หลังทราบข่าวการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมตัวชาวบ้านกว่า ๑๐ คนที่บางกลอยบน-ใจแผ่นดิน หนึ่งในนั้นคือ หน่อแอะ มีมิ วัย ๕๙ ปี บุตรชายของปู่คออี้-โคอิ มีมิ

มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ ยังเปิดเผยรายละเอียดว่า ได้ติดต่อสัมภาษณ์ผู้แทนชาวบ้านบางกลอยล่างคนหนึ่ง โดยระบุรายละเอียดว่า

[๒] ทส. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หลังจากได้ข่าวว่าเจ้าหน้าที่นำตัวชาวบ้านราว ๑๐ คน จากบ้านบางกลอยบนลงมา จึงมาเพื่อให้เห็นว่าจะทำอะไรกับชาวบ้านบ้าง แต่เจ้าหน้าที่ไม่ให้เข้าไปข้างใน และมีการติดป้ายห้ามเข้าหากฝ่าฝืนมีโทษตามกฎหมาย และตัวแทนชาวบ้านดังกล่าวแสดงข้อห่วงกังวลว่าจะมีการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งมีโทษหนักคือจำคุกตั้งแต่ ๔-๒๐ ปี ปรับ ๔ แสนถึง ๒ ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และกังวลว่า หน่อแอะ มีมิ จะฆ่าตัวตาย

ขณะที่ชาวบ้านคนดังกล่าวได้ระบุยืนยันแนวทางตามบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ที่ทำเนียบรัฐบาล และให้คณะทำงานแก้ไขปัญหาของชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย จังหวัดเพชรบุรีลงมาเป็นตัวกลางแก้ไขปัญหา

.“จริงๆ แล้วก็มีข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาแล้ว มีกรรมการแล้ว ก็คุยกันแล้วว่าจะหาทางออกร่วมกัน แต่มาออกหมาย แล้วควบคุมตัวแบบนี้ มันไม่ยุติธรรม ไม่ใช่ทางออกที่เราตกลงกันไว้ ผมอยากให้เขาทำตามข้อตกลงเดิม อย่าทำแบบนี้ได้ไหม เรารอให้คณะทำงานฯ มาทำงานก่อน นี่อยู่ดีๆ ไม่พูด ไม่จา ไปเอาชาวบ้านลงมา จะยิ่งขัดแย้งกว่าเดิม” ผู้แทนชาวกะเหรี่ยงบางกลอย กล่าวยืนยัน

ทั้งนี้ บันทึกข้อตกลงฉบับที่ลงนามร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับ นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ร.อ. ธรรมนัส พรหมเผ่า รองประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของ พีมูฟ และนายจตุพร บุรุษพัฒน์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ประกอบไปด้วย ข้อเสนอเร่งด่วน ๓ ข้อ ได้แก่

๑. ถอนกำลังเจ้าหน้าที่ออกจากชุมชนบางกลอยทั้งหมด

๒. หยุดการสกัดการขนส่งเสบียง รวมถึงจุดสกัดเดิม และจุดสกัดเพิ่มเติมทั้งหมด และ

๓. ยุติคดีของสมาชิก ภาคี #SAVEบางกลอย ทั้งหมด ๑๐ คดี กรณียื่นหนังสือต่อรัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

และข้อเสนอต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานร่วมกับสถาบันวิชาการเครือข่ายภาคประชาชน ตัวแทนพี่น้องกะเหรี่ยงที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ ในการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อมูล และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ๖ ข้อ ได้แก่

๑. ให้ชาวบ้านที่ประสงค์กลับไปทำไร่หมุนเวียน และดำรงวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่ที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน สามารถกลับขึ้นไปอยู่อาศัย ทำกิน และดำเนินวิถีชีวิตตามวิถีดั้งเดิมของบรรพบุรุษได้ โดยรับรองสิทธิในการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม

๒. ยุติการใช้กำลังเจ้าหน้าที่เข้าไปตั้งจุดตรวจและลาดตระเวนในหมู่บ้านบางกลอยล่าง รวมทั้งยุติการข่มขู่ คุกคาม หรือใช้ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นกับชาวบ้าน ๓๖ ครอบครัวที่กลับไปอยู่อาศัย และทำกินอยู่ที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน

๓. ยุติการขัดขวางการขนส่งข้าว อาหาร และสิ่งของจำเป็นไปให้กับชาวบ้านบางกลอย

๔. ให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ว่าด้วย แนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะมาตรการด้านการยุติการจับกุม ดำเนินคดี และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมในรูปแบบไร่หมุนเวียน

๕. ในกรณีที่ชาวบ้านครอบครัวใดประสงค์จะอยู่บ้านบางกลอยล่าง ให้รัฐดำเนินการจัดสรรที่ดิน ทั้งที่อยู่อาศัยและทำกินให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างมั่นคง

๖. รัฐจะต้องยุติการดำเนินการสนธิกำลังของเจ้าหน้าที่รัฐในการตั้งจุดสกัดกั้น เดินลาดตระเวน และตรวจค้นสร้างแรงกดดัน และความหวาดกลัวให้กับชาวบ้านบางกลอย และมีมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของสมาชิกชุมชนบางกลอยทุกคน

ฟังเสียงของชาวบ้านใจแผ่นดิน บอกเล่าเหตุการณ์ถูกจับขึ้น ฮ. ตั้งข้อหา

พชร คำชำนาญ ตัวแทนภาคี saveบางกลอย และมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ ซึ่งได้เฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของชาวบ้านกะเหรี่ยงบางกลอยอย่างต่อเนื่อง ได้สอบถามคำบอกเล่าของชาวบ้านที่อยู่ในเหตุการณ์ว่า จริงๆ แล้ว ชาวบ้านได้ยืนยันแนวทางตามบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ที่ทำเนียบรัฐบาล และให้คณะทำงานแก้ไขปัญหาของชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย จังหวัดเพชรบุรีลงมาเป็นตัวกลางแก้ไขปัญหา

ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐนำโดยอุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจาน เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ที่จับกุมและนำตัวชาวบ้าน ๘๕ คน ลงมาจากป่าใหญ่ใจแผ่นดินซึ่งเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวบ้านบางกลอย พร้อมกับการคุมขังชาวบ้าน ๒๒ ราย รวมถึงนายหน่อแอะ มีมิ ลูกชายของปู่คออี้ ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวบางกลอย ได้กลายเป็นกระแสวิจารณ์อย่างกว้างขวาง แม้ผู้บริหารกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้บริหารกรมอุทยานฯ พยายามออกมาชี้แจงว่าเป็นการจับกุมที่ละมุนละม่อมและเป็นไปตามกฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้นหรือไม่

“อุทยานเริ่มด้วยการ บอกให้พวกเราชาวบ้านมารวมตัวกัน แล้วเขาก็ดึงชาวบ้านไปทีละคน ชาวบ้านคนแรกขัดขืนและไม่ยอมเลยโดนเจ้าหน้าที่ฉุดกระชาก แล้วหิ้วปีกขึ้นเฮลิคอปเตอร์” ชาวบ้านบางกลอยรายหนึ่งที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าถึงจุดเริ่มต้น ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ทางการนั่งเฮลิคอปเตอร์มาถึงและเจ้าหน้าที่ได้ยึดโทรศัพท์มือถือซึ่งมีไม่กี่เครื่องของชาวบ้านไปหมด

ชาวบ้านชุดแรกที่เจ้าหน้าที่นำตัวขึ้นเฮลิคอปเตอร์ มี นายกระบุ่ง ต้นน้ำเพชร และนายเย็น วนสิริคุณ ซึ่งถูกลากตัวลงมายังที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่า ***“ทุกคนถูกจับกันหมดแล้วตามหมายจับ ยังไงก็ต้องขึ้นเฮลิคอปเตอร์ ลงไปทุกคน อย่าขัดขืน”***

ถึงตอนนี้ ชาวบ้านทุกคนตกอยู่ในความหวาดกลัว

“จนถึงชาวบ้านคนที่ ๔ ทางเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ได้กระชากตัวเพื่อจะขึ้นไปยังเฮลิคอปเตอร์เช่นกัน แม้ชาวบ้านพยายามขัดขืน จึงกระชากกัน ไปมา”

ชาวบ้านเล่าว่า เจ้าหน้าที่อุทยานได้ตะโกนเสียงดังบอกว่า *“พวกมึงแรงมากใช่ไหม มึงแรงเยอะหรือ”* จนทำให้กระเป๋าสะพายขาด ชาวบ้านจึงต้องยอม พร้อมกับเสียงร้องไห้และยินยอมให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ พาตัวไปขึ้นเฮลิคอปเตอร์โดยที่เขาไม่อยากขึ้นเลย

"พอมาถึงคิวของลุงตากินุ ทางเจ้าหน้าที่ได้กระชากแขน เหวี่ยงแขนขึ้นไป โดยไม่สนใจว่าชาวบ้านจะเจ็บแม้แต่น้อย" ชาวบ้านเล่าถึงบรรยากาศอันตึงเครียด *"ส่วนพะตีหน่อแอะ มีมิ นั้น ตอนแรกท่านก็ไม่ยอมขึ้น ฮ. แต่ก็ต้องยอมไปเพราะเป็นห่วงชาวบ้านคนที่ถูกจับตัวไป เจ้าหน้าที่อุทยานฯ เลยไปอุ้มท่าน"*

ชาวบ้านที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าด้วยว่า มีชาวบ้านรายหนึ่งกำลังอุ้มลูกน้อยที่อายุเพียงแค่ ๗ เดือนเท่านั้น ถูกกระชากผม ดึงขึ้นเฮลิคอปเตอร์ พร้อมกับลูกในอ้อมกอดโดยไม่ใยดี

"ช่วงนั้นชาวบ้านที่เหลืออยู่คิดอะไรไม่ออกเลย เครียดก็เครียดในหัวมีแต่ความหวาดกลัว ขนาดจะฉี่ เจ้าหน้าที่ยังเดินไปคุม ติดตามตัวตลอด"

เขาเล่าต่อไปว่า *"การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ใช้เวลานานพอสมควร จนทำให้ชาวบ้านบางคนไม่ได้กินข้าวเลย ตั้งแต่อยู่ข้างบน ชาวบ้านยังไม่ได้กินข้าว พอถูกจับตัวลงมา สอบสวนอยู่นานก็ไม่มีข้าวให้ชาวบ้านกินเลยยันตอนเย็น"*

ในช่วงที่ลงมาถึงอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยเฮลิคอปเตอร์ เจ้าหน้าที่ทางการได้แบ่งชาวบ้านออกเป็น ๓ กลุ่ม ด้วยกัน กลุ่มที่ ๑ คือผู้ที่ถูกศาลออกหมายจับตามหมายศาล จะถูกสอบสวนจากเจ้าพนักงานตำรวจ กลุ่มที่ ๒ คือผู้ที่อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป แต่ไม่มีรายชื่ออยู่ในหมายศาล จะถูกสอบปากคำ เพื่อทำบันทึกประจำวัน แล้วเสียค่าปรับ คนละ ๕๐๐ บาท ซึ่งตอนแรกชาวบ้านจะจ่ายค่าปรับเอง แต่นางสาวเนตรนภา งามเนตร ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ขอจ่ายค่าปรับให้ชาวบ้านคนละ ๕๐๐ บาท เอง โดยมีการพูดเปรยๆ ให้ชาวบ้านฟังว่า *"จริงๆ แล้วโทษลักษณะนี้จะต้องถูกปรับสูงสุด คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่เป็นการทำผิดครั้งแรก จึงถูกตั้งค่าปรับคนละ ๕๐๐ บาท"*

ส่วนกลุ่มที่ ๓ คือเด็กที่อายุไม่ถึง ๑๕ ปี ก็จะถูกปล่อยตัว โดยทางเจ้าหน้าที่อุทยานได้นำตัวขึ้นไปส่งให้ญาติ ที่บ้านบางกลอย

ทั้งหมดเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่ได้จากปากคำของชาวบ้านที่ถูกดำเนินคดีและอยู่ในเหตุการณ์ในวันแห่งโศกนาฏกรรมของชาวบ้านบางกลอย

ส.ส.ตัวแทนชาติพันธุ์ โต้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ หยุดลุอำนาจ อย่าสร้างบาดแผลความรุนแรงโดยรัฐ ต่อชุมชนชาติพันธุ์

มานพ คีรีภูวดล ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ พรรคก้าวไกล ตัวแทนสัดส่วนชาติพันธุ์ ได้ออกมากล่าวตอบโต้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐทันทีว่า หยุดลุแก่อำนาจ อย่าสร้างบาดแผลความรุนแรงโดยรัฐ ต่อชุมชนชาติพันธุ์ไปมากกว่านี้

"ขณะนี้ได้ปรากฏข่าวการนำตัวชาวบ้านบางกลอย-ใจแผ่นดิน กลับลงมายังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และจะมีการดำเนินคดีกับกลุ่มชาวบ้านดังกล่าว ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับสิ่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตัวแทนของรัฐบาล ได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาหาทางออก ต่อการแก้ปัญหา ที่กำลังอยู่ระหว่างการลงพื้นที่ศึกษาการแก้ปัญหา ทั้งที่ควรอยู่ระหว่างกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว

แต่กลับมีการใช้ข้อมูลจากฝั่งหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีข้อพิพาทกับชุมชนเอง และซ้ำร้ายยังมีการ

พาดพิงไปยังประเด็นการยุยงจากกลุ่มบุคคลอื่น อย่างไร้ข้อเท็จจริง เพื่อพยายามอ้างอิงการใช้ปฏิบัติการที่เต็มไปด้วยภาพสรรพกำลังที่เป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรงซ้ำเติมต่อกลุ่มประชาชน ที่กำลังเผชิญวิกฤติในการดำรงชีวิต ซึ่งไม่อาจปัดความรับผิดชอบได้ว่า ปมปัญหาครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งจากการดำเนินการของภาครัฐในอดีตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้"

มานพ กล่าวอีกว่า นี่กำลังตอกย้ำว่า การลงนามเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ รัฐมนตรี ผู้แทนของรัฐบาล ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับประชาชน ถูกทำให้ไร้ความหมาย ไร้ซึ่งความจริงใจ ไม่สามารถเชื่อถือได้อีก และยังไม่เคยฟังเสียงจากหลายภาคส่วนในสังคม ที่พยายามนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างที่ควรจะเป็น และมีแนวทางเชิงนโยบาย ที่สามารถดำเนินการได้ ทั้งที่ต่างมีความหวังว่า กรณีนี้จะเป็นตัวแทนแห่งทิศทางการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทยาวนานของชุมชนในเขตป่า ในยุคสมัยใหม่ได้ แต่ปรากฏว่าภาครัฐกำลังจะสร้างรอยแผลประวัติศาสตร์ ข้อพิพาท ซ้ำเติมปัญหาของประเทศไทย ไม่ต่างจากยุคอดีตที่ผ่านมา

"ขอให้หยุดลุอำนาจต่อชุมชนชาติพันธุ์บางกลอย-ใจแผ่นดิน และสำเหนียกต่อความรับผิดชอบ อย่าทำให้ตัวเองกลายเป็นบ่อเกิดความขัดแย้งในสังคมไปมากกว่านี้ เราจะไม่ปล่อยให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นชนชาติพันธุ์ใด ถูกปฏิบัติจากหน่วยงานรัฐลุแก่อำนาจ อ้างกฎหมายที่มิได้มุ่งสู่ความยุติธรรมและความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนที่ถูกพรากสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเช่นนี้" ส.ส.มานพ กล่าวทิ้งท้าย

ทางด้าน **พฤ โอ่โดเชา** ตัวแทนของชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ก็ออกมาตอบโต้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐว่า กรมอุทยานไร้สำนึกอ้างกฎหมายจับชาวบ้าน ๘๕ คน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ มั่ว อ้างปกป้องผืนป่าจับชาวบ้านส่งศาลเพชรบุรี

"รัฐมนตรีฯ วราวุธ สั่งจับหน่อแอะ มีมิ ลูกปู่คออี้ทำไม เขาพิการ ยืนก็ยังไม่ได้เลย จะตัดโค่นผืนป่าได้ยังไง กะเหรี่ยงก็อยู่กับป่าทุกที่ทั่วประเทศ อุทยานฯ ละเมิดสิทธิชาวบ้านขั้นหนักในประเทศไทย หน่อแอะ มีมิ หลังออกจากคุกครั้งแรก ต้องเดินลากก้นติดพื้นยืนไม่ได้ ข้อเข่าสะโพกกระดูกติด เขาไม่ขอความสงสาร จะกลับบ้านพึ่งตัวเองในป่าบ้านเกิด มันผิดตรงไหน กฎหมายของใคร นี่หรือฮีโร่ผู้ปกป้องผืนป่าแก่งกระจาน คิดจับแต่ชาวบ้าน ลูกๆ คนดั้งเดิม ลูกหลานเขาจะอยู่กินอย่างไร จับพ่อแม่เด็กชาวบ้านยากจนอดอยาก อย่างภาคภูมิ คิดได้ยังไง ทำได้ยังไง ทุกวันนี้หัวใจคนที่เรียกว่าหน่วยงานเจ้าหน้าที่ ทำงานตามคำสั่งเหมือนหุ่นยนต์ไร้สำนึกหัวใจถูกควบคุมจากอำนาจมืดบอด เขียนกฎหมายตั้งข้อหาหนักกับคนจนตกขอบ คนกลุ่มนี้หรือโค่นไม้หมดผืนป่าแก่งกระจาน กุขึ้นมาเพื่อจับชาวบ้าน มันฮีโร่ ผลงานตรงไหนกับการจับชาวบ้านจนๆ ที่ต้องพึ่งป่า"

พฤ กระตุกต่อมความรู้สึกว่า หรือกลัวความจริงว่าชาวบ้านจะมีสิทธิพิสูจน์ความจริง

"เหมือนหน่วยงานรัฐบาลไทย ต่างจงใจซ่อนปัญหา กลบสิทธิคนชุมชนที่เราอยู่ก่อน โดยใช้กฎหมายอนุรักษ์ต่างๆ มาประกาศทับหมู่บ้านที่ทำกิน ผืนป่า จะเห็นว่าเราจะของบประมาณมาพัฒนาสร้างอะไรไม่ได้ จะติดข้อกฎหมายป่าสงวน อุทยาน ป่าอนุรักษ์ต่างๆ มากมาย กฎหมายเหล่านี้ ถูกเขียนขึ้นโดยไม่เขียนถึงสิทธิของคนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตรงนั้น โดยไม่ให้มีสิทธิของคนชุมชนที่อยู่ก่อนประกาศเขตป่าอนุรักษ์ เมื่อเขาประกาศเขตอนุรักษ์ทับลงไปในพื้นที่ไหน กฎหมายอนุญาตให้จับผู้อยู่ผิดตามกฎหมายเข้าคุกเป็นคดีอาญาคดีแพ่งได้ทันที นี่คือวิธีการรวบรัดด้วยการออกกฎหมายที่มาทีหลัง

มีอำนาจเหนือกว่าความชอบธรรมและสิทธิชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตรงนั้นมาก่อนกฎหมายประกาศ นี่คือการขี้โกง ทำเนียน ที่ความเลวทรามของกระบวนการออกกฎหมายของรัฐสภาไทยเลย ยิ่งยุค คสช. นี้มีหลายฉบับ ว่าด้วยกฎหมายอนุรักษ์ต่างๆ ที่ไม่ฟังเสียงเรา ส่งผลกระทบถึงเราโดยตรง"

พฤ ตอกย้ำระบบการทำงานของผู้บริหารระดับประเทศอีกว่า ที่สำคัญ ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจ เมินเฉยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของกฎหมายหรือหน่วยงานที่กำลังกระทำการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนความเป็นพลเมืองไทย อาจจะเป็นเพราะระบบบริหารแบบเผด็จการรวมศูนย์อำนาจ การให้กฎหมายจัดการกับประชาชนโดยไม่มีสำนึกเห็นความเป็นคนเลย โดยให้น้ำหนักกฎหมายเอกสารที่แก้ไขได้ สำคัญกว่าสิทธิชีวิตความสำคัญของประชาชน นี่คือความล้มเหลวโดยสิ้นเชิงของผู้บริหารประเทศนี้

"พี่น้องคนจนชายขอบครับ หวังว่าพี่น้องจะได้อ่านและเชื่อมโยงเข้าใจ และลุกขึ้นช่วยกันนะครับ มีอะไรหลายอย่าง ลองพิจารณาถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นครับ แล้วจะเข้าใจเอง เราจะหวังพึ่งใครครับ เริ่มจากเราลุกขึ้นมารู้จักสิทธิเรา แล้วร่วมกันส่งเสียงออกไป" พฤ กำลังส่งสารไปยังพี่น้องชาติพันธุ์และประชาชนคนจนคนชายขอบทั่วประเทศ

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ซัดตรงๆ กรณีบางกลอย: สะท้อนนักอนุรักษ์ป่าจอมปลอม

ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ อดีตนักวิชาการ กรมป่าไม้ และนักสิทธิมนุษยชน ออกมาแสดงความเห็นทันที หลังเกิดเหตุการณ์จับกุมชาวกะเหรี่ยงบางกลอย ขึ้น ฮ. เข้าห้องขัง ว่า เมื่อเกิดกรณีบางกลอย ก็นึกถึงสุภาษิตสำนวนไทย *"ฝนตกขี้หมูไหล คนจัญไรมาพบกัน"* ขึ้นมาทันที โบราณเขียนให้แง่คิดไว้ดีทีเดียว

ภาพ: transbordernews.in.th

"เพราะเมื่อเกิดความร่วมมือกันของนักการเมืองเลว อิทธิพลท้องถิ่นร้าย สื่อถ่อย และเจ้าหน้าที่รัฐไร้คุณธรรมสิ้นไร้สำนึก ชุมชนผู้ปฏิบัติวัฒนธรรมรักษาป่าที่ขวางผลประโยชน์ จึงกลายเป็นเหยื่อถูกกล่าวหาบุกรุกทำลายป่า นายทุนพ่อค้าไม้ และนักธุรกิจป่ากลายเป็นนักอนุรักษ์ การอนุรักษ์ป่าถูกใช้เป็นเครื่องมือผลาญงบประมาณแผ่นดินเพื่อสร้างภาพและปูทางให้นายทุนและข้าราชการเลวปฏิบัติการทุจริตชั่วร้ายแสวงหาผลประโยชน์จากป่า อนิจจา! น่าสมเพชวงการป่าไม้ไทยที่สิ้นไร้ซึ่งความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการป่าอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิชาการที่ดี ขอไว้อาลัยกับการอนุรักษ์ป่าจอมปลอมของราชการไทย"

ชิ สุวิชาน ย้ำ รัฐไม่จริงใจกับพี่น้องกะเหรี่ยงบางกลอย รัฐมองคนคือศัตรูของป่า เป็นนักอนุรักษ์ป่าแบบล้าหลัง

ดร.สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ ศิลปินปกาเกอะญอและนักวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตแม่สอด ได้วิเคราะห์สถานการณ์บางกลอย-ใจแผ่นดิน ให้ฟังว่า กรณีเจ้าหน้าที่รัฐเขาบอกว่า มีการใช้แบบสันติวิธี ซึ่งตนคิดว่าถ้าใช้สันติวิธีจริง ก็ไม่ควรเอาอาวุธเอาปืนอะไรขึ้นไป

"คิดว่า เงื่อนไขอันหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรง ความขัดแย้งกับชาวบ้านก็คือ นโยบายและการบริหารงานของตัวรัฐมนตรีวราวุธ ศิลปอาชา นั่นเอง ที่ไม่ชัดเจน ไปเซ็น MOU บันทึกลงนามไว้เรียบร้อย แล้วก็ตั้งคณะกรรมการทำงานขึ้นมา แต่คณะกรรมการยังไม่ทันได้ทำงาน กลับสั่งให้ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สนธิกำลังกับเจ้าหน้าที่ทหาร นำเฮลิคอปเตอร์ขึ้นไปจับกุมชาวบ้านลงมาแล้ว ซึ่งตรงนี้มันสะท้อนให้เห็นถึงความไม่จริงใจ ไม่เคารพต่อข้อตกลงร่วมกัน มันแสดงถึงการไม่ยอมฟังคนอื่น มันแสดงถึงการใช้อำนาจรัฐ เพื่อที่จะตอบสนองเป้าหมายที่พวกตนได้ปักธงเอาไว้ นั่นคือ ต้องเอาคนออกจากป่า ป่าจะต้องไม่มีคน"

ไม่ยอมรับ มติ ครม. ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เพราะรัฐมีธงชัดเจนแล้วว่า "ป่าต้องไม่มีคน"

สุวิชาน บอกว่า เพราะถ้ามอง มติ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ว่าด้วยนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ก็ถือว่าเจ้าหน้าที่รัฐนั้นละเมิดสิทธิ แต่พวกเขาก็จะมักอ้างกฎหมายตัวอื่นมาบังคับใช้กับชาวบ้านอีก ซึ่งถือว่าเป็นความสลับทับซ้อนทางกฎหมายของรัฐไทย

"สรุปก็คือ ณ เวลานี้ รัฐไทยไม่ได้มองเรื่องมิติประวัติศาสตร์ชุมชน มิติเรื่องวัฒนธรรม วิถีชีวิตของพี่น้องชาวกะเหรี่ยงใดๆ เลย ผมคิดว่า พวกเขาถือธงอยู่แล้ว แต่พยายามทำกระบวนการต่างๆ เป็นการสร้างภาพ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมเท่านั้นเอง เพราะธงของเขามีอยู่แล้วว่า ในป่านั้นต้องไม่มีคน โดยเฉพาะในป่าของกรมอุทยานฯ นั้นต้องไม่มีคน เพราะฉะนั้น ***ในป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานก็จะต้องไม่มีคน คนคือศัตรูของป่า คนคือมลทินของป่า เพราะฉะนั้น ป่าจะต้องไม่มีมลทิน ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบป่าบริสุทธิ์ มันเป็นวิธีคิดแบบโรแมนติกของนักอนุรักษ์ป่าแบบสุดโต่ง เป็นนักอนุรักษ์ป่าแบบล้าหลัง เป็นนักอนุรักษ์ป่าแบบอนุรักษ์นิยม"***

สุวิชาน บอกอีกว่า พวกเขาจะคิดเป็นแบบป่าบริสุทธิ์ มองว่าป่าที่ดีนั้นต้องไม่มีคน ป่าที่ดีนั้นจะต้องมีต้นไม้ขนาดใหญ่ ป่าที่ดีนั้นต้องมีสัตว์ป่าที่ใหญ่และหายากอยู่ในนั้น นั่นคือป่าที่บริสุทธิ์ ต้นไม้ยิ่งใหญ่ยิ่งบริสุทธิ์ ยิ่งขลัง ยิ่งมีค่า และค่าของต้นไม้ ค่าของสัตว์ป่าเหล่านั้น คนนั้นเทียบค่าไม่ติดเลย เขาจะมองไม่เห็นค่าของคน และวัฒนธรรมนั้นไร้ความหมายสำหรับป่าบริสุทธิ์ เพราะฉะนั้น พวกเขาพยายามจะทำให้ป่าผืนนั้นเป็นป่าบริสุทธิ์

"แม้กระทั่งการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก พวกเขาก็พยายามจะเสนอให้ขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ แต่ในขณะที่ทางยูเนสโกได้แย้งและมองว่า จะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง แต่เจ้าหน้าที่รัฐไทยก็ไม่ฟังเสียงนี้...ซึ่ง ***มันสะท้อนให้เห็นว่า วิธีคิดของนักอนุรักษ์ป่าไม้แบบไทย ว่ามันล้าหลังขนาดไหน และความล้าหลังแบบนี้ พวกเขาก็ถ่ายทอดความล้าหลังนี้มาจากรุ่นสู่รุ่น...ซึ่งมันส่งผลทำให้วิธีคิด การจัดการป่าไม้แบบไทย ไม่ว่าจะเป็นของกรมป่าไม้ หรือกรมอุทยานฯ จึงเป็นการจัดการป่าไม้แบบป่าปลอดคน*** *เหมือนที่ อ.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี ได้พูดไว้ ที่สำคัญก็คือ รัฐมองคนเป็นศัตรูของการอนุรักษ์ป่า"*

สุวิชาน วิเคราะห์ทางออกของปัญหานี้ว่า การเรียกร้องของพี่น้องบางกลอย เราต้องมองความเป็นจริงว่า วัฒนธรรมและคนอยู่มาก่อนกฎหมาย เพราะฉะนั้นกฎหมายนั้นออกโดยคนเหมือนกัน

"ฉะนั้น เราต้องเคารพสิทธิของชนเผ่าดั้งเดิมหรือชนพื้นเมืองที่นี้ถ้ากฎหมายตัวไหนมันไปละเมิดสิทธิของผู้คน ไปละเมิดสิทธิทางวัฒนธรรม คุณก็ควรจะไปปรับแก้

กฎหมายตัวนั้นเสีย แต่คุณก็รู้ว่ากฎหมายตัวไหนที่ไปละเมิดสิทธิ–มนุษยชน ละเมิดวัฒนธรรม แต่คุณก็ยังไปยึดเอาตัวบทกฎหมายตัวนั้นอยู่ ซึ่งแบบนี้ผมคิดว่ามันผิดที่ตัวบทกฎหมาย ผิดที่คนเขียนกฎหมาย ผิดที่โครงสร้างของกฎหมายแล้วล่ะ แล้วคุณมาบอกว่า ถ้าชาวบ้านอยู่มาก่อนจริง ก็ต้องแสดงเอกสารสิทธิมายืนยันสิว่าพวกคุณอยู่มาก่อน ซึ่งการแสดงหลักฐานเหล่านี้ มันไม่ใช่มีเพียงแค่การแสดงหลักฐานเอกสารการถือครองที่ดิน แต่มันสามารถแสดงหลักฐานได้หลายๆ อย่าง เช่น แผนที่ทางทหาร เมื่อปี ๒๔๕๕ ที่ระบุเอาไว้ชัดเจนว่า พี่น้องใจแผ่นดินนั้นเคยอยู่ที่นั่นกันมาก่อน อันนี้ก็เป็นหลักฐานอันหนึ่งที่สามารถยืนยันว่าพวกเขามีตัวตนอยู่ที่นั่นจริง อันที่สองก็คือ ถ้าเราไปดูที่หมู่บ้าน ก็จะพบว่ามีต้นไม้ที่ปลูกไว้นานแล้ว เช่น ทุเรียน ขนุน ซึ่งสามารถพิสูจน์อายุได้ เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่าชาวบ้านเคยอยู่ตรงนี้มานานแล้ว”

สุวิชาน กล่าวทิ้งท้ายเอาไว้ว่า ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่รัฐพยายามจะเอาหลักฐานเอกสารสิทธิเท่านั้นมายืนยัน มันทำให้การเคลมสิทธิแบบนี้ ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไม่ได้รับความเป็นธรรม

ภาพ: facebook พฤ โอโดเชา

พี่น้องบางกลอย คือตัวอย่างของคนตัวเล็กตัวน้อยที่สุดในสังคม ที่กำลังลุกขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจรัฐ อภิสิทธิ์ชน ที่ตัวใหญ่ที่สุดในสังคม

ในขณะที่ **พชร คำชำนาญ** ตัวแทนภาคี #Saveบางกลอย และที่ปรึกษากลุ่ม P-MOVE กล่าวว่า พี่น้องชาวกะเหรี่ยงบางกลอยโดนกดขี่จากภาครัฐอย่างรุนแรงมากกว่าประชาชนคนเมืองที่ออกมาเรียกร้องกันอยู่ในตอนนี้

*“ผมพูดในฐานะที่ผมเป็นคนเมืองคนหนึ่ง ที่ได้ขึ้นไปทำงานกับพี่น้องชาวกะเหรี่ยง ผมได้พบว่า**ความเจ็บปวด การกดขี่ การกดทับ การลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพี่น้องกะเหรี่ยง มันหนักหนามากครับ พี่น้องบางกลอย คือตัวอย่างของคนตัวเล็กตัวน้อยที่สุดในสังคมที่กำลังลุกขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจรัฐ อภิสิทธิ์ชน เหมือนกับที่พี่น้องคนในเมืองกำลังเผชิญอยู่ตอนนี้ พี่น้องบางกลอยกำลังลุกขึ้นมาต่อสู้กับคนที่ตัวใหญ่ที่สุดในสังคม ทั้งที่เขาถูกกดขี่ ลดทอนความเป็นมนุษย์อย่างเลือดเย็นจนกลายเป็นคนที่ตัวเล็กที่สุดในสังคม”*

เช่นเดียวกับ **นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์** ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ได้กล่าวเอาไว้ว่า *“ในเชิงหลักฐาน ไม่มีข้อโต้แย้งอะไรอีกต่อไปแล้ว เหลือเพียงแต่เรื่องของมนุษยธรรมว่าจะมีความตั้งใจในการแก้ปัญหาให้ชาติพันธุ์หรือเปล่า และเป็นประเด็นที่ต้องตั้งคำถามกับสังคมไทยว่าเราจะอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์อย่างผู้ที่มีศักดิ์ศรีเท่ากันไหม ในเมื่อเขายืนยันแล้วว่ามาตรการที่ภาครัฐพยายามเข้าไปกำหนดชีวิตเขาตลอด ๒๐ ปีที่ผ่านมาเป็นมาตรการที่ไม่ได้ผล ไม่ใช่ว่าต้องละเว้นกฎหมาย แต่ในกรณีนี้ชัดเจนว่าการกระทำของรัฐทำไม่ได้ในทางกฎหมาย และการต่อสู้ทางกฎหมายมักจะยืดเยื้อและไม่ตรงตามเจตนาในการแก้ไขปัญหา ควรจะตั้งคำถามว่าเรามีมนุษยธรรมเพียงพอหรือไม่ในการตั้งใจแก้ไขปัญหา”*

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจากสารวันสันติสากล ปี ๒๕๖๔ ของพระสันตะปาปาฟรังซิส ที่เน้นย้ำเรื่องการดูแลเอาใจใส่ ในฐานะที่เป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์แต่ละคน โดยเฉพาะคนที่สังคมละเลย เอาไว้ว่า...

A Culture of Care as a Path to Peace

“วัฒนธรรมการดูแลเอาใจใส่ เป็นหนทางสู่สันติภาพ”

ที่มาที่ไป ปัญหากะเหรี่ยงบางกลอย – ใจแผ่นดิน

ข้อพิพาทกรณีกะเหรี่ยงบางกลอยมีมาอย่างยาวนาน และรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่การเผาหมู่บ้านใจแผ่นดินด้วย 'ยุทธการตะนาวศรี' ที่มีปู่คออี้ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวบ้านในขณะนั้น ซึ่งเรื่องการเผาหมู่บ้านมาเป็นข่าวเป็นที่รับรู้ เนื่องจากเกิดเหตุเฮลิคอปเตอร์ ๓ ลำตก ในปี ๒๕๕๔ ตามมาด้วยการเปิดเผยจากความพยายามขุดคุ้ยของสื่อมวลชนจนพบว่า เฮลิคอปเตอร์ลำแรกที่ตกนั้น เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการเอาชาวบ้านออกจากป่า และสามารถนำภาพการเผาที่เกิดขึ้นเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ต่อมา เหตุการณ์ยังได้นำไปสู่การสังหาร ทัศมล โอบอ้อม ผู้ประสานงานเครือข่ายกะเหรี่ยงแก่งกระจาน โดยคาดว่าปมสังหารอาจเกี่ยวข้องกับการที่เขาเข้าไปปกป้องและให้ข้อมูลที่ไม่เป็นคุณกับฝ่ายความพยายามผลักดันกลุ่มปู่คออี้ออกจากพื้นที่ จากนั้น ยังตามมาด้วยเหตุการณ์อุ้มหาย 'บิลลี่' พอละจี รักจงเจริญ ซึ่งเป็นหลานของปู่คออี้และเป็นนักกิจกรรมที่เรียกร้องสิทธิในที่ดินทำกินและชาติพันธุ์ทั้งสองคดี แม้มีหลักฐานหลายชิ้นสามารถเชื่อมโยงไปยังกลุ่มผู้ต้องสงสัยได้ แต่สุดท้ายทั้งสองคดีกลับไม่สามารถหาข้อสรุปทางคดีได้อย่างน่าอัศจรรย์

สำหรับกรณีล่าสุด เกิดขึ้นภายหลัง หน่อแอะ มีมิ ลูกชายปู่คออี้ผู้ล่วงลับ นำชาวบ้านที่ถูกอพยพลงมาจำนวนหนึ่งกลับขึ้นไปบริเวณบ้านใจแผ่นดินเพื่อยืนยันในการใช้วิถีชีวิตดังเดิม และเนื่องจากหลังถูกภาครัฐอพยพลงมาแล้วกลับไม่สามารถทำมาหากินได้ตามปกติ เพราะไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินให้ตามที่รับปากไว้ หรือที่จัดให้ก็เป็นบริเวณที่ดินไม่ดีและไม่มีน้ำเพียงพอเพื่อทำการเพาะปลูกได้ เมื่อไปทำงานรับจ้างต่างๆ ก็ประสบปัญหาถูกกดขี่ค่าแรง แม้กระทั่งโครงการศูนย์ฝึกศิลปาชีพบ้านบางกลอย-บ้านโป่งลึก ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิปิดทองหลังพระ ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ก็เป็นเช่นนั้น โดยบางคนบอกว่าได้รับค่าแรงร้อยกว่าบาทต่อวันเท่านั้น

ภาพ: transbordernews.in.th

ทั้งนี้ ชาวบ้านบางกลอยเคยได้สู้คดีในศาลปกครองมาแล้วจากกรณียุทธการตะนาวศรี ซึ่งมีคำวินิจฉัย ยืนยันว่าบ้านบางกลอยเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามมติ ครม. ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ และให้ยุติการจับกุม แต่พวกเขาก็ยังไม่สามารถกลับเข้าพื้นที่ของบรรพบุรุษได้ เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิในการครอบครองพื้นที่

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลหลักฐานชี้ชัดว่าหมู่บ้านบางกลอยบนใจแผ่นดิน มีคนอาศัยมานาน อย่างน้อยที่สุดคือแผนที่ทหารที่ระบุเป็นหมู่บ้านชัดเจน และศูนย์พัฒนาชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ เคยสำรวจเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๘ กระทั่งปี ๒๕๓๑ มีการทำทะเบียนชาวเขา ซึ่งมีชื่อ ปู่คออี้ โดยมีชาวบ้านอยู่กระจัดกระจายกันหลายร้อยคน

ข้อมูลประกอบ
- เวทีเสวนา (ละเมิด) สิทธิชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงใจแผ่นดิน, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
- ทัศนีย์ ประกอบบุญ, ยุติละเมิดสิทธิชุมชนชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง "ใจแผ่นดิน", ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, theactive.net
- แผ่นดินในหัวใจ : ชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอยบนเส้นทางยาวไกลสู่แผ่นดินเกิด, ประชาไท, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
- พชร คำชำนาญ, ปราศรัยกิจกรรมเดินทะลุฟ้า ณ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย, ประชาไท, ๗ มีนาคม ๒๕๖๔
- เฟซบุ๊ก เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, ๖ มีนาคม ๒๕๖๔
- เฟซบุ๊ก Manop Keereepuwadol-มานพ คีรีภูวดล, ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

ชายที่แอบซ่อนตัวอยู่หลังหมู่บ้าน

"เราต้องทำอย่างไร กับคุณรัชชานนท์ ขึ้นไปหาเขาเลยมั้ย?" คำถามสนทนาของภรรยาช่างดาว เจ้าหน้าที่ อสม. กับผู้ใหญ่บ้าน ที่กำลังวางแผนเคียงคู่กันทำงาน สกัดเชื้อร้ายโควิด-๑๙ ไม่ให้ล่วงล้ำเข้ามาในหมู่บ้าน

ยามนี้ใครๆ ก็รู้ เชื้อร้ายอาศัยมากับคน ลอยมากับอากาศหายใจของคน เป็นเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย หากโดนสัมผัสกันก็มีความเสี่ยงเกิดขึ้นแล้ว

"ถามเพื่อนเขาดูก่อน เขาอยู่ห่างกันไม่มาก" ผู้ใหญ่บ้านเหมือนมีเยื่อใยเกรงอกเกรงใจ

ชาวบ้านบางส่วนต่างรู้ว่าคุณรัชชานนท์ กับครูองอาจ เป็นเพื่อนสนิทสนมกัน ตราบใดที่ครูองอาจไม่โวยวาย แสดงว่าทุกอย่างยังปกติ ยังไงๆ เชื้อร้ายโควิด-๑๙ ไม่ถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังแน่ๆ รู้กันอยู่ว่า โควิด-๑๙ เข้าไปละลายความสัมพันธ์คนในครอบครัว กีดกันความชิดใกล้ในทุกทาง มีหรือเพื่อนกับเพื่อนจะไม่ล่วงรู้ตักเตือนกัน

วันที่ข่าวคราวเชื้อร้ายประเดประดังใส่หมู่บ้าน ทั้งคลื่นวิทยุ ทีวี สื่อออนไลน์ เฟซบุ๊กรวดเร็วฉับพลัน จนสร้างความเครียดระแวดระวังของคนในหมู่บ้านไปทั่ว

ขนาดบุรุษไปรษณีย์ส่งจดหมาย เคอร์รี่ (Kerry) รถส่งพัสดุภัณฑ์ที่วิ่งเข้าออกหมู่บ้าน หรือแม้แต่รถเร่ขายของที่เปิดเพลงลั่นผ่านเข้ามาเป็นประจำ ก็ไม่เว้นโดนตั้งข้อสงสัยว่าจะนำเชื้อโควิด-๑๙ เข้าหมู่บ้าน

นับประสาอะไรกับ**คุณรัชชานนท์**คนแปลกหน้า ที่เดินทางเข้าออกหมู่บ้านวันละหลายๆ ครั้ง และไม่มีใครรู้สถานที่ พื้นที่ที่จะไปด้วย

คุณรัชชานนท์เข้าออกหมู่บ้านด้วยรถยนต์จิ๊ปซูซูกิ Vitara สีดำติดฟิล์มมืดทึบ ล้อรถใหญ่ดอกหนา นานนับเดือน ก่อนเชื้อร้ายโควิด-๑๙ แรกๆ ชาวบ้านแม่ป่ามที่มีบ้านอยู่ริมถนน คิดว่าเป็นนักท่องเที่ยวมาพักที่โฮมสเตย์ของครูองอาจ ป้ายทะเบียนบอกเป็นคนจังหวัดอื่น

พอชาวบ้านเห็นการเข้าออกบ่อยๆ ก็เกิดความสงสัย ครูองอาจบอกป้าเหน่งเจ้าของร้านค้าในหมู่บ้านคนเดียว ความเข้าใจก็ปลิวไปหาทุกหลังคาเรือนแล้ว หมู่บ้านชนบทมีสายสัมพันธ์ภายในเป็นกลุ่มก้อนกลมเกลียว พัดกระพือเร็วราวสายลม คนเข้าคนออกหมู่บ้านใครทำอะไรที่ไหน ล่วงรู้ถึงกันหมดปากต่อปาก ไม่ว่างเว้นเล่าความหาสู่กัน

ตำแหน่งหมู่บ้านราวฉากในนิทาน ซ่อนตัวอยู่ในหุบเขาลึก รอยต่ออำเภอพร้าวกับอำเภอเชียงดาว แยกถนนทางหลวงลาดยางสู่ถนนดินแคบๆ หายลึกเข้าไปในป่า ทางดินกรวดหินดีๆ นี่เอง แผนที่ทางไป เสิร์ชจากกูเกิลยิ่งชวนตื่นตาตื่นใจ เป็นไข่แดงอยู่กลางป่า ห่างจากชายแดนพม่าราว ๖๐ กิโลเมตร เสียงปืนใหญ่หน้าแล้งจากกองกำลังไทใหญ่-เมียนมา เปิดฉากยิงใส่กันทุกปี เสียงปืนได้ยินชัดเจนมาก แต่กับเมืองอู่ฮั่นต้นตอกำเนิดโรคจากเชื้อไวรัส ช่างห่างไกลกันเหลือเกิน

“เชื้อโรคบ้านี้มันมากับเครื่องบิน” **หนานแดง**กับรถกระบะบุโรทั่ง แวะซื้อเอ็ม ๑๕๐ พูดออกความเห็นกับ**อุ้ยเปีย**

“เห็นว่ามันเลือกกินแต่คนเฒ่ากับเด็กๆ เหมือนผีกระสือเลยเน่อ” อุ้ยเปียพูดด้วยน้ำเสียงจริงจัง *“เฮาก็กั๋ว เฮาเฒ่าแล้วเน่อ”*

ความกลัวไม่เลือกวัย

คุณรัชชานนท์มีที่ดินบนไหล่เขาอยู่หนึ่งแปลง ครูองอาจนี่แหละแนะนำบอกให้ซื้อเก็บไว้ เผ่าชะแรแก่ชราขึ้นมาจะได้ใช้อยู่อาศัย มัวเดินทางเพลินๆ ค่ำไหนนอนนั่นตอนเป็นหนุ่มแข็งแรงไม่เป็นไร แก่ขึ้นมาจะอยู่ที่ไหน เขาหวังดี หรือมองเห็นความต่างสักอย่างในตัวเพื่อน ถึงได้แนะนำอย่างนั้น มันนานมาแล้วกว่าสิบปี มาถึงวันนี้ ก็เห็นจะเป็นจริงอย่างครูองอาจว่า อย่างน้อยมีกระท่อมน้อยๆ ไว้นั่งๆ นอนๆ ปลูกกล้วย ปลูกผักหญ้าไว้บ้าง ก็พอได้อยู่ได้กินแล้ว

อย่างน้อยก็มีที่หลบซ่อนตัวยามมีภัยมาเยือนอย่างคาดไม่ถึง

สายตาของนกเหยี่ยวที่ล่องหนเหนือเวหาเหมือนรู้เห็นคุณรัชชานนท์มาสร้างกระท่อมหลังเล็กๆ คงไปลอกเลียนแบบกระท่อมปีกไม้ที่**เฮอร์สกิน คอลด์เวลล์** นักเขียนอเมริกันไปเช่าอยู่เพื่อผ่านหน้าหนาวในรัฐเมน ช่วงเวลาฝึกเขียนกับฤดูหนาวอันยาวนาน ต้องเตรียมฟืน

ไว้ข้ามผ่านความหนาว มันน่าตลกไม่น้อยที่นักเขียนอีกฝั่งทวีป คาดคะเนไม่ได้ว่าต้องใช้ฟืนสักกี่ท่อนต้องไปถามเอากับชาวบ้านแถบนั้น แล้วนักเขียนใหญ่ก็ใช้เวลาตัดต้นไม้มาทำฟืนตอนกลางวัน กลางคืนเขียนหนังสือ กลายเป็นฉากเย้ายวนให้เด็กหนุ่มคนหนึ่งพลัดตกเข้าไปในฉากนั้นได้อย่างไร นักเขียนประสบความสำเร็จในงานเขียนชื่อ Tobacco Road (ถนนยาสูบ) อย่างน่าอัศจรรย์ คุณรัชชานนท์คงอยากคว้าความฝันเช่นนั้นไว้บ้างหรอก วันๆ นั่งจับเจ่าอยู่หน้าแป้นคีย์บอร์ด เรียบเรียงประโยคอยู่คนเดียวกลางดอยลึก

เขาร่วมมือกับช่างน้ำประปาของหมู่บ้าน ดึงน้ำขึ้นมาใช้จากอ่างน้ำของหมู่บ้านจนสำเร็จ ติดต่อช่างไฟฟ้าต่อสายไฟฟ้า ดึงไฟฟ้าเข้ามาจนสำเร็จเช่นกัน มิหนำซ้ำยังปรับปรุงถนนดินทางดินขึ้นมา ให้รถสามารถแล่นไปถึงกระท่อมได้ทุกอย่างเสร็จสรรพเพียงไม่กี่เดือน ช่างเป็นเรื่องที่น่าทึ่งมาก

สายตาคอลด์เวลล์ก็คงจะเห็น ป่าดงดิบในช่วงปลายหน้าฝนหน้าหนาวกำลังจะเริ่มต้น เป็นความงามหมดจดของหุบเขา ตระการตาด้วยใบไม้เขียวเป็นพรืด ต่อเนื่องกันไปอย่างละเอียดอ่อน ยอดเขาเนินเขาลูกเล็กลูกน้อยซ้อนทับกันเป็นลอนคลื่น ยอดเขาหลายลูกโด่งสง่าชี้ชันเด่นขึ้นมาคล้ายครีบฝูงปลาวาฬยักษ์ ห้อมล้อมด้วยพุ่มสวนลำไย มะม่วง ทิวไม้ป่าไผ่ ป่าซ้อนสลับกันอยู่ ต่อเนื่องเนินหนึ่งไล่ถึงอีกเนิน สีเขียวเหมือนลายผืนเสื่อในคลื่นลมสงบ นิ่งสงบเงียบไปทั้งหุบเขา เป็นเวิ้งว้างหุบเขาอันมีเสน่ห์น่าหลงใหล ไม่รีบร้อน เสียงนกนานาดังลั่นในตอนเช้าและเย็น เรียกหันกันราวกับออกมาจากเรือนรัง มีเวลามากมายที่จะบินข้ามวัน ห่างไกลความทุกข์ทนจากความเจริญแห่งอารยธรรมสมัยใหม่ ช่างเป็นสถานที่ที่น่านั่งเขียนหนังสือเสียเหลือเกิน

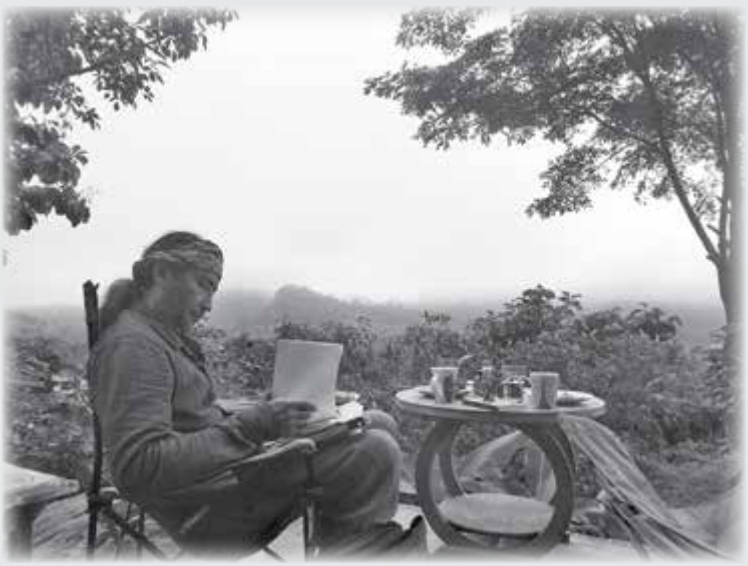

จะไม่สมหวังดังตั้งใจอย่างคอลด์เวลล์วาดไว้ได้อย่างไร

เวลาผ่านไปครบเดือน รถมอเตอร์ไซค์ส่งเสียงเครื่องปีนดอยเสียงหนักๆ ดังมาไกลๆ ภรรยาของช่างดาวนี่เอง ใส่แมสก์ปิดหน้ามิดชิดทีเดียว นอกจากหน้าที่ อสม. ของหมู่บ้านแล้ว ยังทำหน้าที่เก็บค่าใช้น้ำประปาภูเขาด้วย

“คุณรัชชานนท์อยู่คนเดียวเนอะ” ภรรยาช่างดาวถาม

“ใช่ครับ เยอะมั้ยค่าน้ำประปาเดือนนี้”

“ไม่มากค่ะ เพิ่งเข้าหน้าร้อน ๙๗ บาทค่ะ โควิดน่ากลัว คุณรัชชานนท์เก็บตัวเงียบเลยเน่อ”

“ครูองอาจน่าจะบอกแน่เลย ผมก็ป้องกันตัวเองด้วย ไม่ออกไปไหน ขังตัวเองอยู่ในบ้านนี่แหละ”

“ช่วยๆ กันเน่อนะคะ หมู่บ้านเฮาจะได้ปลอดภัยกันทุกคน”

“ใช่ครับ ดูแลตัวเอง เท่ากับดูแลคนอื่น โรคร้ายชนิดนี้ยังใหม่มาก”

“น่ากลัวค่ะ ดูแลตัวเอง ช่วงนี้ไม่ออกเดินทางไปไหนก็ดีนะคะ”

คำทิ้งท้ายปากคำของผู้ทำหน้าที่ อสม. ป้องกันหมู่บ้าน ทั้งปราม ทั้งแนะนำ กลมกลืนแนบเนียนอย่างที่สุด

ภาพ: transbordernews.in.th

ชาวบ้านบางกลอย กับ สิทธิมนุษยชน

'วราวุธ' ปฏิเสธข่าวเจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงกับชาวบางกลอย ระบุการดำเนินงานทุกขั้นตอนมีการบันทึกภาพเป็นวิดีโอพร้อมส่งให้สื่อ ยันเรื่องนี้ไม่เกี่ยวสิทธิมนุษยชน[๑]

กรณีการอพยพชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยจนเป็นที่มาของการจับกุมตัวชาวบ้าน ๒๒ คน[๒] โดยรัฐบาลกำลังพิจารณาจัดหาที่อยู่ให้ใหม่ และนายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกมาให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า *"เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน"* นั้น

จึงขอใช้โอกาสนี้อธิบายว่า เมื่อพูดถึงสิทธิมนุษยชนนั้น เราหมายความรวมถึง สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อทำให้คนๆนั้น มีชีวิตอยู่รอดได้และสามารถพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมสำหรับชนเผ่าพื้นเมืองหรือชาติพันธุ์กะเหรี่ยงชาวบ้านบางกลอย และเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญในความเป็นมนุษย์ของชาวบางกลอยทุกคน

ภาพ: hilight.kapook.com

นอกจากนี้ ชาวบ้านบางกลอยยังมีสิทธิมนุษยชนที่สำคัญอีกอย่างน้อย ๒ ประการ กล่าวคือ สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง หรือ Self-Determination และสิทธิในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่

---

[๑] ข่าวไทยรัฐออนไลน์, ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ : https://www.thairath.co.th/news/politic/2046796)

[๒] ๗ องค์กรสิทธิมนุษยชน ออกแถลงการณ์ร่วม ขอให้เจ้าหน้าที่ยุติยุทธการพิทักษ์ป่าต้นน้ำเพชรและเคารพสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่บางกลอย-ใจแผ่นดิน, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔, https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/926026

สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง หรือ Delf-Determination[๓]

สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง หรือสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง หรือในชื่ออื่น เช่น สิทธิในการกำหนดใจตนเอง สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง สิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง ฯลฯ นั้น ดูเหมือนจะเป็นสิ่งค่อนข้างใหม่ โดยเพิ่งคุ้นเคยหลังจากที่มีการรณรงค์ในเรื่องจังหวัดจัดการตนเอง หรือการพยายามเสนอร่างกฎหมายเชียงใหม่มหานคร ปัตตานีมหานคร ฯลฯ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง แต่ในวงวิชาการนั้นมีมานานแล้ว นานกว่าการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเสียอีก กอปรกับการพยายามในการเปิดกระบวนการสันติภาพขึ้นในภาคใต้ แนวคิดเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะมีผลทางกฎหมายระหว่างประเทศกำกับไว้ด้วย

หากจะให้คำจำกัดความสั้นๆ เข้าใจง่ายๆ สามารถอธิบายได้ว่า สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง คือ สิทธิของประชาชนในการมีอิสระที่จะตัดสินใจเลือกสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของตนเอง ชาวบ้านบางกลอยเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยและทำมาหากินในป่าแก่งกระจานก่อนที่จะมีการประกาศให้แก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติ วิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง คือการทำไร่หมุนเวียน โดยไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ แต่จะถางป่าเพื่อทำข้าวไร่และปลูกพืชผักต่างๆ ในพื้นที่จำกัดสำหรับตนเองและครอบครัว ภูมิปัญญาในการทำไร่หมุนเวียนเป็นวิถีแห่งการอนุรักษ์ เป็นการใช้พื้นที่เพาะปลูกในช่วงเวลา ๑ ปี จากนั้นหมุนเวียนจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อให้พื้นที่เดิมได้พักฟื้นและสะสมแร่ธาตุอาหารในดิน โดยวงจรในการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยน ใช้

ภาพ: news.trueid.net

เวลาประมาณ ๕ – ๑๒ ปี การพักฟื้น คือการปล่อยพื้นที่ทิ้งไว้เฉยๆ ตลอดระยะเวลา ๑๒ ปี ธรรมชาติจะเยียวยารักษาผืนดิน มอบความอุดมสมบูรณ์และพืชพรรณ จนพื้นที่ไร่ซึ่งเคยราบเตียนกลับมาชอุ่มชุ่มชื้นเป็นผืนป่าเขียวขจีอีกครั้ง[๔]

สิทธิมนุษยชนของชาวบางกลอยต้องการเลือกวิถีชีวิตกลุ่มตนเองด้วยการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม คือทำไร่หมุนเวียน สิทธินี้ต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เนื่องจากประเทศไทยได้รับรองกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม - ICESCR[๕] (ต่อไปจะใช้ ICESCR เมื่อกล่าวถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง - ICCPR ที่มีบทบัญญัติให้รัฐภาคีต้องปกป้อง (Respect) คุ้มครอง (Protect) และทำให้ทุกคนได้รับสิทธิ (Fulfill) ตามที่กำหนดไว้ในกติกาและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

---

[๓] สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง (Self-Determination Right), ชำนาญ จันทร์เรือง, อ้างในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641360 , ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

[๔] ไร่หมุนเวียน, มิ่งขวัญ รัตนคช, เว็บไซต์ The Cloud : https://readthecloud.co/rotation-farming

[๕] กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights – ICESCR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant oc Civil and Political Rights - ICCPR)

สิทธิในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่

ชาวบ้านบางกลอยมีสิทธิในการจะไปไหนมาไหนได้อย่างเสรีและสามารถเลือกถิ่นที่อยู่ได้ตามบทบัญญัติที่ได้รับการรับรองไว้ใน ICESCR การไล่รื้อและเผาหมู่บ้านของชาวบ้านในปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔ และบังคับขับไล่ให้ออกจากถิ่นที่เคยอยู่เดิม เป็นการละเมิด ICESCR อย่างร้ายแรง เพราะสิทธิในที่อยู่อาศัย เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และต้องตีความว่ามีความสัมพันธ์กับสิทธิอื่นๆ ด้วย โดยคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลไกตาม ICESCR มีความเห็นทั่วไป หรือคำวินิจฉัยว่า สิทธิในที่อยู่อาศัยไม่สามารถ *"จะได้รับการพิจารณา แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่พิจารณาร่วมกับสิทธิมนุษยชนข้ออื่นๆ ที่ปรากฏในกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และอนุสัญญาอื่นๆ ที่บังคับใช้ร่วมกับกติกาฯ ๒ ฉบับนี้"*[๖]

คณะกรรมการฯ ได้บันทึกและมีข้อสังเกตไว้ว่า *"เพื่อให้การใช้สิทธิอื่นๆ บังเกิดผลโดยสมบูรณ์ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการสมาคมกับผู้อื่น (เช่น สำหรับผู้เช่าและคนกลุ่มอื่นๆ) เสรีภาพในการเลือกถิ่นฐาน และสิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงสาธารณะ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำ*

ภาพ: www.thairath.co.th

ได้ หากว่าสิทธิในที่อยู่อาศัยไม่สามารถเป็นจริงและดูแลรักษาไว้โดยกลุ่มต่างๆ ในสังคม สิทธิดังกล่าวไม่สามารถต่อรอง หรือถูกแทรกแซงอย่างผิดกฎหมายจากประเด็นเรื่องความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน"

นอกจากนี้คณะกรรมการฯ ยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า **ไม่ควรมีการตีความสิทธิในที่อยู่อาศัยที่เพียงพอโดยตีความแคบๆ เท่ากับการมีที่อยู่อาศัยซึ่งมีแต่เพียงหลังคาหรือที่อยู่อันเป็นของใช้ประจำชนิดหนึ่ง สิทธิข้อนี้ควรจะเป็นสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่ให้ความปลอดภัย มีความสงบ และมีศักดิ์ศรี ซึ่งเหมาะสมอย่างน้อยด้วยเหตุผล ๒ ข้อ**

ข้อแรกคือ สิทธิในที่อยู่อาศัยเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนข้ออื่นๆ และหลักการขั้นพื้นฐานที่กติกาฉบับนี้กำหนดไว้ รวมทั้งแนวคิดเรื่อง "ศักดิ์ศรีของมนุษย์" ซึ่งสิทธิอื่นๆ ในกติกาได้กล่าวไว้ คำว่า "เคหสถาน" ควรได้รับการตีความเพื่อการพิจารณาในวิธีการต่างๆ และที่สำคัญที่สุดคือ สิทธิในที่อยู่อาศัยควรจะได้รับประกันสำหรับบุคคล โดยไม่คำนึงถึงรายได้หรือที่มาของปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ข้อที่สอง คือ การอ้างอิงถึงบทบัญญัติข้อที่ ๑๑ (๑) จะต้องไม่คำนึงถึงแต่เพียงตัวเคหสถานหาก แต่ต้องคำนึงถึงการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมด้วย[๗]

ภาพ: news.trueid.net

---

[๖] ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ในการประชุมครั้งที่ ๖ ของปี ค.ศ.๑๙๙๑

[๗] กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ข้อ ๑๑ (๑) รัฐภาคีแห่ง กติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี (๒) รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่จะปลอดจากความหิวโหย โดยจะต้องดำเนินมาตรการโดยเอกเทศ และโดยความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งโครงการเฉพาะซึ่งจำเป็น

โดยขอบเขตของสิทธิในที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมนั้น สามารถตีความให้ครอบคลุมถึงการครอบครองได้หลายรูปแบบ ทั้งการเช่าที่อยู่อาศัย (ทั้งของส่วนตัว หรือของรัฐ) สหกรณ์เคหสถาน การเช่าซื้อ การที่เจ้าของอยู่เองบ้านพักฉุกเฉิน หรือการตั้งถิ่นฐานอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งการครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัยแบบใดก็ตาม ผู้อยู่ควรจะมีความมั่นคงในการเป็นผู้ครอบครองระดับหนึ่งซึ่งจะรับประกันสิทธิในที่อยู่อาศัยและคุ้มครองจากการถูกขับไล่ การถูกรบกวนและการคุกคามอื่นๆ โดยเป็นหน้าที่ของรัฐภาคีสมาชิกในอันที่จะใช้มาตรการที่ก่อให้เกิดความมั่นคงทางกฎหมายต่อบุคคลที่ครอบครองที่อยู่อาศัยดังกล่าวทั้งในฐานะบุคคล และครัวเรือนโดยทันที รวมทั้งให้คำปรึกษาเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่เผชิญปัญหาเรื่องการถูกขับไล่ด้วย **ที่อยู่อาศัย ที่เหมาะสมจะต้องประกอบด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกบางประการที่จำเป็นแก่สุขภาพ ความปลอดภัย ความสะดวกสบายและโภชนาการ รวมถึงการได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรร่วม น้ำสะอาดที่ใช้ดื่มได้ พลังงานที่ใช้ในการประกอบอาหาร ให้ความร้อน แสงสว่าง สุขภัณฑ์ การซักล้าง ที่เก็บอาหาร ที่ทิ้งขยะ ที่ระบาย น้ำและบริการฉุกเฉิน สิ่งเหล่านี้จะต้องเหมาะสมที่จะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยได้แสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความหลากหลายของที่อยู่อาศัย กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาหรือความทันสมัย ควรจะประกันได้ว่าจะไม่ทำให้ผู้อยู่อาศัยต้องสูญเสียสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของพวกเขา ในขณะเดียวกันพวกเขามีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ทันสมัย และเหมาะสมในเวลาเดียวกัน**

ภาพ: transbordernews.in.th

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการบังคับไล่รื้อออกจากที่อยู่อาศัยด้วยว่า การบังคับ ไล่รื้อออกจากที่อยู่อาศัยเป็นการกระทำที่ขัดต่อกติกาฉบับนี้ ยกเว้นการขับไล่ในสถานการณ์ที่เป็นข้อยกเว้น และเป็นไปตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยคณะกรรมการฯ ตีความคำจำกัดความคำว่า การบังคับ ไลรื้อ หมายถึง การโยกย้ายอย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยขัดต่อความประสงค์ของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ออกจากบ้านหรือที่ดินที่พวกเขาอยู่อาศัย โดยที่พวกเขาไม่มีบทบัญญัติ หรือการคุ้มครองจากกฎหมายที่เหมาะสมใดๆ ทั้งสิ้น การห้ามการบังคับขับไล่มิอาจจะใช้ได้กับการไล่รื้อโดยการใช้อำนาจตามกฎหมาย และอยู่ในขอบเขต หรือบทบัญญัติของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ภาพ: www.khaosod.co.th

คณะกรรมการได้กล่าวว่า การบังคับไล่รื้อก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนั้น การบังคับไล่รื้ออาจจะเป็นการละเมิดสิทธิพลเมือง

และสิทธิทางการเมืองด้วย เช่น สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในความปลอดภัยของบุคคล สิทธิในการไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัวและเคหสถาน และสิทธิในการใช้ประโยชน์ในสิ่งที่เป็นเจ้าของ

"รัฐเองจะต้องไม่กระทำการบังคับไล่รื้อและต้องประกันว่ามีการใช้กฎหมายบังคับที่คัดค้านมิให้องค์การของรัฐ หรือบุคคลที่สามทำการบังคับไล่รื้อ"

ท้ายที่สุด คณะกรรมการฯ ได้กล่าวว่า ก่อนที่จะมีการขับไล่ใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวข้องกับคนกลุ่มใหญ่ รัฐภาคีจะต้องมีการปรึกษาหารือกับผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการขับไล่ ทำการสำรวจหาลู่ทางอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับหรือใช้ให้น้อยที่สุด ควรจะมีการแก้ไขตามกฎหมายให้แก่ผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบจากคำสั่งขับไล่ รัฐภาคีจะต้องดูว่าบุคคลที่ถูกขับไล่จะได้รับค่าชดเชยสำหรับทรัพย์สมบัติที่เสียไปสำหรับทั้งบุคคลและที่ดินที่ได้รับผลกระทบจากการขับไล่นี้

"การขับไล่ไม่ควรจะทำให้บุคคลไร้ที่อยู่หรืออยู่ในภาวะที่สิทธิมนุษยชนของพวกเขาจะถูกละเมิดได้ ในขณะที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการขับไล่มิอาจจะช่วยตนเองได้ รัฐภาคีจะต้องใช้มาตรการทั้งหลายที่เหมาะสม และใช้ประโยชน์มากที่สุดของทรัพยากรที่มีอยู่ในการประกันว่าผู้ที่ถูกขับไล่จะมีที่อยู่อาศัยเพียงพอในที่อื่น มีการตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่ดินที่สามารถทำการเพาะปลูกได้ผล ในกรณีที่สามารถจะจัดหาให้ได้"

ภาพ: www.matichon.co.th

จะเห็นได้ว่ากรณีชาวบ้านบางกลอยที่กำลังเป็นปัญหาการจัดการโดยรัฐด้วยการโยกย้ายจากที่ทำกินนี้เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในหลายๆ ด้าน ที่รัฐไทยต้องมีความละเอียดอ่อนในการจัดการ แม้จะอ้างเหตุผลตามกฎหมายและความมั่นคง แต่ในมุมของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐไทยต้องตอบประชาคมโลก และคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมให้ได้ว่า กำลังดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้ชาวบ้านบางกลอยมีส่วนร่วมในการโยกย้ายถิ่นฐานที่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ และตอบคำถามให้ได้ว่า กลุ่มที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ ภาษา ความเชื่อ และวัฒนธรรมก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์สืบไป

ใบสมัครสมาชิก / สั่งซื้อ วารสาร “ผู้ไถ่”

ฉบับที่ ๑๑๐

เป็นเพราะ "เจน"
หรือ เป็นเพราะ "ใจ"

ฉบับที่ ๑๑๑

เมื่อ “โลก” ปนเปื้อน
ยาปฏิชีวนะ (Antibiotic)

ฉบับที่ ๑๑๒

เราต่างมีแสงสว่าง
ในตัวเอง

ฉบับที่ ๑๑๓

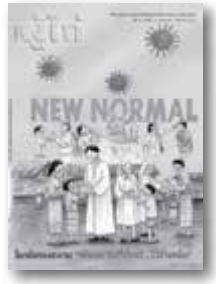

โลกยังคงงดงาม
เพียงเราไม่ทิ้งใคร?
ไว้ข้างหลัง

ฉบับที่ ๑๑๔

"อำนาจนิยม"
สังคมไทย ในยุคเปลี่ยนผ่าน

ชื่อ–สกุล..... อายุ..... การศึกษา .....

อาชีพ / องค์กร.....

ที่อยู่ .....

..... รหัสไปรษณีย์ .....

โทรศัพท์..... โทรสาร..... E–Mail .....

☐ สมาชิกวารสาร “ผู้ไถ่” ◯ สมาชิกใหม่ ◯ ต่ออายุสมาชิก รหัส .....

ระยะเวลา ◯ ๑ ปี (๓ ฉบับ) ๑๕๐ บาท ◯ ๒ ปี (๖ ฉบับ) ๓๐๐ บาท

☐ สมัครสมาชิก มากกว่า ๒ ปี กรุณาระบุจำนวน .....

☐ สั่งซื้อวารสาร “ผู้ไถ่” ฉบับที่ .....

☐ ขอร่วมสนับสนุนการจัดพิมพ์วารสาร “ผู้ไถ่” เป็นจำนวนเงิน .....

รวมจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

ชำระโดย ☐ ธนาณัติ สั่งจ่ายในนาม **“ปริญดา วาปีกัง”** ปณ. สุทธิสาร ๑๐๓๒๑

☐ โอนเข้าบัญชี ในนาม **“คณะกรรมการคาทอลิกฯ แผนกยุติธรรมและสันติ”**
ธนาคารกสิกรไทย สาขาห้วยขวาง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๐๘๔–๒–๐๗๖๓๙–๒

(กรุณาส่งสำเนาการโอนเงินมาตามที่อยู่ข้างล่างนี้ หรือส่งสำเนาเอกสารทางโทรสาร ๐ ๒๖๙๒ ๔๑๕๐)

ฝ่ายเผยแพร่เพื่อการมีส่วนร่วม **คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาสังคม แผนกยุติธรรมและสันติ (ยส.)**
๑๑๔ (๒๔๙๒) ซ.ประชาสงเคราะห์ ๒๔ ดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๗๕ ๗๗๘๓, ๐ ๒๒๗๗ ๔๖๒๕
โทรสาร ๐ ๒๖๙๒ ๔๑๕๐ เว็บไซต์: www.jpthai.org อีเมล: ccjpthai@gmail.com

ขอขอบคุณ

ผู้สนับสนุน การจัดทำวารสาร “ผู้ไถ่” ฉบับที่ ๑๑๕

ขอพระเจ้าทรงอำนวยพรแด่ท่าน

หอสมุดวิทยาลัยแสงธรรมข	๓๐๐	บาท
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๑๕๐	บาท
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์	๑,๐๐๐	บาท
ศูนย์อบรมคริสตศาสนธรรม ระดับชาติ จ.นครปฐม	๓๐๐	บาท
คุณพอล แมรี่ สุวิช สุวรุจิพร	๓๐๐	บาท
สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	๑๕๐	บาท
มูลนิธิบ้านมารีนา จ.เชียงใหม่	๑๕๐	บาท
ภราดาพีระนันท์ นัมคณิสรณ์	๓๐๐	บาท

“ใจเขา ใจเรา ใจแผ่นดิน”

กับการเผชิญปัญหาใหญ่อีกระลอกหนึ่ง ของชาวกะเหรี่ยงบางกลอย